



The AIRE Centre  
Advice on Individual Rights in Europe



# Слободата на изразување и нејзината поврзаност со правото на почитување на приватниот живот и правото на правично судење

ВОДИЧ НИЗ ЈУРИСПРУДЕНЦИЈАТА НА  
ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

*За судиите, носителите на одлуки  
и практичарите*

**Слободата на изразување  
и нејзината поврзаност со  
правото на почитување  
на приватниот живот и  
правото на правично судење**

**ВОДИЧ НИЗ ЈУРИСПРУДЕНЦИЈАТА  
НА ЕВРОПСКИОТ СУД  
ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА**

За судиите, носителите на одлуки и практичарите

# Уредници

**Билјана Брејтвејт**

*програмски менаџер за западниот Балкан, AIRE Центар*

**Катарина Херби**

*виш правен консултант, AIRE Центар*

**Горан Милетиќ**

*програмски директор за западниот Балкан, Civil Rights Defenders*

# Главни придонесувачи

**Сара Магир**

*правен истражувач, AIRE Центар*

**Ишаани Шривастава**

*Barrister Devereux Chambers, Лондон*

# Посебна благодарност до

**Ана Вилфан Восперник**

*Европски суд за човекови права*

**Џејмс Рејнолдс**

*ISLP-UK*

**Превод и редакција на македонското издание:** Велимир Деловски

**Подготвено од AIRE Центар**

© 2017 AIRE Centre

Дизајнирано од Kliker Dizajn

Печатено во Dual Mode

Тираж 250

Четвртиот годишен регионален форум за владеење на правото, кој има за цел промовирање на имплементацијата на Европската конвенција за човекови права, поттикнување на регионалната соработка и помагање на процесот на ЕУ интеграции, ќе се фокусира на мошне значајното прашање за правото на слобода на изразување.

Правото на слобода на изразување „претставува еден од основните темели на едно [демократско] општество.“<sup>1</sup> Тоа е клучно за развојот, достоинството и остварувањето на поединците, средишна компонента на земјата која го вреднува владеењето на правото, и претставува темел на едно отворено и инклузивно општество. Тоа право е исто така признаено и во Универзалната декларација за човековите права и во Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права.

Вредноста на ова право јасно произлегува од широкото толкување на членот 10 од Европската конвенција за човекови права. Како последица на тоа, правото на личноста на слобода на изразување би можело да се одрази врз Конвенциските права на другите и од таа причина, членот 10 не е апсолутно право. Во овие инстанци на меѓусебниот однос помеѓу Конвенциските права, потребно е да се направи вежба на балансирање. Тоа се јавува честопати во контекст на правото на правично судење од членот 6, и на правото на почитување на приватниот живот од членот 8.

Фундаменталното значење на членот 10, како и неговата интересна и честопати спорна поврзаност со другите човекови права, е причината зошто беше избрана токму оваа тема за овогодинашниот Форум. Ние исто така ќе погледнеме и како правото на слободен говор може да се остварува од страна на припадниците на судството и на правничката професија.

Преку давање анализа на јуриспруденцијата на Европскиот суд и сумирани прикази (сижеја) на релевантната судска пракса, ние се надеваме дека оваа публикација, заедно со другите ресурси кои ги обезбедуваме за учесниците на Форумот, ќе помогнат да се унапреди разбирањето на поврзаноста на правото на слобода на изразување со правото на почитување на приватниот живот и правото на правично судење.

---

1 Хендисајд против Обединетото кралство [*Handyside v The United Kingdom*], А.бр.5493/72, пресуда од 7 декември 1976, параграф 49.

Нашата желба и цел е сите учесници на затворањето на овој настан, вооружени со сите материјали, откако ќе учествуваат во живите дискусии, да се чувствуваат поподготвени да пловат низ јуриспруденцијата на Европскиот суд и да ги надминат предизвиците со кои моментално се соочува спроведувањето на Конвенцијата во регионот денеска.

Ви посакуваме на сите успешно собирање на Форумот и со нетрпение ги очекуваме сите наши дискусии!

**Билјана Брејтвеејт**



AIRE Центар  
(Советување за индивидуалните  
права во Европа)

**Горан Милетиќ**



Civil Rights Defenders

Тирана, март 2017

|   |          |
|---|----------|
| <b>A Водич низ јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права.....</b>   | <b>9</b> |
| [I] <u>Член 10: Општ преглед.....</u>   | 9        |
| (a) Член 10 ЕКЧП.....   | 9        |
| (б) Цел на членот 10 .....  | 9        |
| (в) Опсег на членот 10 .....  | 10       |
| (г) Квалификувана природа на правото.....   | 12       |
| (i) „Пропишано со закон“.....   | 13       |
| (ii) Легитимни цели наведени во членот 10 став 2 .....  | 14       |
| (iii) „Неопходно во едно демократско општество“<br>(сразмерно на определена легитимна цел) .....  | 14       |
| (д) Одговорност на државата според членот 10<br>и општо според Конвенцијата.....  | 16       |
| (ѓ) Незаштитен говор: Говор на омраза .....   | 17       |
| [II] <u>Слободата на изразување и медиумите.....</u>  | 20       |
| (a) Заштита која ја имаат медиумите според членот 10 .....  | 20       |
| (б) Должности и одговорности на печатот .....   | 21       |
| (в) Релевантни фактори при балансирањето<br>на конкурентните права .....  | 22       |
| (i) Придонес кон дебата од јавен интерес .....  | 22       |
| (ii) Јавна или приватна личност? .....  | 23       |
| (iii) Образец за содржината и последици од објавувањето .....   | 24       |
| (iv) Околностите под кои биле направени фотографии.....   | 24       |
| (г) Два случаи како пример.....   | 25       |
| (д) Природа на санкцијата.....  | 28       |
| [III] <u>Членот 10 и членот 8: Урамнотежување на правото на<br/>    приватен живот со слободата на изразување.....</u>                          | 29       |
| (a) Член 8 .....  | 29       |
| (б) Цел на членот 8 .....   | 30       |
| (в) Опсег на поимот „приватен живот“ .....  | 30       |
| (г) Квалификувана природа на правото.....   | 31       |
| (д) Заемниот сооднос со членот 10.....  | 32       |
| [IV] <u>Членот 10 и членот 6: Заемниот сооднос помеѓу слободата на<br/>    изразување и правата на правично судење според Конвенцијата.....</u> | 34       |
| (a) Преглед на членот 6 .....   | 34       |
| (б) Урамнотежување на двете права .....   | 35       |
| (в) Жалбени наводи по членот 10 кои се однесуваат на судењата ....  | 37       |

|  |    |
|--|----|
| (г) Жалбени наводи по членот 6 кои се<br>врзуваат за слободата на изразување .....                                     | 40 |
| [V] <u>Слободата на изразување и правничката професија</u> .....   | 42 |
| (а) Граници на прифатлива критика на судството:<br>„Зачувување на авторитетот и непристрасноста<br>на судството“ ..... | 42 |
| (б) Слободата на изразување на судството и адвокатите .....  | 44 |
| [VI] <u>Заклучок: Слободата на изразување во Европа</u><br>– Зошто е таа важна тема? .....                             | 46 |

## **Сумиран приказ на избрани случаи на Европскиот суд за човекови права ..... 48**

### Слободата на изразување и Интернетот

|   |    |
|---|----|
| <i>Делфи АС против Естонија [Delfi AS v Estonia]</i><br>А.бр. 64569/09, 16 јуни 2015 .....              | 48 |
| <i>Ахмет Јилдирим против Турција [Ahmet Yildirim v Turkey]</i><br>А.бр. 3111/10, 18 декември 2012 ..... | 52 |

### Говор на омраза

|  |    |
|--|----|
| <i>Вејделанд и други против Шведска [Vejdeland and Others v Sweden],</i><br>А.бр. 1813/07, 9 февруари 2012 ..... | 55 |
| <i>Фатулајев против Азербејџан [Fatullayev v Azerbaijan],</i><br>А.бр. 40984/07, 22 април 2010.....              | 58 |
| <i>Перинчек против Швајцарија [Perinçek v Switzerland],</i><br>А.бр. 27510/08, 15 октомври 2015.....             | 62 |
| <i>Ферет против Белгија [Feret v Belgium],</i><br>А.бр. 15615/07, 16 јули 2009 .....                             | 66 |
| <i>Бодрожиќ против Србија [Bodrožić v Serbia],</i><br>А.бр. 32550/05, 23 јуни 2009.....                          | 69 |

### Член 10 и правото на почитување на приватниот живот од членот 8

|   |    |
|---|----|
| <i>Сатакунан Маркинапорси У и Сатамедиа У против Финска</i><br><i>[Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v Finland]</i><br>А.бр. 931/13, 21 јули 2015 .....                                     | 72 |
| <i>Аксел Шпрингер АД против Германија [Axel Springer AG v Germany]</i><br><i>и Фон Хановер против Германија [Von Hannover v Germany],</i><br>А.бр. 39954/08, 40660/08 и 60641/08, 7 февруари 2012 ..... | 75 |
| <i>Кудер и Ашет Филипачи Асоцие против Франција</i><br><i>[Couderc &amp; Hachette Filipacchi Associés v France]</i><br>А.бр. 40454/07, 10 ноември 2015.....   | 80 |

Негативното медиумско покривање на судските рочишта, презумпцијата на невиност и вмешувањето на властите во слободата на медиумите да известуваат за рочиштата

|  |     |
|--|-----|
| <i>Бедат против Швајцарија [Bédat v Switzerland],</i>  |     |
| А.бр. 56925/08, 29 март 2016.....  | 84  |
| <i>Кужин и други против Русија [Khuzhin and Others v Russia],</i>  |     |
| А.бр. 13470/02, 23 октомври 2008 .....   | 88  |
| <i>Тураншо и Жули против Франција [Tourancheau and July v France]</i>  |     |
| А.бр. 53886/00, 24 ноември 2005 .....  | 91  |
| <i>Кракси против Италија (бр.2) [Craxi v Italy (no.2)],</i>  |     |
| А.бр. 34896/97, 5 декември 2002 .....  | 94  |
| <i>Ду Рој и Малори против Франција [Du Roy and Malaurie v France]</i>  |     |
| А.бр. 34000/96, 3 октомври 2000 .....  | 98  |
| <i>Издавачка куќа „Нус“ ДОО и други, командитно друштво против Австрија [News Verlags GmbH &amp; Co.KG v Austria],</i> |     |
| А.бр. 31457/96, 11 јануари 2000 .....  | 100 |
| <i>Ворм против Австрија [Worm v Austria],</i>  |     |
| А.бр. 22714/93, 29 август 1997 .....   | 103 |

Слободата на изразување и правничката професија

|  |     |
|--|-----|
| <i>Бака против Унгарија [Baka v Hungary],</i>  |     |
| А.бр. 20261/12, 23 јуни 2016.....  | 107 |
| <i>Радобуљац против Хрватска [Radobuljac v Croatia],</i>                             |     |
| А.бр. 51000/11, 28 јуни 2016.....  | 112 |
| <i>Кипријану против Кипар [Kyprianou v Cyprus],</i>                                  |     |
| А.бр. 73797/01, 15 декември 2005 .....   | 116 |
| <i>Салов против Украина [Salov v Ukraine],</i>                                       |     |
| А.бр. 65518/01, 6 септември 2005 .....   | 120 |
| <i>Амихалахиоаје против Молдавија [Amihalachioaie v Moldova],</i>                    |     |
| А.бр. 60115/00, 20 април 2004.....   | 124 |
| <i>Штојр против Холандија [Steur v The Netherlands],</i>                             |     |
| А.бр. 39657/98, 28 октомври 2003.....  | 126 |
| <i>Никула против Финска [Nikula v Finland],</i>                                      |     |
| А.бр. 31611/96, 21 март 2002 .....   | 128 |
| <i>Морис против Франција [Morice v France],</i>                                      |     |
| А.бр. 29369/10, 23 април 2015 .....  | 132 |
| <i>Фухс против Германија [Fuchs v Germany],</i>                                      |     |
| А.бр. 29222/11 и 64345/11, 27 јануари 2015 .....                                     | 139 |
| <i>Мустафа Ердоган и други против Турција [Mustafa Erdogan and Others v Turkey],</i> |     |
| А.бр. 346/04 и 39779/04, 27 мај 2014.....  | 143 |

|  |     |
|--|-----|
| <i>Харабин против Словачка [Harabin v Slovakia],</i><br>А.бр. 58688/11, 20 ноември 2012 .....                                | 147 |
| <i>Хрико против Словачка [Hrico v Slovakia],</i><br>А.бр. 49418/99, 20 јули 2004 .....                                       | 151 |
| <i>Барфод против Данска [Barfod v Denmark],</i><br>А.бр. 11508/85, 22 февруари 1989 .....                                    | 154 |
| <i>Прагер и Обершлик против Австрија</i><br><i>[Prager and Oberschlick v Austria],</i><br>А.бр. 15974/90, 26 април 1995..... | 157 |
| <i>Де Хаес и Гијзелс против Белгија [De Haes and Gijssels v Belgium],</i><br>А.бр. 19983/92, 24 февруари 1997 .....          | 160 |
| <i>Перуци против Италија [Peruzzi v Italy],</i><br>А.бр. 39294/09, 30 јуни 2015.....   | 164 |

#### Други случаи по членот 10

|  |     |
|--|-----|
| <i>Младинска иницијатива за човекови права против Србија</i><br><i>[Youth Initiative for Human Rights v Serbia],</i><br>А.бр. 48135/06, 25 јуни 2013 ..... | 167 |
| <i>Копривица против Црна Гора [Koprivica v Montenegro],</i><br>А.бр. 41158/09, 22 ноември 2011 .....   | 170 |
| <i>Шабановиќ против Црна Гора [Šabanović v Montenegro],</i><br>А.бр. 5995/06, 31 мај 2011 .....  | 173 |
| <i>Лепојиќ против Србија [Lepojić v Serbia],</i><br>А.бр. 13909/05, 6 ноември 2007 .....   | 175 |
| <i>Пентикеинен против Финска [Pentikäinen v Finland],</i><br>А.бр. 11882/10, 20 октомври 2015.....   | 178 |
| <i>Селмани и други против Македонија</i><br>А.бр. 67259/14, 9 февруари 2017.....   | 181 |

# Водич низ јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права

## [I] Член 10: Општ преглед

### (а) Член 10 ЕКЧП

Членот 10 од Конвенцијата предвидува:

*„1. Секој има право на слобода на изразување. Ова право го опфаќа правото да се има мислење и да се примаат и споделуваат информации и идеи без вмешување од страна на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите да бараат лиценцирање на радиодифузерите, телевизијата и киното.*

*2. Остварувањето на овие слободи, со оглед дека тоа носи со себе должности и одговорности, би можело да биде подложено на такви формалности, услови, ограничувања или казни, какви што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната сигурност, за спречување на нереди или кривични дела, за заштита на здравјето или моралот, за заштита на угледот или правата на другите, за спречување на обелоденување на информации добиени во доверба, или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството.“*

### (б) Цел на членот 10

Членот 10 му служи на широк опсег на поврзани цели. Се смета дека заштитата на слободата на изразување воедно го промовира социјалното и индивидуалното добро, и таа е предуслов за еден ефективен демократски систем. Судот тоа го изразил преку следниве формулации:

*„Слободата на изразување претставува еден од суштествените темели на едно демократско општество и е еден од основните услови за неговиот напредок и за себеисполнувањето на секој поединец.“<sup>2</sup>*

---

2 Ахмед и други против Обединетото кралство [*Ahmed and Others v. The United Kingdom*], А.бр. 22954/93, пресуда од 2 септември 1998, параграф 55.

Исто така се тврди и дека членот 10 е нераздвоиво и генерално поврзан и со реализацијата на човековите права. Без слободата на изразување, повредите на човековите права можат да се превидат и злоупотребите од страна на државата би поминале неиспитани и би имало универзално отсуство на одговорност. Уште повеќе, било препознаено дека таа го олеснува учеството во размената на културни, политички и општествени информации.<sup>3</sup> Слободата на изразување промовира знаење, разбирање и толеранција во културно разнолики општества како оние во Европа.

(в) Опсег на членот 10

Националните власти треба да бидат свесни за широкиот опсег и досег на примена на концептот на слободата на изразување. Членот 10 му го гарантира слобода на изразување „на секој“ вклучувајќи ги како поединците така и компаниите<sup>4</sup>, дури и тогаш кога тие вршат непрофитни дејности.<sup>5</sup> Тој исто така ја штити слободата на изразување на широк спектар на информации и идеи, како на пример, политичкото изразување, комерцијалното изразување,<sup>6</sup> па дури и забавата.<sup>7</sup> Друг пример е и уметничкото изразување за коешто Судот кажал дека:

*„Оние кои креираат, изведуваат, дистрибуираат или изведуваат уметнички дела придонесуваат кон размената на идеи и мислења која е суштинска за едно демократско општество. Оттука и обврската на државата да не навлегува несоодветно во нивната слобода на изразување.“<sup>8</sup>*

Како што би можело да се очекува, заштитата во членот 10 не е ограничена на изразувањето на точни фактички тврдења (иако вистинитоста на тврдењето носи со себе извесна тежина во проценката), туку го опфаќа и

- 3 Милер и други против Швајцарија [*Müller and Others v Switzerland*], А.бр.10737/84, пресуда од 24 мај 1988, параграф 27.
- 4 Ахмет Јилдирим против Турција [*Ahmet Yildirim v Turkey*], А.бр.3111/10, пресуда од 18 декември 2012, параграф 50.
- 5 Касадо Кока против Шпанија [*Casado Coca v Spain*], А.бр.15450/89, пресуда од 24 февруари 1994, параграф 35.
- 6 Издаваштво „Маркт Интерн“ ДОО и Клаус Беерман против Германија [*Markt Intern Verlag GmbH & Klaus Beermann v Germany*], А.бр.10572/83, пресуда од 20 ноември 1989, параграф 26.
- 7 „Гропера Радио“ АД и други против Швајцарија [*Groppera Radio AG and Others v Switzerland*], А.бр.10890/84, пресуда од 28 март 1990, параграф 55.
- 8 Здружение на ликовни уметници против Австрија [*Vereinigung Bildender Künstler v Austria*], А.бр.68354/01, пресуда од 25 јануари 2007, параграф 26.

изразувањето на мислења како што се критики и вредносни судови.<sup>9</sup> Ниту, пак, е таа ограничена на содржина која се восприема на поволен начин, или која се перцепира како ненавредлива или како прашање на индиферентност. Таа исто така опфаќа информации и идеи што навредуваат, шокираат или вознемируваат.<sup>10</sup> Таквите информации и идеи се заштитени по основ на тоа што едно демократско општество не може да постои без извесен плурализам, толеранција и слободоумност. Судот широко го толкувал опсегот на слободата на изразување со цел да ги заштити таквите вредности.

Членот 10 исто така обезбедува заштита во поглед на многу широк досег на средства за дисеминација на информации и идеи. Тој се проширува како кон класичните медиуми, како што се телевизјата<sup>11</sup> и весниците<sup>12</sup>, така и кон многу други средства за изразување како облеката<sup>13</sup>, музиката,<sup>14</sup> или графитите.<sup>15</sup> Тој ги штити и информациите и идеите објавени на Интернет страниците, чиешто современо значење во остварувањето на слободата на изразување било нагласено од страна на Судот во последните години.<sup>16</sup> Какви било рестрикции наложени врз средствата за дисеминација на информациите и идеите сами по себе претставуваат интервенција, односно вмешување во правото да се примаат и споделуваат информации.<sup>17</sup>

Членот 10 исто така предвидува право да се примаат информации коишто

9 Лингенс против Австрија [*Lingens v Austria*], А.бр.9815/82, пресуда од 8 јули 1986.

10 Ахмед и други против Обединетото кралство [*Ahmed and Others v. The United Kingdom*], А.бр.22954/93, пресуда од 2 септември 1998, параграф 55; сепак, тврдењата кои се чисто ревизионистички би можеле да бидат исклучени од заштитата на членот 10 по сила на членот 17 ЕКЧП (види Шови и други против Франција [*Chauvy and Others v France*], А. бр.64915/01, пресуда од 29 јуни 2004, параграф 69).

11 Аутроник АД против Швајцарија [*Autronic AG v Switzerland*], А.бр.12726/87, пресуда од 22 мај 1990, параграф 47.

12 Гудвин против Обединетото кралство [*Goodwin v United Kingdom*], А.бр.17488/90, пресуда на Големиот совет од 27 март 1996, параграф 28.

13 Стивенс против Обединетото кралство [*Stevens v United Kingdom*], А.бр.11674/85, одлука на Комисијата од 3 март 1986.

14 Х и К против Обединетото кралство [*H and K v United Kingdom*], А.бр.10317/83, одлука на Комисијата од 6 октомври 1983.

15 Н против Швајцарија [*N v Switzerland*], А.бр.9870/82, одлука на Комисијата од 13 октомври 1983.

16 Ахмет Јилдирим против Турција [*Ahmet Yildirim v Turkey*], А.бр.3111/10, пресуда од 18 декември 2012, параграф 48.

17 Ахмет Јилдирим против Турција [*Ahmet Yildirim v Turkey*], А.бр.3111/10, пресуда од 18 декември 2012, параграф 50; Младинска иницијатива за човекови права против Србија [*Youth Initiative for Human Rights v Serbia*], А.бр.48135/06, пресуда од 25 јуни 2013.

другите се волеви да ги обезбедат,<sup>18</sup> но во некои исклучителни околности и право да се примаат информации кои се во јавен интерес<sup>19</sup> и тој ја штити слободата да се имаат мислења. Сепак, бидејќи слободата на совеста е заштитена без ограничување со членот 9, слободата да се имаат мислења доби ограничено внимание. Јуриспруденцијата на Судот тежнее да се фокусира врз изразувањето на заземените мислења.

(г) Квалификувана природа на правото

Правото на слобода на изразување од членот 10, заедно со членовите 8, 9 и 11, е повеќе квалификувано одошто апсолутно право според Конвенцијата. Тоа значи дека тоа е предмет на бројни исклучоци, кои се подетално објаснети подолу. Судот истакна дека овие исклучоци треба да се толкуваат потесно и дека нужноста од какви и да е исклучоци треба да биде убедливо утврдена.<sup>20</sup>

Судиите во домашните судови треба да бидат свесни за пристапот на Судот кон случаите по членот 10. Судот тежнее да им пристапи на предметите кои се однесуваат на членот 10 преку реферирање на следниве пет прашања.

1. Дали фактите го откриваат видот на изразување опфатен со членот 10?<sup>21</sup>
2. Дали имало, или дали било предложено, каква било интервенцијата, односно вмешување во правото? Тоа би можело да опфати претходно воздржување (на пример, цензура), или, пак, континуирани вмешувања и санкции откако било манифестирано изразувањето.
3. Дали вмешувањето било „пропишано со закон“?
4. Дали вмешувањето имало некоја легитимна цел која се сакало да се постигне?
5. Дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество“?

Доколку одговорот на првите две прашања е потврден, тоа подразбира дека

18 На пример, Куршид Мустафа и Тарзибачи против Шведска [*Khurshid Mustafa and Tarzibachi v Sweden*], А.бр.23883/06, пресуда од 16 декември 2008, параграф 32.

19 Младинска иницијатива за човекови права против Србија [*Youth Initiative for Human Rights v Serbia*], А.бр.48135/06, пресуда од 25 јуни 2013.

20 Ахмед и други против Обединетото кралство [*Ahmed and Others v. The United Kingdom*], А.бр.22954/93, пресуда од 2 септември 1998, параграф 55.

21 Види подолу во врска со говорот на омраза.

настанало навлегување, односно вмешување во нечие право на слобода на изразување во рамките на опсегот на членот 10. Судот го префрла товарот на докажување на државата во смисла на тоа дека таа треба да докаже дека вмешувањето било оправдано во согласност со членот 10 став 2. Последните три прашања, се однесуваат на тоа дали вмешувањето било оправдано. Доколку одговорот на кое било од овие три прашања е негативен, тоа ќе резултира во констатирање на повреда на членот 10. Доколку, пак, од друга страна, одговорот на сите три прашања биде позитивен, тоа значи дека вмешувањето ќе биде оправдано и членот 10 не е прекршен. Трите услови при кои се оправдува вмешувањето во слободното изразување се накусо објаснети подолу.

(i) „Пропишано со закон“

Вмешувањето во правото на слобода на изразување не може да биде оправдано по членот 10, освен ако тоа е „пропишано со закон“. Тоа значи дека какво било вмешување во правата од членот 10 треба да има основа во домашното право, односно закон. Судот согледал дека зборот „закон“ го опфаќа не само законот, туку и напишаното право, па оттука би ги опфатил и обичајното право и законодавството. Така, на пример, вмешувањето во правото на слободно изразување коешто е последица на правилна примена на домашниот закон за клевета на прв поглед (*prima facie*) би имал таква основа. Доколку вмешувањето нема основа во националното право, тоа автоматски ќе претставува повреда на членот 10.<sup>22</sup>

Фразата „пропишано со закон“ исто така повлекува уште две работи. Прво, законот треба да биде адекватно достапен, односно граѓанинот треба да биде во состојба да има индикација за правните правила кои се применливи во даден случај.<sup>23</sup> Дотолку повеќе, законот треба да биде формулиран на таков начин што граѓанинот да може да го уреди сопственото однесување сообразно на тоа, односно да ги предвиди, до разумен степен, последиците кои определено дејствие би можело да ги повлече со себе.<sup>24</sup>

Ова честопати се означува како услов или барање за „квалитет на законот“.<sup>25</sup>

22 На пример, Гсел против Швајцарија [*Gsell v Switzerland*], А.бр.12675/05, пресуда од 8 октомври 2009.

23 Сандеј Тајмс против Обединетото кралство [*The Sunday Times v The United Kingdom*], А.бр.6538/74, пресуда од 26 април 1979.

24 Мелоун против Обединетото кралство [*Malone v The United Kingdom*], А.бр.8691/79, пресуда од 2 август 1984.

25 Карадемирчи против Турција [*Karademirci v Turkey*], А.бр.37096/97 и 37101/97, пресуда од 25 јануари 2005, параграф 33.

Вмешувањето во слободата на изразување на определено лице направено според закон кој нема доволна достапност или прецизност нема да биде „во согласност со законот“ и поради тоа истото нема да биде оправдано според членот 10. Оттука, фундаментално за државата да остане усогласена со Конвенцијата е домашниот закон да биде кохерентен и достапен.

(ii) *Легитимни цели наведени во членот 10 став 2*

Вмешувањето во правата од членот 10 став 1 треба да следи некоја легитимна цел,<sup>26</sup> која е наведена во исцрпната листа на членот 10 став 2, со цел истото да биде оправдано. Следниве легитимни цели се наброени во членот 10 став 2, и тоа:

- Интересите на националната безбедност, територијалниот интегритет и јавната сигурност;
- Спречувањето на нереди или кривични дела;
- Заштитата на здравјето или моралот;
- Заштитата на угледот или правата на другите;
- Спречување на обелоденување на информации добиени во тајност;
- Зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството.

(iii) *„Неопходно во едно демократско општество“ (сразмерно на определена легитимна цел)*

Конечно, за да биде оправдано секое вмешување во слободата на изразување треба да биде „неопходно во едно демократско општество“. Тоа е честопати главно прашање во случаите за слобода на изразување.

За да биде „неопходно во едно демократско општество“, вмешувањето во правата од членот 10 треба да адресира некоја „неодложна општествена потреба“ и тоа треба да биде сразмерно (пропорционално) на легитимната цел која се има предвид. Тоа значи дека секое ограничување на слободата на изразување на лицето треба да одразува правична рамнотежа помеѓу конкурентните поединечни и општи интереси кои се доведени во прашање. Со други зборови, националните власти треба да го користат оној метод кој е најмалку рестриктивен за правото на слобода на изразување.

Постојат бројни фактори кои Судот би можел да ги земе предвид при утврдувањето дали вмешувањето е сразмерно. Различните согледувања

<sup>26</sup> Треба да се напомене дека легитимните цели кои ги оправдуваат вмешувањата во контекстот на останатите квалификувани права незначително се разликуваат од оние од членот 10.

ќе бидат применети зависно од тоа која од легитимните цели наведени во членот 10 став 2 е применлива. На пример, Судот ќе определи поширок (но не неограничен) простор за дискрециона проценка (margin of appreciation) во однос на оние вмешувања коишто за легитимна цел ја имаат заштитата на јавниот морал.<sup>27</sup> Примената на членот 10 во контекст на случаите за слобода на изразување кои инволвираат новинарски и медиумски прашања се подетално земени предвид подолу.

Како генерално прашање, државите-договорнички уживаат извесна слобода во одредувањето дали вмешувањето во слободата на изразување на некое лице е неопходно во едно демократско општество. На неа всушност се реферира и како на простор за проценка. Домашните власти отсекогаш биле препознаени од страна на Конвенциските органи дека се генерално во најдобра позиција да донесат одлука, да го интерпретираат домашното право или да ги оценат фактите на еден конкретен предмет. Така, Судот наведува дека тој не би требало да избрзува да го замени гледиштето за она на домашните органи. Таквото покорување [во однос на нив] се поврзуваше со Конвенциското начело на супсидијарност, кое подразбира дека Судот се гледа себеси првенствено како надзорно тело кое е супсидијарно спрема националните системи кои ги заштитуваат човековите права. Таквото потчинување, или просторот за проценка, игра важна улога во случаите во кои постои очигледно [prima facie] вмешување во правото, и каде има аргументи во двете насоки по однос на тоа дали вмешувањето е нужно, и оттука, истото е мошне релевантно за случаите што се однесуваат на членот 10.

Мерката, односно опсегот на таквиот простор на проценка варира во зависност од видот на изразување во кое се задира. На пример, просторот на проценка на државата е општо земено потесен во поглед на политичкиот говор отколку во однос на комерцијалниот или уметничкиот говор.<sup>28</sup> Исто така, националните власти треба да бидат свесни дека просторот на проценка оди рака под рака со европскиот надзор, опфаќајќи ги како правото така и одлуките преку кои тоа право се применува, ако истите се донесени од страна на независни судови. Поради тоа, Судот е надлежен да донесува конечна одлука во однос на тоа дали „ограничувањето“ е помирливо со слободата на изразување заштитена со членот 10.<sup>29</sup>

27 Институт „Ото Премингер“ против Австрија [*Otto-Preminger-Institut v Austria*], А.бр.13470/87, пресуда од 20 септември 1994, параграф 50.

28 Здружение против фабриките за животни (ЗФЖ) против Швајцарија [*VgT Verein Gegen Tierfabriken v Switzerland*], А.бр.24699/94, пресуда од 28 јуни 2001, параграфи 69-71.

29 Ахмед и други против Обединетото кралство [*Ahmed and Others v. The United Kingdom*], А.бр.22954/93, пресуда од 2 септември 1998, параграф 55.

Исто така, од просторот за проценка и супсидијарноста може да се изведе заклучок и за влијанието кое тие го имаат врз улогата на домашните судии. Судот и Конвенцијата повикуваат да се покаже почитување, односно послушност кон проценката на националните власти по однос на пропорционалноста на интервенцијата од државата во самото право. Доколку може да му се покаже на Судот дека оваа проценка била направена на начин кој бил усогласен со Конвенцијата, Судот ќе се противи да најде повреда на Конвенцијата, само затоа што тој верува дека би донел различен заклучок. Поради тоа, ова го става прашањето за одговорноста за усогласеноста со Конвенцијата во рацете на националните власти, а посебно, на домашните судии.

(д) Одговорност на државата според членот 10 и општо според Конвенцијата

Судот заземал став дека, иако најважната цел на мноштвото Конвенциски одредби е да го заштитат поединецот од арбитрерното вмешување на јавните власти, многу од правата заштитени со Конвенцијата исто така би можеле да имаат за последица на државата да и бидат припишани позитивни обврски.<sup>30</sup> Оваа идеја произлегува од членот 1 од Конвенцијата кој предвидува дека „[в]исоките договорни страни ќе му ги *гарантираат* на секого во рамките на нивната надлежност правата и слободите дефинирани во делот I од Конвенцијата“. Оттука, стварното и ефективно остварување на определени слободи истовремено ќе изискува како државите да се откажат од какво било дејствие што несразмерно задира во Конвенциските права, така и тие да усвојат позитивни мерки за заштита, дури и во сферата на односи помеѓу поединците.<sup>31</sup> Помеѓу другите, ова се однесува и на членот 10, членот 8 и членот 2 од Конвенцијата.

При утврдувањето дали постои позитивна обврска, треба да се има предвид фер балансот што треба да се постигне помеѓу општиот интерес на заедницата и интересите на поединецот.<sup>32</sup> Тоа е слично на тестот со негативните обврски кои им се наложуваат на државите. Судот ќе ги земе предвид различните ситуации во државите-договорнички. Дотолку повеќе, Судот јасно ставил до знаење дека обврските согласно овие одредби нема

30 Озгур Гундем против Турција [*Ozgur Gundem v Turkey*], А.бр.23144/93, пресуда од 16 март 2000, параграф 42.

31 Паломо Санчез и други против Шпанија [*Palomo Sánchez and Others v Spain*], А.бр.28955/06, 28957/06, 28959/06 и 28964/06, пресуда на Големиот совет од 12 септември 2011, параграф 58-59.

32 Озгур Гундем против Турција [*Ozgur Gundem v Turkey*], А.бр.23144/93, пресуда од 16 март 2000, параграф 43.

да бидат толкувани на таков начин што на властите би им наметнале невозможен или несразмерен товар.<sup>33</sup>

Судот истакнал и дека членот 10, со оглед на неговата клучна улога за функционирањето на демократијата, ќе бара повеќе од тоа државата да не интервенира, туку би можел да изискува и позитивни мерки за заштита. На пример, пропустот весникот да се заштити од напади ќе има за последица повреда на членот 10,<sup>34</sup> државите имаат обврска да креираат поволна околина за учество во јавната дебата од страна на сите засегнати лица, овозможувајќи им да ги изразат нивните мислења и идеи без стравување<sup>35</sup> и Судот недвосмислено утврдил дека позитивната обврска се јавува со цел да се заштити правото на слобода на изразување преку осигурување на разумна можност да се остварува правото на одговор.<sup>36</sup>

При согледувањето на средиштето на вниманието на овој водич кое е насочено кон заемниот сооднос помеѓу членот 10, од една, и членот 6, односно членот 8, од друга страна, значајно е да се подвлече дека природата на позитивните обврски на државата по членот 10 би можела да се менува кога од Судот се бара правото на слобода на изразување да го балансира со останатите Конвенциски права.<sup>37</sup> Оваа интеракција ќе биде во понатамошни детали разгледана во релевантните поглавја подолу.

#### (f) Незаштитен говор: Говор на омраза

Значајно е да се напомене дека поради барањата за плурализам, толерантност и слободоумност, опсегот на заштитата која ја пружа членот 10 опфаќа информации или идеи коишто би можеле да шокираат или навредат некои лица.<sup>38</sup> Говорот кој е навредлив треба да се раграничи од говорот на омраза. Комитетот на министри при Советот на Европа го опиша говорот на омраза како „облици на изразување коишто шират, поттикнуваат или оправдуваат расна омраза, ксенофобија, антисемитизам или други облици на омраза

33 Реес против Обединетото кралство [*Rees v The United Kingdom*], А.бр.9532/81, пресуда од 17 октомври 1986, параграф 37.

34 Озгур Гундем против Турција [*Ozgur Gundem v Turkey*], А.бр.23144/93, пресуда од 16 март 2000.

35 Динк против Турција [*Dink v Turkey*], А.бр.2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 и 7124/09, пресуда од 14 септември 2010.

36 Мелничук против Украина (одлука) [*Melnychuk v. Ukraine (dec.)*], бр.28743/03, ECHR 2005-IX.

37 Еплби и други против Обединетото кралство [*Appleby and Others v The United Kingdom*], А.бр.44306/98, пресуда од 6 мај 2003, параграфи 42-43 и 47-49.

38 Хендисайд против Обединетото кралство [*Handyside v The United Kingdom*], А.бр.5493/72, пресуда од 7 декември 1976, параграф 49.

базирана врз нетолерантност.<sup>39</sup> Не може да се потпира врз правото на слобода на изразување за да се оправда „говор на омраза.“ Говорот кој е насочен против Конвенциските вредности нема да биде заштитен со членот 10. Судот изнесе дека:

*„Толеранцијата и почитувањето на еднаквото достоинство на сите човечки суштества ги претставуваат темелите на едно демократско, плуралистичко општество. Имајќи го тоа предвид, во принцип би можело да се смета дека во определени демократски, плуралистички општества е нужно да се санкционираат, па дури и да се превенираат сите облици на изразување коишто шират, поттикнуваат, промовираат или оправдуваат омраза базирана врз нетолерантност.“<sup>40</sup>*

При одлучувањето дали определено тврдење може да биде заштитено со членот 10, неопходно е да се направи дистинкција помеѓу говор што е шокирачки, но притоа не е произволно злоупотребувачки или навредувачки (кој во некои случаи ќе биде заштитен)<sup>41</sup> и говор кој е насочен кон нарушување на правата и слободите на другите (кој не е заштитен).<sup>42</sup> Така, во некои случаи Судот заземал становиште дека говорот на омраза целосно излегува надвор од заштитата на членот 10. Во други случаи, пак, тој согледал дека изразувањето било внатре во рамките на опсегот на членот, но дека вмешувањата биле оправдани.<sup>43</sup>

Судот го исклучил говорот на омраза од заштитата преку два пристапа кои се предвидени во Конвенцијата:

- a) Преку заземање став дека со оглед на неговата природа говорот излегува надвор од заштитата на членот 10 и дека поради тоа жалбените наводи се материјално недопуштени (*ratione materiae*). Применувајќи го членот 17 (забрана на злоупотреба на правата), Судот утврдил дека апликантот не може да остварува корист од заштитата која ја пружа членот 10. Тоа

39 Препорака бр. R 97 (20) на Комитетот на министри на Советот на Европа до државите-членки достапна на: [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other\\_committees/dh-lgbt\\_docs/CM\\_Rec\(97\)20\\_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other_committees/dh-lgbt_docs/CM_Rec(97)20_en.pdf)

40 Ербакан против Турција [*Erbakan v Turkey*], А.бр.59405/00, пресуда од 6 јули 2006, параграф 56.

41 На пример, Лехиду и Исорни против Франција [*Lehideux and Isorni v France*], А.бр.24662/94, пресуда од 23 септември 1998.

42 На пример, Вона против Унгарија [*Vona v Hungary*], А.бр.35943/10, пресуда од 9 јули 2013.

43 Шурек против Турција (бр.1) [*Sürek v Turkey (no. 1)*], А.бр.26682/95, пресуда на Големиот совет од 8 јули 1999.

има за цел оневозможување лицата да изведуваат какво било право да стапуваат во активности или да изведуваат дејствија кои се насочени кон уништување на кои било права и слободи наведени во Конвенцијата. Во такви случаи Судот не треба да испитува дали вмешувањата биле во согласност со правото или оправдани.

- б) Со примена на ограничувањата предвидени во вториот став од членот 10 од Конвенцијата. Ваквиот пристап е прифатен кога говорот за кој станува збор (иако тој би можел да се смета за говор на омраза) не е во состојба да ги урне фундаменталните вредности на Конвенцијата.

Судот констатирал дека членот 10, меѓу другото, не заштитува:

- Негирање на Холокаустот;<sup>44</sup>
- Обвинување на хомосексуалците дека имаат морално деструктивен ефект врз општеството, и дека тие се одговорни за развојот на ХИВ и СИДА;<sup>45</sup>
- Јавна одбрана на воени злосторства;<sup>46</sup> и
- Говори кои ги поврзуваат сите муслимани со нападите во САД на 9 септември 2001.<sup>47</sup>

Таквото изразување е спротивно на фундаменталните вредности на Конвенцијата, како што се правдата, социјалниот мир и недискриминацијата. Всушност, кривичните санкции би можеле дури и да бидат дозволени или потребни во овој контекст.<sup>48</sup>

---

44 Гароди против Франција [*Garaudy v France*], А.бр.65831/01, одлука од 24 јуни 2003.

45 Вејделанд и други против Шведска [*Vejdeland and Others v Sweden*], А.бр.1813/07, пресуда од 9 февруари 2012.

46 Лехиду и Исорни против Франција [*Lehideux and Isorni v France*], А.бр.24662/94, пресуда од 23 септември 1998, параграф 53; Лерој против Франција [*Leroy v France*], А.бр.36109/03, пресуда од 2 октомври 2008.

47 Норвуд против Обединетото кралство [*Norwood v The United Kingdom*], А.бр.23131/03, одлука за допуштеност од 16 ноември 2004.

48 Гароди против Франција [*Garaudy v France*], А.бр.65831/01, одлука од 24 јуни 2003.

## [II] Слободата на изразување и медиумите

Ова поглавје го разгледува конкретното и најрелевантното прашање за слободата на печатот од членот 10 од Конвенцијата, како и тоа на кој начин заштитата на медиумите може да влијае врз правата и слободите на другите.

### (а) Заштита која ја имаат медиумите според членот 10

Судот нагласил дека членот 10 не ја штити само содржината на информациите, туку исто така и средствата за нивна дисеминација.<sup>49</sup> И покрај тоа што членот 10 експлицитно не ја споменува слободата на печатот, Судот развил богата судска пракса во која се предвидени мноштво принципи и правила коишто на печатот му доделуваат посебен статус во уживањето на слободите содржани во членот 10. Судот ја подвлекол улогата на печатот како политички пес-чувар, наведувајќи дека:

*„[з]адача [на печатот] е да споделува информации и идеи како за политички прашања така и за прашањата во останатите области од јавен интерес. Печатот има задача не само да споделува информации, туку тој има право и истите да ги прима.“<sup>50</sup>*

Се смета дека слободата на печатот овозможува еден од најдобрите начини за откривање и формирање на мислење за идеите, ставовите и однесувањето на политичките лидери, и поради тоа таа се наоѓа во сржта на концептот на едно демократско општество. Во тој поглед, печатот е активен во изложувањето на дејствијата на владата на јавен надзор и контрола.<sup>51</sup> Печатот има значајна улога и надвор од политичкиот процес, во смисла на поттикнување на дебата по прашањата од општ политички интерес.<sup>52</sup>

Печатот ужива широк опсег на заштита по членот 10. Таа заштита се протега на истражувањата и анализите кои ги спроведуваат новинарите<sup>53</sup>

49 Аутроник против Швајцарија [*Autronic AG v Switzerland*], А.бр.12726/87, пресуда од 22 мај 1990, параграф 47; Озгурк против Турција [*Öztürk v. Turkey*], А.бр.22479/93, пресуда на Големиот совет од 28 септември 1999, параграф 49.

50 Лингенс против Австрија [*Lingens v Austria*], А.бр.9815/82, пресуда од 8 јули 1986, параграф 42.

51 Мартин и други против Франција [*Martin and Others v France*], А.бр.30002/08, пресуда од 12 април 2012, параграф 80.

52 Кумпана и Мазаре против Романија [*Cumpana and Mazare v Romania*], А.бр.33348/96, пресуда од 17 декември 2004, параграф 96.

53 Сандеј Тајмс против Обединетото кралство (бр.2) [*The Sunday Times v The United Kingdom (No. 2)*],

при подготовката на нивните објави, како и на заштитата на новинарските извори.<sup>54</sup> Опсегот на слободата на изразување на печатот треба да се толкува пошироко со оглед на неговата улога да биде „јавен пес-чувар“. Оттука, за новинарската слобода може да биде допуштен и извесен степен на претерување, па дури и провокација.<sup>55</sup> Има изгледи мерките наложени од страна на јавните власти (вклучително и националните судови) кои би можеле да го обесхрабрат учеството на печатот во дебати за прашања кои предизвикуваат легитимна јавна загриженост да привлечат посебно строга контрола.<sup>56</sup>

### (б) Должности и одговорности на печатот

Иако членот 10 обезбедува силна заштита на печатот, правото на слобода на изразување не е апсолутно, а должностите и одговорностите кое тоа ги подразбира не се применуваат во однос на печатот. Судот тоа го искажал на следниов начин: „Поради должностите и одговорностите кои се својствени на остварувањето на слободата на изразување, заштитните гаранции кои им ги дава членот 10 на новинарите во врска со известувањето за прашања од општ интерес се подложни на условот тие да дејствуваат во добра верба со цел да овозможат точни и поверливи информации во согласност со новинарската етика.“<sup>57</sup>

Тоа за новинарите значи дека опсегот на нивните должности и одговорности зависи од состојбата во која се наоѓа лицето кое го остварува правото и од техничките средства кои тоа го употребува.<sup>58</sup> Веројатно е дека тие ќе бидат поголеми доколку е нападат угледот на поединечно именувано лице или ако се прекршени правата на личноста.<sup>59</sup> Тоа исто така подразбира дека новинарите треба да исполнат одредени етички стандарди во нивната работа. Како домашните власти, така и новинарите треба да ја имаат

---

А.бр.13166/87, пресуда од 26 ноември 1991.

54 Гудвин против Обединетото кралство [*Goodwin v. The United Kingdom*], А.бр.17488/90, пресуда на Големиот совет од 27 март 2006.

55 Бладет Тромзо и Стенсаас против Норвешка [*Bladet Tromsø and Stensaas v Norway*], А.бр.21980/93, пресуда на Големиот совет од 20 мај 1999, параграф 59.

56 *Ibid*, параграф 64.

57 *Ibid*, параграф 65; Бладет Тромзо и Стенсаас против Норвешка [*Bladet Tromsø and Stensaas v Norway*], А.бр.21980/93, пресуда на Големиот совет од 20 мај 1999, параграф 65.

58 Хендисайд против Обединетото кралство [*Handyside v The United Kingdom*], А.бр.5493/72, пресуда од 7 декември 1976, параграф 49.

59 Лондон, Очаковски-Лоренс и Жули против Франција [*London, Otchakovsky-Laurens and July v France*], А.бр.21279/02, пресуда на Големиот совет од 22 октомври 2009.

предвид и Препораката 1215 (1993) на Парламентарното собрание на Советот на Европа, како и неговата Резолуција 1003 (1993) за етиката на новинарството.

(в) Релевантни фактори при балансирањето на конкурентни права

Како што беше претходно споменато, членот 10 не претставува апсолутно право, туку тоа е квалификувано право. Тоа значи дека интервенцијата во слободата на изразување нужно не претставува повреда на членот 10, туку таа може да биде и оправдана. Уште повеќе, медиумските приопштувања кои се внатре во рамките на опсегот на членот 10 можат да влијаат врз приватниот живот на лицето во рамките на опсегот на членот 8 од Конвенцијата.<sup>60</sup> Следствено на тоа, постојат голем број фактори кои треба да се измерат меѓусебно од страна на националните власти при балансирањето на потенцијално конфликтните или конкурентните права и интереси во однос на спорното медиумско известување.

Спектар на фактори би можел да биде релевантен за балансирањето на правата и интересите за кои станува збор во медиумските случаи. Тие опфаќаат:<sup>61</sup>

- Дали информацијата придонесува кон дебата од јавен интерес;
- Дали засегнатото лице е јавна личност или приватно лице;
- Претходното поведение на засегнатото лице;
- Содржината, формата и последиците од објавувањето; и
- Околностите под кои биле земени какви било фотографии.

Овие фактори ќе бидат наизменично разгледани подолу.

(i) *Придонес кон дебата од јавен интерес*

Првиот аспект кој треба да се земе предвид е дали и во кој степен фотографијата или статијата придонесува кон дебата од јавен интерес.<sup>62</sup> Она што е интересно за публиката не е секогаш дискусија којашто е во јавен интерес. Дали нешто претставува предмет на јавен интерес ќе зависи од

60 Членот 8 од Конвенцијата, и на кој начин е тој во интеракција со правото на слобода на изразување, подетално ќе биде разгледано во поглавјето IV од овој водич.

61 Фон Хановер против Германија (бр.2) [Von Hannover v Germany (No. 2)], А.бр.40660/08 и 60641/08, пресуда од 7 февруари 2012, параграфи 109-113.

62 Фон Хановер против Германија (бр.2) [Von Hannover v Germany (No. 2)], А.бр.40660/08 и 60641/08, пресуда од 7 февруари 2012, параграф 109.

околностите на случајот. Прашањата кои се однесуваат на политички теми вообичаено ќе бидат од општ јавен интерес и поради тоа се дозволени само малку ограничувања.<sup>63</sup>

Судот утврдил дека следниве прашања не се во јавен интерес:

- Озборување за брачните тешкотии на политички лидер;<sup>64</sup>
- Финансиски проблеми на познат пејач;<sup>65</sup>
- Фотографии од приватниот живот на јавна личност кои имаат за цел да ја задоволат љубопитноста на јавноста.<sup>66</sup>

Постои општо правило според кое секогаш кога комуникацијата за која станува збор придонесува кон дебата во јавен интерес, ќе биде тешко да се оправда какво било вмешување во таа комуникација.

(ii) *Јавна или приватна личност?*

Различни нивоа на заштита се применуваат кон поединците зависно од тоа дали тие се јавни личности или приватни лица. Границите на прифатлива критика се широки доколку е инволвирана јавна личност, а тие се посебно широки кога таргетот [на критика] е политичар. Судот заземал став дека јавните личности, вклучително и судиите,<sup>67</sup> како и политичарите неизбежно и свесно се подложиле себеси на непосреден јавен надзор и контрола. Како такви, тие треба да демонстрираат поголем степен на толерантност.<sup>68</sup> Тоа е посебно така со политичарите за време на политичките кампањи. Во такви периоди, треба да се дозволи мислењата и информациите од секаков вид да циркулираат слободно.<sup>69</sup>

63 Кулиш против Полска [*Kuliš v Poland*], А.бр.15601/02, пресуда од 18 март 2008, параграфи 37-38.

64 „Стандард издавачи“ ДОО против Австрија (бр.2) [*Standard Verlags GmbH v Austria (No. 2)*], А.бр.21277/05, пресуда од 4 јуни 2009.

65 Ашет Филипачи Асоцие (ИСИ Париз) против Франција [*Hachette Filipacchi Associes (ICI Paris) v France*], А.бр.12268/03, пресуда од 23 јули 2009.

66 Фон Хановер против Германија [*Von Hannover v Germany*], А.бр.59320/00, пресуда од 24 јуни 2004, параграф 64.

67 Овој конкретен аспект од слободата на говорот ќе биде подетално разгледан подолу во глава VI.

68 На пример, Ангелов против Бугарија [*Angelov v Bulgaria*], А.бр.45963/99, одлука за допуштеност од 14 декември 2004; Ломбардо и други против Малта [*Lombardo and Others v Malta*], А.бр. 7333/06, пресуда од 24 април 2007, параграф 54; Кулиш против Полска [*Kuliš v Poland*], А.бр.15601/02, пресуда од 18 март 2008.

69 Лепојкиќ против Србија [*Lepojić v Serbia*], А.бр.13909/05, пресуда од 6 ноември 2007.

Сепак, дури и личностите кои имаат јавен профил би можеле легитимно да очекуваат одреден степен на приватност.<sup>70</sup> Судот прави дистинкција помеѓу известувањето за аспекти од приватниот живот на јавните личности и известувањето за нив во јавно својство.<sup>71</sup> Поголема заштита им се дава на првите, одошто на вторите. Сепак, правото на јавноста да биде информирана може, при определени посебни околности, да се протегне дури и кон аспекти од приватниот живот на јавните личности, посебно кога се засегнати политичарите.<sup>72</sup>

Судот исто така увиде дека е возможно лицата да се повлечат од јавниот живот. Веројатно е дека е потешко да се покаже дека објавите, односно приопштувањата за приватниот живот на лицата кои се беа повлекле од политичкиот или од граѓанскиот живот му служат на јавниот интерес.<sup>73</sup>

(iii) *Образец за содржината и последици од објавувањето*

Друг релевантен фактор е начинот на којшто е објавена фотографијата или извештајот, како и начинот на кој е претставено лицето на фотографијата или во извештајот.<sup>74</sup> Судот исто така ќе го испита и степенот во којшто извештајот и фотографијата биле дисеминирани, притоа внимавајќи дали весникот е национален или локален, и дали истиот има голем или ограничен тираж.<sup>75</sup>

(iv) *Околностите под кои биле направени фотографии*

Дополнително, Судот сметал дека се релевантни контекстот и околностите во кои биле земен фотографииите.<sup>76</sup> Неопходно е да согледа дали земањето на фотографии и нејзиното подоцнежнo објавување било направено со согласност на фотографираното лице, или, пак, тоа било направено без

70 Фон Хановер против Германија [*Von Hannover v Germany*], А.бр.59320/00, пресуда од 24 јуни 2004.

71 Далбан против Романија [*Dalban v Romania*], А.бр.28114/95, пресуда на Големиот совет од 28 септември 1999, параграф 50.

72 Фон Хановер против Германија [*Von Hannover v Germany*], А.бр.59320/00, пресуда од 24 јуни 2004, параграф 64.

73 Тамер против Естонија [*Tammer v Estonia*], А.бр.41205/98, пресуда од 6 февруари 2001, параграф 68.

74 Јокитаипале и други против Финска [*Jokitaipale and Others v Finland*], А.бр.43349/05, пресуда од 6 април 2010.

75 Кархуваара и Илталеhti против Финска [*Karhuvaara and Iltalehti v Finland*], А.бр.53678/00, пресуда од 16 ноември 2004, параграф 47.

76 Фон Хановер против Германија (бр.2) [*Von Hannover v Germany (No. 2)*], А.бр.40660/08 и 60641/08, пресуда од 7 февруари 2012, параграф 113.

негово знаење или со недозволени средства. Сериозноста на упадот и последиците од објавувањето за засегнатото лице треба исто така да бидат земени предвид.

(г) Два случаи како пример

Иако урамнотежувањето, односно балансирањето на правата ќе биде подетално разгледано подолу во специфичните контексти на членот 6 и членот 8 од Конвенцијата, би можело да биде од помош да се илустрира начинот на кој овие фактори се применети од Судот кога се балансираат конкурентните права и од тоа да се извлече посебно согледување, односно заклучок преку упатување на два значајни предмети на ЕСЧП во оваа област:

1. Ашет Филипачи Асосие против Франција [*Hachette Filipacchi v France*] – случај покренат од страна на издавачко друштво кое се жалело за вмешување во неговото право на слобода на изразување; и
2. Фон Хановер против Германија [*Von Hannover v Germany*] – случај покренат од поединец кој се жалел за известувањето за него од страна на печатот.

Овие два случаи се објаснети подолу.

**Ашет Филипачи Асосие против Франција**  
[*Hachette Filipacchi Associés v France*]<sup>77</sup>

Францускиот неделен магазин „Париз Меч“ објавил статија која се однесувала на убиството на префектот Клод Ерињак во Ајачо, Корзика на 6 февруари 1998. Статијата била илустрирана со фотографија од местото на настанот, поточно моменти фотографирани после убиството, кои покажувале како телото на префектот лежи на подот.

Во домашната граѓанска постапка, француските судови му наложиле на „Париз Меч“ да објави статија дека фотографијата била објавена без согласност на семејството на Клод Ерињак и дека семејството го сметало нејзиното објавување за упад во интимноста на неговиот приватен живот.

Издавачкото друштво-апликант му се жалело на Судот дека обврската

---

<sup>77</sup> Ашет Филипачи Асосие против Франција [*Hachette Filipacchi Associés v France*], А.бр.71111/01, пресуда од 14 јуни 2007.

да се објави статијата претставувала прекршување на неговото право на слобода на изразување. Судот сметал дека тоа се сведуvalo на вмешување во слободата на изразување на апликантот. Тој отишол понатаму да утврди дали вмешувањето било оправдано:

- Најпрвин, тој зазел став дека таа обврска била наложена врз основа на судската пракса која ги исполнувала условите за достапност и предвидливост кои налагале да се утврди дека таа форма на вмешување била „пропишана со закон“.
- Второ, тој сметал дека вмешувањето следело една од легитимните цели наведени во членот 10 став 2, имено „заштитата на правата и слободите на другите“.
- Следствено на тоа, третото, критично прашање било дали мерката била „неопходна во едно демократско општество“.

При оценувањето на тоа трето прашање Судот зел предвид бројни фактори, вклучително и:

- „Должностите и одговорностите“ кои се својствени во остварувањето на слободата на изразување и потенцијалниот ефект на одвраќање на изречената казна врз начинот на којшто магазинот ја остаува неговата слобода на изразување.
- Болката почувствувана од семејството на жртвата, нивниот експресен приговор на објавувањето и насилните и трауматични околности на смртта.
- Речникот на формулацијата со која француските судови барале од „Париз Меч“ да ја објави статијата и почитувањето од страна на домашните судови на уредничката слобода на магазинот.

Земајќи ги предвид тие фактори, Судот утврдил дека домашните судови ја наметнале најмалку рестриктивната санкција која ја имале на располагање според францускиот Граѓански законик. Следствено на тоа, Судот сметал дека вмешувањето на домашните судови во слободата на изразување на апликантот било оправдано и според тоа, не настанала повреда на членот 10.

### **Фон Хановер против Германија [Von Hannover v Germany]<sup>78</sup>**

Овој случај се однесувал на објавувањето на мноштво фотографии на Каролина фон Хановер во германските магазини, најстарата ќерка на принцот Раиние III од Монако. По парничењето во домашните германски

<sup>78</sup> Фон Хановер против Германија [Von Hannover v Germany], А.бр.59320/00, пресуда од 24 јуни 2004.

судови во поглед на тие објави, таа се жалела до Судот за недостаток на адекватна заштита од државата на нејзиниот приватен живот и на нејзиниот имиџ.

Судот пристапил кон овие прашања на начин што заземал стојалиште дека заштитата на нејзиниот приватен живот треба да се балансира наспроти слободата на изразување загарантирана со членот 10. Од една страна, тој истакнал дека правото на слобода на изразување не се протега кон објавувањето на фотографии. Од друга страна, тој навел дека тоа е област во која заштитата на правата и угледот на другите зазема посебно значење.

При преземањето на таквото балансирање помеѓу применливите права од членот 8 и членот 10, Судот извел неколку важни точки:

- Одлучувачки фактор при балансирањето помеѓу правата од членот 8 и членот 10 е придонесот кој го даваат фотографиите или статиите во печатот кон дебатата од јавен интерес. Апликантката ја претставувала владејачката фамилија во Монако на одредени културни или хуманитарни настани, но таа не вршела никакви официјални функции. Фотографиите се однесувале исклучиво на приватниот живот на апликантката и не придонесувале кон јавната дебата. Судот сметал дека тоа повикувало на потесно, рестриktivно толкување на членот 10.
- Во овој случај, фотографиите содржеле многу лични или дури и интимни информации за апликантката. Судот извел заклучок дека фотографиите кои се појавуваат во таблоидниот печат честопати се земаат во атмосфера на континуирано вознемирување што кај засегнатата личност побудува многу силно чувство на упад во нејзиниот приватниот живот, па дури и прогонување.
- Судот исто така ја зел предвид и важноста на контекстот во кој биле земено фотографиите. Тие биле направени без знаење или согласност на апликантката и затоа Судот сметал дека вознемирувањето претрпено од многу јавни личности во нивните секојдневни животи не може сосема да се занемари.
- Судот согледал дека јавноста нема легитимен интерес да знае каде е апликантката и како таа се однесува генерално во нејзиниот приватен живот, дури и ако таа се појавува на места кои не можат секогаш да се опишат како издвоени и скриени и без оглед на фактот дека таа и е добро позната на јавноста.

Потоа Судот навел дека заштитата на приватниот живот од членот 8 се протега надвор од кругот на приватното семејство и дека тоа исто така

ја опфаќа и социјалната димензија. Дури и лицата кои и се познати на општата јавност треба да можат да уживаат „легитимно очекување“ дека нивниот приватен живот ќе биде заштитен, посебно во светлина на новите комуникациски технологии. Судот едногласно зазел став дека правото на приватен живот на апликантката било прекршено поради пропустот на властите да ја заштитат од упадите на печатот. Тоа е спротивно на одлуката на Судот во Фон Хановер против Германија (бр.2),<sup>79</sup> во која тој не нашол повреда по однос на слични факти, бидејќи домашните судови внимателно ги балансирале конкурентните интереси, водејќи сметка за судската пракса на Судот.

#### (д) Природа на санкцијата

Веројатно е дека ќе биде особено тешко да се оправдаат некои ограничувања или санкции кои биле наложени во остварувањето на слободата на изразување од страна на медиумите со оглед на суровоста на влијанието кое тие би можеле да го имаат врз остварувањето на тие права. Тука спаѓаат:

- Кривичните санкции.<sup>80</sup>
- Претходните воздржувања за објавување.

Кривичните санкции за објавување, макар што не се забранети со Конвенцијата, би требало да се применуваат само во „многу исклучителни околности“. Судот заклучил дека

*„прибегнувањето кон кривично гонење на новинари за суштински навреди кои покренуваат прашања за јавна дебата... треба да се смета како пропорционално само во многу исклучителни околности кои опфаќаат најсериозен напад на правата на поединецот .... Доколку се заземе поинаков став, тоа би ги одвратило новинарите од нивниот придонес кон јавната дискусија за прашања кои го засегаат животот на заедницата и поопшто земено би го оневозможило печатот да ја остварува неговата важна улога да биде јавен пес-чувар“.*<sup>81</sup>

79 Фон Хановер против Германија (бр.2) [Von Hannover v Germany (No. 2)], А.бр.40660/08 и 60641/08, пресуда од 7 февруари 2012.

80 Карадемирчи и други против Турција [Karademirci and Others v Turkey], А.бр.37096/97 и 37101/97, пресуда од 25 јануари 2005, параграфи 42-43.

81 Бодрожик и Вујин против Србија [Bodrožić and Vujin v. Serbia], А.бр.38435/05, пресуда од 23 јуни 2009, параграф 39.

*„опасностите кои се својствени за претходното воздржување се такви што тие повикуваат на највнимателна контрола од страна на Судот. Тоа е особено така во мера во која е засегнат печатот, затоа што веста е минлив, лесно расиплив производ и кога би се одложило нејзиното објавување, дури и за еден краток период, тоа би ја лишило од сета нејзина вредност и интерес. Оваа опасност се проширува и на цензурата на другите објави, односно публикации кои се различни од периодичните изданија кои се занимаваат со тематски прашања.“<sup>82</sup>*

### [III] Членот 10 и членот 8: Урамнотежување на правото на приватен живот со слободата на изразување

Едно од најочигледните места кадешто се јавува прашањето за урамнотежување, односно балансирање на правото на слобода на изразување со другите права е кога остварувањето на правото на слобода на изразување од страна на едно лице го засега правото на приватен живот на друго лице, загарантирано со членот 8 од Конвенцијата. Ваквата интеракција беше начната погоре во контекст на слободата на изразување, но таа подетално ќе биде разгледана во ова поглавје.

#### (а) Преглед на членот 8

Членот 8 го штити правото на почитување на приватниот и семејниот живот, домот и преписката. Тој гласи:

*„1. Секој има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, неговиот дом и неговата преписка.*

*2. Не смее да има вмешување од јавната власт во остварувањето на ова право освен такво што е во согласност со закон и неопходно во едно демократско општество во интерес на националната безбедност, јавната сигурност или економската благосостојба на земјата, за спречување на нереди или кривични дела, за заштита на здравјето или моралот, или за заштита на правата и слободите на другите.“*

---

82 Алинак против Турција [*Alinak v Turkey*], А.бр.40287/98, пресуда од 29 март 2005, параграф 37.

(б) Цел на членот 8

Членот 8 бара од државите да почитуваат четири права, кои не се дефинирани во текстот на Конвенцијата. Со текот на годините, Судот заземал мошне широк пристап во однос на дефинирањето на опсегот на заштита предвиден со оваа одредба. На членот 8 понекогаш се гледа како на „преостаната, резидуална“ одредба резервирана за прашањата кои не се покриени со другите одредби од Конвенцијата. Судот го користел пристапот на „жив инструмент“ за да го олесни толкувањето на членот 8 на линија на општествениот развој. Членот 8 го штити „почитувањето на“ секој интерес. Така, не само што државите имаат негативна обврска да не навлегуваат во овие права, туку постои и нераздвоива позитивна обврска за државите да ги заштитуваат нивните интереси од интервенциите од страна на недржавните актери.

Членот 8 опфаќа четири заштитени области:

- Приватен живот
- Семеен живот
- Дом
- Преписка (кореспонденција)

Секоја од нив претставува автономен концепт согласно Конвенцијата. Во рамките на согледувањето на слободата на изразување, посебно е значајно да се има предвид и опсегот на заштита кој му се пружа на приватниот живот. Поради тоа, вниманието ќе биде сосредоточено на приватниот живот.

(в) Опсег на поимот „приватен живот“

Од самиот почеток, Судот зазема мошне широк пристап кон поимот на приватен живот, наместо порестриктивен пристап, кој би го ограничил неговиот опсег на традиционалниот концепт на приватноста. Концептот на „приватен живот“ е поблизок до концептот на автономија на личноста. Поради тоа, опсегот на приватниот живот е исто толку флексибилен и менлив, колку што е тој доследен на правната сигурност. Во Белгискиот лингвистички случај [*Belgian Linguistics case*],<sup>83</sup> Судот изнел мислење дека приватниот живот го опфаќа правото да се живее без самоволно вмешување.

83 Случај „кој се однесува на поединечни аспекти од Законот за употреба на јазиците во образованието во Белгија“ против Белгија [*Case “Relating to Certain Aspects of the Laws on the Use of Languages in Education in Belgium” v Belgium*], А.бр.1474/62, 1677/62, 1691/62, 1769/63, 1994/63 и 2126/64, пресуда од 23 јули 1968, параграф 6.

Судот понатаму кажал дека „[п]очитувањето на приватниот живот треба исто така да вклучи до извесен степен и право да се воспоставуваат и развиваат односи со другите човечки битија“.<sup>84</sup> И покрај тоа, Судот разјаснил дека

„[ш]ирокото толкување на членот 8 сепак не значи дека тој ја заштитува секоја активност во која лицето би можело да биде вклучено со другите човечки битија со цел да воспоставува и развива такви односи. На пример, тој нема да ги штити меѓучовечките односи од толку широк и неопределен опсег што може да нема замислива непосредна врска помеѓу сторувањето или несторувањето на државата и приватниот живот на лицето“.<sup>85</sup>

Судот исто така заземал становиште дека и заштитата на податоците е опфатена со членот 8. Чувањето од страна на јавната власт на информации кои се однесуваат на приватниот живот на лицето претставува вмешување во членот 8, независно од тоа дали информациите биле употребени.<sup>86</sup>

Поимот на почитување на приватниот живот се проширува и на физичкиот и моралниот интегритет, односно физичката и психолошката благосостојба.<sup>87</sup> Во судската пракса на Судот е веќе етаблирано дека правото на заштита на угледот и честа е опфатено со членот 8 од Конвенцијата како дел од правото на почитување на приватниот живот.<sup>88</sup>

#### (г) Квалификувана природа на правото

Суштински објект на заштита на членот 8 е заштитата на поединците од самоволните (арбитрерни) вмешувања од државата во кое било од четирите заштитени подрачја. Во неговата јуриспруденција, Судот го развива следниов петтоделен тест, кој е сличен на тестот кој се применува по членот 10. Тој го користи овој тест за да определи дали имало повреда на негативната обврска која се појавува согласно членот 8.

84 Нимиц против Германија [*Niemietz v Germany*], А.бр.13710/88, пресуда од 16 декември 1992, параграф 29.

85 Фринд и други против Обединетото кралство [*Friend and Others v v. The United Kingdom*], А.бр.16072/06, 27809/08, одлука за допуштеност од 24 ноември 2009.

86 Леандер против Шведска [*Leander v Sweden*], А.бр.9248/81, пресуда од 26 март 1987; Коп против Швајцарија [*Kopp v Switzerland*], А.бр.23224/94, пресуда од 25 март 1998; Аман против Швајцарија [*Aman v Switzerland*], А.бр.27798/95, пресуда од 16 февруари 2000.

87 Х и У против Холандија [*X and Y v. The Netherlands*], А.бр.8978/80, пресуда од 6 март 1985.

88 А против Норвешка [*A v Norway*], А.бр.28070/06, пресуда од 9 април 2009, параграф 64.

Најпрво, оштетениот поединец треба да покаже дека:

1. Биле вклучени неговите, односно нејзините права од членот 8 – дали случајот влегува внатре во рамките на опсегот на едно од заштитените права од членот 8? Доколку не, не се применува членот 8.
2. Државата се вмешала во тие права – дали дејствијата на државата се доволни за да истите претставуваат вмешување во приватниот живот на лицето или во една од останатите заштитени области?

Доколку имало такво вмешување, тоа никогаш не може да биде оправдано освен ако државата може да покаже дека:

1. Вмешувањето било во согласност со законот. Како што беше дискутирано и погоре за членот 10 законот за кој станува збор треба да биде доволно извесен во неговата формулација и предвидлив по однос на неговите последици. Тој исто така треба да биде и јавно достапен;
2. Вмешувањето следело една или повеќе од легитимните цели наведени во членот 8 став 2;
3. Вмешувањето било неопходно во едно демократско општество. Тоа подразбира дека вмешувањето мора да исполнува определена неодољна општествена потреба и дека тоа мора да биде пропорционално на легитимната цел, односно цели кои се следат.

Легитимните интереси за кои станува збор се оние интереси кои се наведени во вториот став од членот 8, односно:

- Националната безбедност, јавната сигурност или економската благосостојба на земјата.
- Спречувањето на нереди или кривични дела.
- Заштитата на здравјето или моралот.
- Заштитата на правата и слободите на другите.

(д) Заемниот сооднос со членот 10

Една од областите во кои се вклучени позитивните обврски на државата од членот 8 е правилната контрола од јавните власти на остварувањето на правото на слобода на изразување од страна на поединците, имајќи ја на ум експлицитната одредба од членот 10 став 2 дека слободата на изразување со себе повлекува одредени должности и одговорности. Така, на пример, отсуството на правен лек во врска со објавувањето на информации кои се

однесуваат на приватните работи би можело да претставува недостиг на почитување на приватниот живот.<sup>89</sup>

Судиите во домашните судови би требало да си забележат дека може да биде потребно да се направи внимателно балансирање на правата од членот 8 и правата од членот 10 во поглед на почитувањето на обете права, од кое ниту едно автоматски нема предност наспроти другото.<sup>90</sup> Парламентарното собрание на Советот на Европа утврди дека:

*„[С]обранието ја реafirмира важноста на правото на приватност на секој, како и на правото на слобода на изразување, како фундаментално во едно демократско општество. Овие права не се ниту апсолутни ниту во каков било хиерархиски редослед, со оглед дека тие имаат еднаква вредност.“<sup>91</sup>*

Судот формулира неколку принципи кои се применливи кога се бара баланс помеѓу членот 10 и членот 8. Најпрво, со цел да се применува членот 8, „нападот врз угледот на личноста мора да има достигнато определен степен на сериозност и да биде сторен на начин кој предизвикува штета за личното уживање на правото на почитување на приватниот живот“.<sup>92</sup> Судот исто така конзистентно потсетува на општите принципи кои се однесуваат на слободата на изразување, односно дека слободата на изразување претставува еден од суштествените темели на едно демократско општество, која е применлива не само во однос на „информациите“ или „идеите“ кои се поволно примени или кои се перцепираат како ненавредливи или како прашање кое создава индиферентност, туку и кон оние кои навредуваат, шокираат или вознемируваат, и дека какви било исклучоци од слободата на изразување треба да се толкуваат стриктно, а потребата од какви било ограничувања треба да се утврди на убедлив начин.

---

89 Шусел против Австрија [*Schüssel v Austria*], А.бр.42409/98, пресуда од 21 февруари 2002.

90 Фон Хановер против Германија [*Von Hannover v Germany*], А.бр.59320/00, пресуда од 24 јуни 2004, параграф 58.

91 Резолуција 1165 (1998) на Парламентарното собрание на Советот на Европа, параграф 10.

92 Делфи АД против Естонија [*Delfi AS v. Estonia*], А.бр.64569/09, пресуда на Големиот совет од 16 јуни 2015, параграф 137.

## [IV] Членот 10 и членот 6: Заемниот сооднос помеѓу слободата на изразување и правата на правично судење според Конвенцијата

Друго важно прашање за соодносот е прашањето за односот помеѓу правото на слобода на изразување и правата на правично судење од членот 6. Кога медиумската слобода и друго прашање поврзано со слободното изразување ќе се појават во рамките на правосудниот систем, треба да бидат земени предвид дополнителни фактори. Поконкретно, судиите треба да имаат предвид како правото на правично судење се поврзува со правото на слобода на изразување. За таа цел, судиите треба да ги разберат импликациите на членот 6 од Конвенцијата, кој го штити правото на правично судење.

### (а) Преглед на членот 6

Членот 6 од Конвенцијата предвидува дека:

*„1. При утврдувањето на неговите граѓански права и обврски или на какво било кривично обвинение против него, секој има право на правично и јавно судење во рамките на разумен рок од страна на независен и непристрасен трибунал воспоставен со закон. Пресудата треба да се објави јавно, но печатот и јавноста можат да бидат исклучени од целото судење или од дел од него во интерес на моралот, јавниот поредок или националната безбедност во едно демократско општество, во кое тоа го налагаат интересите на децата или заштитата на приватниот живот на страните, или во степен кој е стриктно неопходен според мислењето на судот во посебни околности во кои јавноста би влајела штетно на интересите на правдата.*

*2. Секој кој се терети со определено кривично дело ќе се смета за невин додека не се докаже дека е виновен во согласност со закон.*

*3. Секој кој се терети со определено кривично дело ги има следните минимални права:*

- (а) *да биде информиран веднаш, на јазикот кој го познава и во детали за природата и причината за обвиненијата против него;*
- (б) *да има адекватно време и можности за подготовка на одбраната;*

- (в) *да се брани себеси лично или преку правна помош по негово сопствено наоѓање или, доколку нема доволно средства да плати за правната помош, истата да му биде доделена бесплатно кога тоа го налагаат интересите на правдата;*
- (г) *да ги сослуша сведоците против него и да може да повикува и сослушува сведоци во негова корист под исти услови како и сведоците против него;*
- (д) *да има бесплатна помош од толкувач доколку тој не може да го разбере или зборува јазикот кој се користи во судот.“*

(б) Урамнотежување на двете права

Членот 6, меѓу другото, предвидува дека судските рочишта треба да се одржуваат јавно, што може да биде предмет само на ограничени исклучоци. Оваа заштита на јавноста на рочиштата, како и заштитата на медиумската слобода во членот 10 се поврзани, и заедно тие играат важна улога во осигурувањето дека судскиот систем е отворен за надзор. Исто така, медиумското известување за судскиот систем во функција и обезбедува на јавноста увид кој би можел да и помогне да создаде доверба во него. Поради тоа, во многу случаи заштитата на слободата на изразување ќе помогне да се осигури дека се исто така заштитени и правата на правично судење. Овие две права на многу начини заемно се поддржуваат и можат хармонично да коегзистираат.

Сепак, исто така постојат случаи во кои заштитата на интересите и од членот 6 и од членот 10 не е толку непосредно. Во овие случаи, од Судот се бара да одреди дали домашните власти го постигнале вистинскиот баланс помеѓу двете групи права.

Таквите случаи можат да стигнат пред Судот на бројни начини, како на пример:

- Жалбени наводи од новинари или други лица дека нивното право на слобода на изразување било повредено во поглед на прашање што е поврзано или би можело да се поврзе со судењето;<sup>93</sup>
- Жалбени наводи по членот 6 дека остварувањето на слободата на изразување од друго лице се вмешало во правичноста на судењето или во правото на лицето да биде сметано за невино се додека не се докаже дека тоа лице е виновно.

---

93 Овој аспект од соодносот помеѓу членот 6 и членот 10 ќе биде испитан во следното поглавје во контекст на специфичното прашање за врската помеѓу правничката професија и членот 10.

Важноста на операцијата на балансирање која би можело да биде потребно да ја спроведат судиите во случаи по членот 10 јасно исплива на површина во случајот Ворм против Австрија [*Worm v Austria*]<sup>94</sup> во кој Судот непосредно ја адресираше врската помеѓу членот 6 и членот 10. Во случајот Ворм против Австрија [*Worm v Austria*], Судот требал да ги земе предвид конфликтните права во поглед на објавувањето на статија во текот на кривичното судење. Статијата донела висок ризик да му се нанесе штета на судењето. Апликантот бил новинар кој неколку години известувал за г.Андрош, поранешниот вице-канцелар и министер за финансии, кој бил вклучен во различни кривични постапки, вклучувајќи и постапки во кои тој бил оптужен за даночно затајување.Помеѓу рочиштата и осудата во поглед на обвиненијата за даночно затајување апликантот објавил статија. Потоа нему му било судено и тој бил осуден во однос на таа статија заради вршење на забрането влијание врз кривичната постапка.

Пресуден фактор при расправањето на случајот пред Судот повторно било дали вмешувањето во правата на апликантот по членот 10 било неопходно во едно демократско општество. Притоа, легитимна цел за која станувало збор било „зачувувањето на авторитетот и непристрасноста на судството“.<sup>95</sup> Иако потребата да се сочува авторитетот и непристрасноста на судството претставува легитимна цел која би можела да го оправда вмешувањето во слободата на изразување на личноста, Судот навел дека тоа не ги овластува државите да ги ограничат сите облици на јавна дискусија за прашања кои чекаат на одлучување пред судовите. Тој нагласил дека известувањето во рамките на границите наметнати во интерес на правилното спроведување на правдата е во согласност со членот 6. На тој начин Судот ја потврдил важноста на заштитата на слободата на изразување во контекст на судското известување.

Притоа, Судот исто така укажал и на важноста на заштитата на правата на правично судење, истакнувајќи дека гаранциите за фер судење наведени во членот 6 треба да бидат земени предвид од страна на новинарите кога тие известуваат за судењата во рамките на опсегот на овој член. Судот образложил дека „границите на дозволеното коментирање не би можеле да се протегнат кон тврдења, односно искази за кои е веројатно дека, било намерно или ненамерно, би ги довеле во прашање шансите лицето да добие правично судење или, пак, би ја поткопале довербата на јавноста во улогата на судовите во спроведувањето на кривичната правда“.<sup>96</sup> Со други

94 Ворм и Австрија [*Worm v Austria*], А.бр.22714/93, пресуда од 29 август 1997.

95 Оправдувањето од членот 10 став 2 ќе биде подетално разгледано подолу во поглавјето VI(а).

96 Ворм и Австрија [*Worm v Austria*], А.бр.22714/93, пресуда од 29 август 1997, параграф 50.

зборови, иако е витално важно медиумските слободи да бидат прописно заштитени во рамките на правосудниот систем, тие слободи не постојат без одговорности или ограничувања. Дел од задачата на домашните судови е под назор на ЕСЧП истите да ги балансираат кои било конкуретни права и да осмислат дали и какви ограничувања се соодветни.

Тие видови случаи на балансирање ќе бидат разгледани во продолжение.

(в) Жалбени наводи по членот 10 кои се однесуваат на судењата

Новинарот може да се жали до Судот дека мерката која била преземена спрема него во рамките на известувањето за судењето или истрагата го прекршила членот 10. На пример, би можело да се изрече привремена мерка кон новинар која би го превенирала објавувањето на статија или, пак, новинар да биде осуден за клевета во поглед на објавениот напис. Има големи изгледи таквиот случај да доведе до вмешување во слободата на изразување на новинарот.

Сепак, важно е да се запомни дека членот 10 претставува квалификувано право. Легитимните цели наброени во членот 10 став 2 што би можеле да се употребат за да се оправда вмешувањето во слободата на изразување на личноста опфаќаат:

- заштита на „правата на другите“; и
- „зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“.<sup>97</sup>

Во однос на правата од овие две легитимни цели, значајно е да се напомене дека „правата на другите“ можат да го опфатат и правото на другите да добијат правично судење. Заштитата на правата на другите да добијат правично судење отука би можело да го оправда вмешувањето во правото на слобода на изразување, доколку се работи за вмешување кое е „пропишано со закон“, но воедно и „неопходно во едно демократско општество“.

На овој исклучок од правото на слобода на изразување да ги штити правата на другите на правично судење се повикувало од страна на Судот во случајот Издавачка куќа „Нјус“ ДОО и други, командитно друштво против Австрија [*News Verlags GmbH & Co.KG v Austria*].<sup>98</sup> Апликантот бил издавач

<sup>97</sup> Ова оправдување ќе биде подетално разгледано подолу во поглавјето VI(a).

<sup>98</sup> Издавачка куќа „Нјус“ ДОО и други, командитно друштво против Австрија [*News Verlags GmbH & Co.KG v Austria*], А.бр.31457/96, пресуда од 11 јануари 2000. Ваквото оправдување ќе биде подетално разгледано подолу во поглавјето за слободата на говорот и правничката професија.

на магазин кој објавил извештаи кои се однесувале на низа писма-бомби кои им биле испратени на јавни личности во Австрија, од кои некои од нив предизвикале сериозна повреда. Извештаите имплицирале дека одредено лице било уапсено и оптужено за нападите и тие политички го поврзувале него со екстремната десница. Како одговор на извештаите, лицето за кое станувало збор побарало и нему му била изречена привремена мерка која го спречувала апликантот да ја објавува неговата фотографија во контекст на кривичната постапка против него.

Компанијата-апликант подоцна се жалела до ЕСЧП по членот 10 по однос на привремената мерка која и била изречена, и случајот стигнал до Судот. Судот сметал дека привремените мерки против апликантот не претставувале вмешување во неговата слобода на изразување, со оглед дека тие не го спречувале известувањето за случајот, туку само објавувањето на фотографиите. Судот истакнал дека членот 10 ја штити не само супстанцата на идеи и информации, туку исто така и формата во која истите се пренесуваат, така што ограничувањата на формата на претставување на извештаите во овој случај (односно забраната за објавување на фотографии) претставувале вмешување во слободата на изразување на апликантот. Судот бил задоволен дека вмешувањето било наметнато со доволно прецизен закон и дека вмешувањето имало предвид една или повеќе легитимни цели. Поради тоа, клучно прашање било дали вмешувањето било неопходно во едно демократско општество.

Судот ја нагласил важноста да се разгледаат спорните одлуки, но не изолирано, туку во светлина на случајот како целина. Тој нотирал дека вмешувањето се појавило во контекст на новинарски производ кој предизвикал голема загриженост во јавноста и кој се поврзувал со јавна личност. Судот воедно ја забележал суштинската функција на печатот во едно демократско општество која се проширува врз известувањето и коментирањето на судските постапки. Сепак, овие согледувања треба да се балансираат со ризикот од нанесување штета на правичноста на судењето и на правата на лицето да биде сметано за невино се додека не се докаже дека тоа е виновно. Во светлина на фактот дека другите медиуми можеле да објавуваат слики и дека она што довело до вмешување во правата на лицето во овој случај била само комбинацијата на зборови и слики (а не само на слики), Судот заземал став дека привремената мерка против објавувањето на сите слики отишла понатаму од она што било неопходно за да се заштити легитимната цел за заштита на правата на другите. Било утврдено дека вмешувањето не било пропорционално и оттука, тоа не било неопходно во

Случајот Издавачка куќа „Њус“ ДОО и други кој е опишан погоре илустрира колку е важен тестот, односно проверката дали вмешувањето е неопходно во едно демократско општество при пресудувањето за жалбени наводи од членот 10 од овој вид. Тестот бара Судот да утврди дали вмешувањето на кое се жали апликантот кореспондира со некоја „неодложна општествена потреба“, дали тоа е сразмерно на легитимната цел која се сака да се постигне, и дали причините изнесени од националните власти за да го оправдаат истото се релевантни и доволни.<sup>100</sup> На државите-договорнички ќе им биде даден извесен простор за проценка во примената на овој тест, но тој простор не е неограничен и останува предмет на надзор од страна на Судот.

Додека, од една страна, случајот Издавачка куќа „Њус“ ДОО и други е пример на несразмерно вмешување, случајот на Би-Би-Си против Обединетото кралство [*BBC v The United Kingdom*]<sup>101</sup> од друга страна е пример на вмешување во слободата на изразување што се сметало дека е сразмерно. Случајот се однесувал на судски налог кој го спречувал емитувањето на телевизиска програма за наводен напад на шест затвореници од страна на тројца затворски полициски службеници додека траело судењето на затворските службеници од судската порота. Комисијата<sup>102</sup> утврдила дека домашните судови коишто ја издале наредбата спровеле дејствие на балансирање што вклучувало поголемо согледување одошто тоа бил минималниот ризик за затворските службеници на нивното судење. Нотирајќи дека наредбата повеќе го одложила, отколку што го забранила емитувањето и дека домашните судови изнеле релевантни и доволни причини за нејзиното изрекување, Комисијата констатирала дека наредбата не го прекршила членот 10.

---

99 Слично на тоа, во *Сандеј Тајмс против Обединетото кралство (бр.1) [The Sunday Times v The United Kingdom (No. 1)]*, А.бр.6538/74, пресуда од 26 април 1979, било констатирано дека настанала повреда на членот 10 во поглед на времената мерка која се однесувала на статија за дрогата талидомид. Домот на лордовите на Обединетото кралство изрекол времена мерка откако било утврдено дека статијата се занимавала со прашањето на корпоративна небрежност на начин што го прејудиирала исходот на граѓанската парница (иако истата била во мирување).

100 *Сандеј Тајмс против Обединетото кралство (бр.1) [The Sunday Times v. The United Kingdom (No. 1)]*, А.бр.6538/74, пресуда од 26 април 1979, параграф 62.

101 *Би-Би-Си против Обединетото кралство [BBC v. The United Kingdom]*, А.бр.25798/94, одлука на Комисијата од 18 јануари 1997.

102 Европската комисија за човекови права (Комисијата) беше дел од стариот стразбуршки систем. Апликациите беа поднесувани до Комисијата, која потоа му пренесе некои предмети на Судот.

Овие случаи го илустрираат фактот дека домашните судови ќе треба да спроведат внимателно и разумно балансирање кога тие се соочени со слични случаи. Ќе биде потребно тие да го земат предвид степенот во кој вмешувањето во слободното изразување би било неопходно за да се заштитат правата на другите и да се погрижат да не изрекуваат времени или други мерки коишто се несразмерни и кои одат подалеку одошто е тоа неопходно во тој поглед. Уште повеќе, од страна на судиите мора да бидат дадени релевантни и доволни причини за изрекувањето на таквите мерки.

(г) Жалбени наводи по членот 6 кои се врзуваат за слободата на изразување

Судот потврди дека правосудниот систем не може да функционира во празен, вакуум простор и дека не би било соодветно да се исклучат сета претходна или современа дискусија за предметната материја за судењата во печатот или помеѓу широката јавност. И покрај тоа, како што беше посочено погоре, треба да бидат наметнати некои ограничувања во интерес на правилно спроведување на правдата.<sup>103</sup> Соодветно на тоа, ако не се постават соодветни ограничувања, би можеле да се појават жалбени наводи по членот 6 дека остварувањето на слободното изразување од страна на друго лице навлегло во правичноста на судењето.

Еден од начините на кој би можел да се појави таков жалбен навод по членот 6 е преку штетното медиумско разгласување што влијае врз јавното мислење и последователно на оние кои треба да го решат предметот, на тој начин потенцијално вмешувајќи се во правото на лицето на правично судење или на правото на независен и непристрасен трибунал. Клучната разлика помеѓу жалбениот навод како оној по членот 6 и жалбениот навод по членот 10 се состои во тоа што очигледно е дека членот 6 има многу ограничени квалификации. Тоа значи дека во повеќето случаи не постои балансирачки или пропорционален тест кој би се применил во поглед на жалбените наводи по членот 6, откако ќе биде утврдено вмешување во тие права.

Сепак, веројатно во светлина на неквалификувата природа на овие права од членот 6 и нивната врска со членот 10, Судот усвоил прилично рестриктивен концепт за тоа што претставува вмешување во нив во поглед на случаите на потенцијално штетен медиумски публицитет поврзан со судењето. Иако Судот прифаќа дека во извесни случаи таквиот публицитет може штетно да се одрази врз правичноста на судењето и може да повлече

<sup>103</sup> Папон против Франција [*Paron v France*], А.бр.54210/00, одлука за допуштеност од 15 ноември 2001.

со себе одговорност на државата, тој бара публицитетот да претставува „штетна кампања на печатот“ која има за цел да ја попречи правичноста на судењето за да истиот доведе до вмешување во правата од членот 6.104 Ваквиот пристап веројатно би направил да биде релативно тешко да се покаже дека медиумскиот публицитет се вмешал во непристрасноста на трибуналот, и веројатно е дека дека ќе биде уште потешко тоа да се стори тогаш кога трибуналот за кој станува збор се состои од професионални судии спротивно на поротата (судиите-поротници) или судските помошници.<sup>105</sup>

Друг начин на кој жалбениот навод по членот 6 би можел да се појави во контекст на медиумите или слободата на изразување е преку тврдења, односно изјави кои би можеле да имаат негативен ефект врз правото на лицето да биде сметано за невино додека не се докаже дека е виновно. Повторно, вмешувањето во ова право може да доведе до повреда без да биде потребно да се земат предвид можните оправдувања за вмешувањето, со оглед на неквалификуваната природа на правото. Резултатот е дека државните органи, вклучувајќи ги и судиите, треба да бидат многу внимателни да не го следат примерот на некои од највисоко рангираните службеници во француската полиција наведен во случајот Рибемон против Франција [*Ribemont v France*].<sup>106</sup> Француската полиција во тој случај упатила на конкретниот апликант, кој во тој момент не бил ниту оптужен, без каква било квалификација или без задршка [при објавувањето], како на еден од поттикнувачите на убиството. Судот утврдил дека изнесените тврдења за апликантот претставувале изјаснување за неговата вина кое ја охрабрило јавноста да верува дека тој е виновен и штетно се одразило врз оценката на фактите од надлежниот судски орган. Настанало прекршување на правото на апликантот да биде сметан за невин додека не се докаже спротивното. Со оглед дека тоа претставувало прекршување на неквалификувано право од членот 6 став 2, без каква било потреба таквото прекршување да се земе предвид или да се балансира наспроти правата на слободно изразување на полициските службеници, било заземено становиште дека бил повреден и членот 6 став 2.

Во светлина на таквата јуриспруденција, националните судии треба да бидат свесни дека согласно Конвенцијата може да се појави позитивна

104 Ангелов против Бугарија [*Angelov v Bulgaria*], А.бр.45963/99, одлука за допуштеност од 14 декември 2004.

105 Кракси против Италија [*Craxi v Italy*], А.бр.34896/97, пресуда од 5 декември 2002.

106 Алене де Рибемон против Франција [*Allenet de Ribemont v France*], А.бр.15175/89, пресуда од 10 февруари 1995; исто така, види Ергашев против Русија [*Ergashev v Russia*], А.бр. 12106/09, пресуда од 20 декември 2011.

обврска на државата да врши контрола врз штетните кампањи на печатот кои би можеле да интервенираат во правата на правично судење од членот 6. Дополнително, тие треба да се грижат да го штитат начелото на презумпција на невиност, не само со осигурување дека нивните формулации не претставуваат декларирање на вината на едно лице пред тоа лице да било осудено.

## [V] Слободата на изразување и правничката професија

Ова поглавје ќе го разгледа членот 10 во специфичниот контекст на правничката професија. Многу од принципите и идеите кои се детално опфатени во водичот се применливи тука. Поконкретно, ова поглавје е поврзано со врската помеѓу членот 6 и членот 10, иако каква било критика на припадниците на правничката професија исто така ќе го вклучи и правото од членот 8. И покрај таквото преклопување, како што е случајот со медиумите, со оглед на интегралната улога која ја играат правосудството и адвокатите во едно демократско општество, се смета дека е потребно посебно поглавје.

### (a) Граници на прифатлива критика на судството: „Зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“

Широко прифатен факт е дека владеењето на правото претставува централна доктрина на секоја демократија и зависи од ефективната примена на правото од страна на судовите. Владеењето на правото исто така наложува дека судството треба да ја ужива довербата на луѓето на кои им служи.

За таа цел, државите имаат интерес да осигураат дека е заштитена светоста на судскиот процес, што ќе опфати ограничување на природата и степенот на критика на активните постапки. Неговата важност е признаена и во членот 10 став 2 што опфаќа и „зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“ како една од легитимните цели која може да ја оправда интервенцијата, односно вмешувањето во правата заштитени со членот 10 став 1.

Судот навел дека поимот „судство“ ја подразбира судската гранка на власта, како и судиите во нивното официјално својство. „Авторитетот на судството“, од друга страна, пак, го опфаќа „поимањето дека судовите претставуваат соодветен форум за востановување на законските права и обврски и за спогодбено решавање на спорите кои се однесуваат на нивните права

и обврски и како такви се прифатени од страна на јавноста<sup>107</sup>. Во тие случаи, Судот одблиску ќе погледне во контекстот во кој биле изговорени зборовите, особено во намерата на која и служеле изречените зборови.<sup>108</sup>

Судот утврди дека целта на која му служи судството би можела да има за последица тоа да биде заштитено од деструктивни напади кои се суштествено неосновани, посебно со оглед дека судиите се подредени на должност која ги спречува да одговорат на критиката.<sup>109</sup> На пример, во поглед на наводите за пристрасност, Судот заземал стојалиште дека тие треба да имаат многу солидна фактичка основа.<sup>110</sup> Сепак, како и секогаш, се работи за постигнување на соодветен баланс, и јавните институции не можат да бидат имуни на критика и надзор. Така, Судот повлекува јасна дистинкција помеѓу навредата и критиката.<sup>111</sup> Судот сметал дека соодветната казна нема да го повреди членот 10 во случај на навреди .

Судот утврдил повреда, штом се покажало дека изнесените наводи имале неспорна фактичка основа.<sup>112</sup> Исто така, коментарите кои не биле сериозни или навредувачки, а кои демонстрирале извесен недостиг на почит кон Уставниот суд, не би требале да имаат за последица изрекување на санкција.<sup>113</sup> Судот му придал извесна тежина и на фактот дека спорните тврдења изнесени во врска со конкретна пресуда биле во академска публикација и истите биле напишани во контекст на интензивната јавна дебата за прашања кои биле опфатени со самата постапка.<sup>114</sup> Уште повеќе, доколку статијата би можела штетно да се одрази врз исходот на судењето преку изнесување на мислење за вината, интересите за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството подразбирале дека изрекувањето на

---

107 Сандеј Тајмс против Обединетото кралство (бр.1) [*The Sunday Times v. The United Kingdom (No.1)*], А.бр.6538/74, пресуда од 26 април 1979, параграф 55.

108 Торгеир Торгеирсон против Исланд [*Thorgerir Thorgeirson v Iceland*], А.бр.13778/88, пресуда од 25 јуни 1992.

109 Прагер и Обершлинк против Австрија [*Prager and Oberschlick v Austria*], А.бр.15974/90, пресуда од 26 април 1995.

110 Списанија „Фалтер“ ДОО против Австрија [*Falter Zeitschriften GmbH v Austria*], А.бр.3084/07, пресуда од 18 септември 2012.

111 Скалка против Полска [*Skalka v Poland*], А.бр.43425/98, пресуда од 27 мај 2003.

112 Де Хаес и Гијзелс против Белгија [*De Haes and Gijssels v Belgium*], А.бр.19983/92, пресуда од 24 февруари 1997.

113 Амихалахиоаје против Молдавија [*Amihalachioaie v Moldova*], А.бр.60115/00, пресуда од 20 април 2004.

114 Мустафа Ердоган и други против Турција [*Mustafa Erdogan and Others v Turkey*], А.бр.346/04 и 39779/04, пресуда од 27 мај 2014.

паричната казна не претставувало повреда на членот 10.<sup>115</sup> Ова повторно говори за заемниот однос помеѓу членот 10 и членот 6.

Конечно, можно е од пристапот на Судот во Морис против Франција [*Morice v France*] (кадешто била утврдена повреда) да се извлече заклучок дека Судот ќе бара вмешувањето што се оправдува со потребата да се зачува „авторитетот и непристрасноста на судството“ и *de facto* да и служи на таквата цел.<sup>116</sup>

#### (б) Слободата на изразување на судството и адвокатите

Во поглед на слободата на изразување на повозрасните членови на судството, од нив би можело да се очекува да се воздржуваат во околности во кои би можело да се доведат во прашање авторитетот и непристрасноста на судството. Сепак, какво било вмешување, односно интервенција во слободата на изразување на судија кој е ставен во таква положба повикува на потребата од непосреден надзор.

Судот констатирал дека со цел да се спречи „ефектот на одвркање“ врз судиите кои сакаат да учествуваат во јавната дебата за делотворноста на правосудните институции, ним треба да им биде дозволено да зборуваат слободно (па дури и со извесен степен на претерување) за прашања од големо јавно значење.<sup>117</sup> Судот образложил дека дури и ако изразувањето на одредени гледишта од страна на судијата имало извесен удел во неговото или нејзиното разрешување од функцијата, доколку тоа не била исклучива или доминантна причина за разрешувањето, сепак не би можел да биде повреден членот 10. На пример, способноста на судијата исправно да ги извршува судските должности претставува легитимна цел за разрешување на судијата.<sup>118</sup>

Што се однесува до слободата на изразување на адвокатите, Судот заземал став дека бидејќи тие играат централна улога во спроведувањето на правдата, истите треба да уживат повисока заштита. Ваква заштита им се доделува на адвокатите, кога тие дејствуваат во контекст на одбрана на обвинетиот во кривичното судење.<sup>119</sup> Така, иако е допуштено изразувањето да се ограничи

<sup>115</sup> Ворм против Австрија [*Worm v Austria*], А.бр.22714/93, пресуда од 29 август 1997.

<sup>116</sup> Морис против Франција [*Morice v France*], А.бр.29369/10, пресуда на Големиот совет од 23 април 2015, параграф 170.

<sup>117</sup> Кудешкина против Русија [*Kudeshkina v Russia*], А.бр.29492/05, пресуда од 26 февруари 2009.

<sup>118</sup> Харабин против Словачка [*Harabin v Slovakia*], А.бр.58688/11, пресуда од 20 ноември 2012.

<sup>119</sup> Морис против Франција [*Morice v France*], А.бр.29369/10, пресуда на Големиот совет од 23 април 2015.

на критика кон судовите при дадени околности со цел да се заштити нивната независност, критиката изговорена во суд од страна на правниот застапник на другиот, вообичаено не смее да се перцепира како основ за ограничување на слободата на изразување. Така, Судот нотирал дека само во исклучителни околности застапниците на одбраната кои дејствуваат во судот и во текот на водењето на обраната на нивниот клиент би можеле да биде предмет на ограничување на нивната слобода на изразување.<sup>120</sup> Судот го усвоил ваквиот пристап со цел да спречи „ефект на одвраќање“ на адвокатите од вршењето на нивните должности како застапници на одбраната.<sup>121</sup> На пример, Судот утврдил дека дури и едноставна опомена од дисциплинскиот совет упатена кон застапниците на одбраната заради нивните наводи дека нивниот клиент бил изложен на притисок од страна на истражителот, односно истражниот судија се сметало дека има неоправдан „ефект на одвраќање“.<sup>122</sup>

Сепак, во одредени околности, како кога се следат легитимни цели, може да бидат прифатливи дисциплинските санкции кои им се изрекуваат на адвокатите од страна на професионалните тела.<sup>123</sup> На пример, Судот констатирал дека не се случила повреда на членот 10 кога адвокатка бил осудена и парично казнета за клевета откако таа беше дала изјава во која ја обвинува полицијата за сериозно лошо постапување и бруталност. Судот нашол дека на нејзините тврдења им недостигала фактичка заснованост и дека истите не биле изнесени со цел за одбрана на правата на нејзините клиенти.<sup>124</sup>

Воедно, на користењето на медиумите како средства за разрешување на прашањата на судењето немало изгледи да му се пружи заштитата на членот 10 од страна на Судот. На пример, се сметало дека протекувањето на докази во печатот кои биле исклучени, односно отстранети од списите на предметот било оправдано за да се оправда изрекувањето на парична казна кон адвокат.<sup>125</sup> Сепак, кога експертскиот извештај и бил веќе достапен на јавноста, Судот утврдил дека домашните власти не успеале да ја постигнат вистинската рамнотежа, имајќи предвид дека немало докази дека изјавата на адвокатот за печатот беше имала штетно влијание врз постапката.<sup>126</sup>

120 Никула против Финска [*Nikula v Finland*], А.бр.31611/96, пресуда од 21 март 2002.

121 Кипријану против Кипар [*Kyprianou v Cyprus*], А.бр.73797/01, пресуда на Големиот совет од 15 декември 2005.

122 Штојр против Холандија [*Steur v The Netherlands*], А.бр.39657/98, пресуда од 28 октомври 2003.

123 Шопфер против Швајцарија [*Schöpfer v Switzerland*], А.бр.25405/94, пресуда од 20 мај 1998.

124 Кутан против Франција [*Coutant v France*], А.бр.17155/03, одлука од 24 јануари 2008.

125 Фурухолмен против Норвешка [*Furuholmen v Norway*], А.бр.53349/08, одлука од 18 март 2010.

126 Мор против Франција [*Mor v France*], А.бр.28198/09, пресуда од 15 декември 2011.

## [VI] Заклучок: Слободата на изразување во Европа – Зошто е таа важна тема?

Овој водич ги разгледуваше правото на слобода на изразување, правото на почитување на приватниот живот и правото на правично судење, како самостојно, така и на начин на кој тие се поврзуваат едно со друго. И правото на слобода на изразување и правото на приватен живот се квалификувани права според Конвенцијата. Тоа подразбира дека судиите кои ја согледуваат нивната примена треба да земат предвид не само дали дошло до вмешување во едно од правата или во двете права, туку и дали тоа вмешување било оправдано. Понатаму, овој овој водич ги разгледа и аспектите од меѓусебниот однос помеѓу правото на слобода на изразување и правото на правично судење.

Сферите на примена на овие три права меѓусебно се преклопуваат. Најнапред, тие честопати се применуваат за да ги заштитат конкурентните права кои вклучуваат медиумски слободи и слободи на печатот. Ова претставува област во која од националните власти, вклучувајќи и од домашните судови, Конвенцијата бара да спроведат внимателна вежба на балансирање. Тоа балансирање би требало да ги испита потенцијално конфликтните интереси во прашање и истите да ги уважи во светлина на барањата на Конвенцијата и на заштитата која таа ја проширува кон печатот, правосудниот систем и кон оние кои се предмет на медиумско внимание.

Овој водич исто така го третираше и специфичното прашање за правото на припадниците на правничката професија, вклучувајќи ги адвокатите и судиите, на слобода на изразување, како и примената на оправдувањето од членот 10 став 2 за „зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“. Тоа исто така бара од националните власти да ги балансираат конкурентните интереси.

Разбирањето на пристапот на Судот кон членот 10 е нужно, посебно имајќи предвид дека неодамнешните настани покренуваат прашања во поглед на имплементирањето на слободата на изразување во демократските општества. На пример, убиството на новинарите од „Шарли Ебдо“ [*Charlie Hebdo*] во Париз на 7 јануари 2015 покрена низа прашања во контекст на правото на слобода на изразување. Тие ја опфаќаат заштитата и сигурноста на новинарите, опсегот на незаштитениот говор на омраза, како и прашањата во поглед на границите на прифатливиот говор во современите европски општества во кои уживањето на слободата на едно лице се одразува врз слободата на другите со оглед на растечкиот диверзитет на култури кои

коегзистираат. Денеска постои и прашањето на употребата на социјалните медиуми и Интернетот во контекст на вработувањето. Дали работодавецот може да реагира на „непристојното“ користење на Интернет од страна на вработениот?

Европските држави, вклучувајќи ги и земјите од западниот Балкан, имаат обврска да ги спречат повредите на членот 10, и уште повеќе, да одговорат на заканите кога истите ќе се појават, а со цел да ја спречат неказливоста и да ги исполнат позитивните обврски кои им се ставаат на товар. Постапувањето согласно членот 10, како што беше покажано и во водичот, честопати ќе бара од домашните власти да ја балансираат оваа слобода со другите Конвенциски права. Од таа причина суштински неопходно е познавањето на вежбата за балансирање, и овој водич беше подготвен токму за таа цел.

Дотолку повеќе, од горната анализа е јасно дека додека домашните власти треба да одиграат улога во примената на Конвенцијата кон граѓаните, домашните судии се наоѓаат во уникатна позиција во смисла на тоа што тие се последниот форум за сразмерна (пропорционална) проценка, пред од ЕСЧП да биде побарано да пресуди за наводната неоправдана интервенција, односно вмешување. Поради тоа, нужно е судиите да ја разберат природата на пропорционалното оценување, затоа што доколку може да се демонстрира дека тие го спровеле ова вреднување на начин кој е во согласност со Конвенцијата, нема изгледи дека во таков случај ќе биде констатирано дека државата направила повреда на Конвенцијата.

Како што беше повторено низ самиот водич, заштитата на слободата на изразување е клучна компонента за едно демократско општество, правејќи го најважно спроведувањето на ажурни, делотворни, непристрасни и темелни истраги во сите наводни повреди. Во таа смисла, се подразбира дека судиите играат средишна улога и дека тие сносат одговорност за заштитата на демократските вредности кога одлучуваат во случаите кои се однесуваат на слободата на изразување.

# Сумиран приказ на избрани случаи на Европскиот суд за човекови права

## Слободата на изразување и Интернетот

*Утврдувањето одговорност на Интернет портал за коментари на трето лице претставувало правично и сразмерно ограничување на слободата на изразување*

### ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ ДЕЛФИ АС против ЕСТОНИЈА [DELFI AS v. ESTONIA]

(Апликација бр. 64569/09)

16 јуни 2015

#### 1. Главни факти

Апликантот, „Делфи АС“, е јавно друштво со ограничена одговорност регистрирано во Естонија. Тоа ја поседува една од најголемите информативни Интернет страници во земјата.

Во јануари 2006, „Делфи“ објавил статија на неговата веб-страница на која се дискутирала одлуката на компанијата за траекти да ја промени трасата по која нејзините траекти се движеле до одредени острови. Промената имала за последица одложување на отворањето на патиштата на мраз, како поевтина и побрза врска кон островите споредено со услугите на траектите, онаму каде траектите го скршиле мразот. Под статијата, читателите имале можност да пристапат до коментарите на другите корисници на страницата. Многу читатели напишале прилично навредувачки и заканувачки објави за операторот на траекти и неговиот сопственик. По барање на адвокатите на сопственикот на компанијата за траекти, „Делфи“ ги отстранил навредливите коментари околу шест недели по нивното објавување во март 2006.

Сопственикот на компанијата за траекти го тужел „Делфи“ во април 2006, и успеал во постапката, добивајќи пресуда против „Делфи“ во јуни 2008. Естонскиот суд утврдил дека коментарите биле клеветнички, и дека „Делфи“ бил одговорен за нив. На сопственикот на компанијата за траекти му била досудена отштета во износ од 5,000 круни (околу 320 евра).

Жалбата поднесена од „Делфи“ била одбиена од страна на Врховниот суд на

Естонија во јуни 2009. Врховниот суд го отфрлил аргументот на порталот дека, согласно ЕУ Директивата 2000/31/ЕС за електронска трговија, неговата улога како давател на услуги во областа на информатичкото општество или носител (хост) на складирани податоци, била исклучиво техничка, пасивна и неутрална, наоѓајќи дека порталот вршел контрола врз објавувањето на коментари.

## 2. Одлука на Судот

Друштвото-апликант се жалело дека со тоа што тоа било сметано за одговорно за коментарите објавени од страна на читателите на неговиот информативен Интернет портал била прекршена слободата на изразување на начин на кој е таа осигурана во членот 10. Владата го негирала таквиот аргумент. На 10 октомври 2013 советот на Европскиот суд за човекови права утврдил дека не настанала повреда на Конвенцијата. По барање на друштвото-апликант, случајот бил предаден на Големиот совет согласно членот 43.

### Член 10

Не било спорно дека одлуките на националните судови претставувале вмешување во правото на слобода на изразување на „Делфи“ и дека тоа ограничување следело легитимна цел за заштита на угледот и правата на другите.

Сепак, мислењата на страните се разликувале во однос на тоа дали вмешувањето било „пропишано со закон“. Големиот совет утврдил дека задачата на националните судови била да ги разрешат прашањата на толкувањето и примената на домашното право. Затоа, Судот не го поставил ова прашање според правото на ЕУ, ограничувајќи се себеси на прашањето дали примената на домашното право во ситуацијата на „Делфи“ била предвидлива. Како професионален издавач кој водел информативен Интернет портал за економски цели, „Делфи“ требало да биде запознаен со релевантното законодавство и судска пракса, и тој исто така можел да бара правен совет. Дотолку повеќе, јавната загриженост веќе била изразена уште пред објавувањето на коментарите за кои станувало збор, и во септември 2016 министерот за правда забележал дека жртвите на навреди можеле да поднесат тужба против „Делфи“ и да бараат надомест на штета. Така, Големиот совет сметал дека „Делфи“ бил во позиција да ги проценува ризиците и последиците поврзани со неговите активности. Оттука, вмешувањето во слободата на изразување на „Делфи“ било предвидливо и „пропишано со закон“.

Во прашање било дали одговорноста на „Делфи“ за коментарите објавени од трети лица ја прекршила неговата слобода да споделува информации на начин на кој е истата загарантирана во членот 10. Големиот совет проценувал дали утврдувањето на одговорност било засновано врз релевантни и доволни основи преку реферирање на четирите клучни аспекти: контекстот на коментарите; одговорноста на вистинските автори на коментарите како алтернатива на утврдувањето на одговорност на „Делфи“; чекорите преземени од страна на „Делфи“ да ги спречи или отстрани клеветничките коментари; и последиците за „Делфи“ од постапката пред националните судови.

Најпрво, во поглед на контекстот, релевантни биле екстремната природа на коментарите и фактот дека „Делфи“ бил професионално управуван информативен Интернет портал, кој имал за цел да привлече голем број на коментари. Уште повеќе, „Делфи“ имал економски интерес за објавување на коментарите. Големиот совет утврдил дека иако „Делфи“ не бил авторот, тој имал контрола врз амбиентот за коментари.

Второ, „Делфи“ не гарантирал реалистички изглед за авторите на коментарите да бидат сметани за одговорни. „Делфи“ им дозволувал на читателите да даваат коментари без регистрирање на нивните имиња, а мерките за да се востанови идентитетот на авторите биле неодредени.

Трето, чекорите преземени од „Делфи“ за да се спречат или отстранат, без одлагање, клеветничките коментари штом истите биле објавени биле недоволни. Назнаката на „Делфи“ во која се велело дека авторите на коментарите биле одговорни за нивната содржина, а заканувачките или навредувачките коментари нема да бидат допуштени, не успеала да ги спречи очигледните изрази на омраза и несомнените закани. Автоматскиот филтер заснован врз зборови како и системот за забележување и симнување на „Делфи“ потфрлиле да ги филтрираат таквите изрази. Големиот совет сметал дека не било несразмерно „Делфи“ да биде обврзан да ги тргне од неговата веб страница, без одлагање, јасните противзаконити коментари, дури и без најава од наводните жртви или од трети лица чијашто можност да следат Интернет била очигледно поограничена од таа на еден голем информативен Интернет портал.

Конечно, Големиот совет сметал дека последиците од тоа да се утврди одговорност на „Делфи“ биле мали. Глобата од 320 евра не била прекумерна и со таквите објавени коментари популарноста на порталот не била загрозувана. Уште повеќе, она што било опиплив резултат за Интернет

операторите во случаите после „Делфи“ било дека тие ги отстранувале навредливите коментари, и ним не им било досудувано да плаќаат отштета.

Со тоа, Големиот совет констатирал дека тоа што естонските судови утврдиле одговорност на „Делфи“ претставувало правично и сразмерно ограничување на слободата на изразување на порталот. Следствено на тоа, немало повреда на членот 10.

*Повреда на правото да се споделуваат и примаат информации и идеи согласно членот 10 кога бил блокиран пристапот до цела онлајн платформа*

## **ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ АХМЕТ ЈИЛДИРИМ против ТУРЦИЈА [АХМЕТ YILDIRIM v. TURKEY]**

*(Апликација бр. 3111/10)*

**18 декември 2012**

### **1. Главни факти**

Апликантот, Ахмет Јилдирим, е турски државјанин кој бил роден во 1983 и живеел во Истанбул, Турција.

Апликантот поседувал и водел веб страница на која ги објавувал неговите академски трудови и неговите гледишта за различни теми. Веб-страницата била креирана со користење на веб-страницата на пребарувачот Гугл за креирање и хостирање сервиси [Google Sites website create and hosting service].

На 23 јуни 2009, првостепениот кривичен суд во Денизли наредил блокирање на предметната веб-страница („навредливата веб-страница“) во контекст на кривичната постапка против сопственикот на страницата, кој бил обвинет за навреда на сеќавањето за Ататурк. Судскиот налог му бил предаден на Директоратот за телекомуникациски и информатички технологии („ТИБ“) заради негово извршување. Сепак, поради потешкотии со спроведување на налогот, првостепениот суд на 24 јуни 2009, на барање на ТИБ, ја изменил одлуката од 23 јуни и наредил блокирање на секаков пристап до страниците на Гугл. Според ТИБ, тоа било единственото средство преку кое можел да биде блокиран пристапот до навредливата веб-страница.

Одлуката од 24 јуни имала за последица апликантот да биде оневозможен да пристапи кон неговата веб-страница. На 1 јули 2009, тој побарал да биде поништена наредбата за блокирање во однос на неговата веб-страница, бидејќи таа немала врска со навредливата веб-страница.

На 13 јули 2009, кривичниот суд во Денизли го одбил случајот на апликантот, наведувајќи дека тоа бил единствениот начин на блокирање на пристап до навредливата веб-страница. На 25 април 2012, апликантот се уште бил оневозможен да пристапи кон неговата веб-страница, и покрај фактот што кривичната постапка против сопственикот на навредливата веб-страница била запрена на 25 март 2011 поради неможноста за утврдување на идентитетот и адресата на обвинетиот, кој живеел во странство.

Апликантот се жалел дека бидејќи тој не можел да пристапи до неговата Интернет страница поради мерка која била изречена во рамките на кривична постапка, а која не била поврзана со него, била повредена неговата слобода на изразување по членот 10. Тој посебно се жалел дека таа мерка го прекршила неговото право на слобода да прима и споделува информации и идеи.

### Член 10

Судот нотирал дека страниците на Гугл биле сервис дизајниран да го олесни креирањето и споделувањето на веб-страници внатре во рамките на една група, и затоа тој претставувал средство за остварување на слободата на изразување. Тоа било поткрепено со фактот што со членот 10 се заштитени како содржината на информациите, така и средствата за нивна дисеминација. Судот навел дека вмешувањето во средствата за дисеминација нужно навлегува во правото да се примаат и споделуваат информации.

Според Судот, „битот“ на случајот се однесувал на ефектот на превентивната мерка усвоена во рамките на кривичната постапката против сопственикот на навредливата веб-страница. Било забележано дека одлуката од 24 јуни 2009 имала за последица апликантот да биде оневозможен да пристапи до неговата веб страница без страниците на Гугл, односно веб-страницата на апликантот да биде подложена на постапка. Затоа, тоа претставувало претходна цензура врз објавувањето.

Судот прифатил дека ова не претставувало бланкетна забрана, туку повеќе ограничување на пристапот кон Интернет. Сепак, ограниченото дејство на ограничувањето не го намалило неговото значење, особено со оглед дека Интернет стана едно од главните средства за остварување на правото на слобода на изразување и информирање. Тоа го довело Судот до заклучок дека мерката во прашање претставувала „вмешување од страна на јавна власт“ во правото на слобода на изразување на апликантот, чијшто составен дел била и слободата да се примаат и споделуваат информации и идеи. Ваквото вмешување има за последица прекршување на членот 10 освен ако истото е „пропишано со закон“, ако тоа следи една или повеќе од легитимните цели на кои се упатува во членот 10 став 2 и ако е тоа „неопходно во едно демократско општество“ за да се постигнат тие цели.

Формулацијата „пропишано со закон“ подразбира дека мерката има некаква основа во домашното право, и дека таа е достапна за засегнатото лице, што вклучува и можност да се предвидат нејзните последици, како и усогласеност

на мерката со владеењето на правото. Односната мерка била предвидена со членот 8 став 1 од Законот бр. 5651. Правилото ќе биде предвидливо доколку истото е формулирано со доволна прецизност и јасност, спречувајќи произволни вмешувања од јавните власти и дозволувајќи им на поединците сообразно да го регулираат сопственото однесување. Посебно во однос на претходните цензури, Судот нотирал дека е потребна правна рамка за да се осигура цврста контрола врз опсегот на забрани, како и ефективна судска ревизија со цел да се спречи злоупотреба на моќта.

Судот забележал дека ниту веб-страницата на апликантот, ниту страниците на Гугл, сами по (*per se*) не влегувале во опсегот на членот 8 став 1 од Законот бр. 5651, со оглед дека законитоста на нивната содржина не била прашање во конкретниот случај, како што се налагало со таа одредба. Ниту, пак, законот дозволувал блокирање на цел Интернет домен како што се страниците на Гугл (Google Sites). Судот се произнел и дека законот му дал широко овластување на едно управно тело (TİB), во спроведувањето на наредбата за блокирање првично изречено во врска со конкретна страница и дека за него не било тешко да го зголеми опсегот на забраната. Уште повеќе, кога кривичниот суд во Денизли одлучил да блокира секаков пристап до страниците на Гугл, тој не расправал дали можела да биде преземена помалку далекусежна мерка за да конкретно се блокира пристапот до страницата за која станувало збор. Судот исто така не ги извагал различните интереси кои биле доведени во прашање, бидејќи законот не барал тој да го направи тоа. Судот констатирал дека Конвенцијата бара од домашните судови да го земат предвид фактот дека преку чинење недостапни на големи количества на информации, правата на корисниците на Интернет ќе бидат суштествено ограничени.

На тој начин, Судот заклучил дека вмешувањето кое резултирало од примената на член 8 од Законот бр. 5616 не го задоволувало барањето за предвидливост од Конвенцијата, и дека тоа на апликантот не му пружило степен на заштита на кој тој имал право согласно правните правила во едно демократско општество. Судот понатаму заклучил дека мерката произвела произволни ефекти и не би можело да се каже дека истата имала единствено за цел блокирање на пристапот кон навредливата веб-страница, зашто таа се состоела во целосно блокирање на сите страници кои биле хостирани од Google Sites. Соодветно на тоа, Судот нашол повреда на членот 10 од Конвенцијата.

#### Член 41

Судот сметал дека Турција треба да му исплати на апликантот 7,500 евра за сметка на нематеријална штета и 1,000 евра во поглед на трошоци и издатоци.

# Говор на омраза

*Кривичната осуда за дистрибуирање на летоци кои се навредливи за хомосексуалците не била спротивна на слободата на изразување*

## ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ВЕЈДЕЛАНД И ДРУГИ против ШВЕДСКА [VEJDELAND AND OTHERS v. SWEDEN]

(Апликација бр. 1813/07)

9 февруари 2012

### 1. Главни факти

Апликантите, Тор Фредрик Вејделанд, Матијас Харлин, Бјорн Тенг и Никлас Лундстром, се шведски државјани, родени во 1978, 1981, 1987 и 1986 поединечно. Сите апликанти живееле во Шведска.

Во декември 2004, како дел од нивните активности за „Националната младина“, апликантите оставиле приближно 100 летоци во ормарите на учениците во едно средно училиште. Летоците наведувале дека хомосексуалноста е „девијантна сексуална наклонетост“, дека таа има „морално деструктивен ефект врз супстанцата на општеството“ и дека таа е виновна за развивањето на ХИВ и СИДА.

Апликантите тврделе дека со дистрибуирањето на летоците тие немале намера да изразат напад кон хомосексуалците како група. Наместо тоа, апликантите навеле дека нивната намера била да покренат дебата за недостатокот на објективност во шведското образование. Сепак, на 6 јули 2006 Врховниот суд ги осудил апликантите за агитација против национална или етничка група. Мнозинството во судот сметало дека учениците не биле во состојба да ги отфрлат летоците и дека целта на давањето аргументи на учениците за дебата можела да биде постигната и без прибегнување кон навредливи изјави.

### 2. Одлука на Судот

Апликантите навеле дека тоа што Врховниот суд ги осудил за агитирање против национална или етничка група претставувало повреда на нивната слобода на изразување од членот 10 од Конвенцијата. Тие понатаму тврделе дека биле казнети без закон што претставувало повреда на членот 7.

Апликантите биле осудени за агитирање против национална или етничка група во согласност со шведскиот Кривичен законик. Затоа Судот сметал дека вмешувањето во нивната слобода на изразување било доволно јасно и предвидливо и оттука „пропишано со закон“ во смисла на значењето на Конвенцијата. Вмешувањето служело на легитимна цел, имено за „заштита на угледот и правата на другите“ (член 10 став 2).

Судот се согласил со Врховниот суд дека дури и ако целта на апликантите да отпочнат дебата за недостатокот на објективност во образованието во шведските училишта претставувало прифатлива цел, внимание треба да се обрне и на текстот во летоците. Според летоците, хомосексуалноста била „девијантна сексуална наклонетост“, таа имала „морално деструктивен ефект“ врз општеството и истата била виновна за развивањето на ХИВ и СИДА. Во летоците понатаму се наведувало и дека „хомосексуалното лоби“ се обидуваело да ја минимизира сериозноста на педофилијата. Ваквите искази претставувале сериозни и штетни наводи, макар што тие не повикувале директно на акти (дела) од омраза. Судот нагласил дека дискриминацијата заснована врз сексуална ориентација е исто толку сериозна како и дискриминацијата заснована врз „раса, потекло или боја (на кожата)“.

При признавањето на правото на апликантите да ги изразат нивните идеи, Врховниот суд утврдил дека исказите во летоците не било нужно и навредливи. Тој натаму потенцирал дека апликантите им ги подметнале летоците на учениците на начин што им ги оставиле над или внатре во нивните ормари. Судот забележал дека учениците се наоѓале во осетлива возраст во која лесно примаат впечатоци, и дека дистрибуирањето на летоците се случило во училиште во кое не бил запишан ниту еден од апликантите и до кое тие немале слободен пристап.

На тројца од апликантите им биле дадени условни казни комбинирани со глоби кои се движеле помеѓу 200 и 2,000 евра, додека четвртиот апликант бил осуден со пробна [пробациска] работа. Судот не утврдил дека ваквите казни биле прекумерни во околностите со оглед дека кривичното дело за коешто тие биле осудени со себе повлекувало до две години затвор.

Затоа Судот заклучил дека вмешувањето во остварувањето на слободата на изразување на апликантите разумно било земено предвид од страна на шведските власти како неопходно во едно демократско општество заради заштита на угледот и правата на другите. Судот заклучил дека немало повреда на членот 10.

Имајќи го предвид наодот во поглед на членот 10, дека мерката за која се жалеле апликантите била „пропишана со закон“, Судот го прогласил жалбениот навод на апликантите по членот 7 за недопуштен како очигледно неоснован.

*Повреда на членот 10 кога новинар бил затворен заради пишување два  
написа кои наводно содржеле клеветнички искази и закани за тероризам*

## ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ФАТУЛАЈЕВ против АЗЕРБЕЈЦАН

[FATULLAYEV v. AZERBAIJAN]

(Апликација бр. 40984/07)

22 април 2010

### 1. Главни факти

Апликантот, г. Фатулајев, бил роден во 1976 и живеел во Баку. Тој бил основач и главен уредник на два весника кои биле нашироко познати по честото објавување на статии кои остро ја критикувале Владата и различните јавни функционери. Тој моментално издржува казна затвор.

Првата низа кривични постапки се однесувала на напис објавен во април 2005. Тврдењата содржани во написот се разликувале од општо прифатената верзија на настаните во градот Којалу за време на војната во Нагорно-Карабак, според која стотици Азербејџанци биле убиени од страна на ерменските вооружени сили, како што се известувало со помош на руската армија. Четири преживевани и двајца поранешни војници инволвирани во битката поднеле кривична пријава против г.Фатулајев за клевета и за лажно обвинување на азербејџанските војници дека сториле посебно тешко кривично дело. Судовите ги усвоиле тужбите против апликантот, го осудиле за клевета и му изрекле казна затвор од две години и шест месеци. Дополнително, во парничната постапка покрената против апликантот пред кривичната постапка, нему му било наложено да објави исправка на неговите тврдења, извинување до бегалците од Којалу и до читателите на весникот, како и лично да плати приближно 8,500 евра, и дополнителни 8,500 евра во корист на неговиот весник, на име на нематеријалната штета.

Втората низа кривични постапки се однесувала на напис објавен во март 2007. Во него апликантот го изразил гледиштето дека, со цел Претседателот да остане на власт во Азербејџан, азербејџанската Влада побарала поддршка од Соединетите држави (САД) во замена за поддршка од Азербејџан за „агресијата“ на САД против Иран. Тој тврдел дека како последица на тоа Азербејџан може да стане жртва на иранската освета, и шпекулирал за можните цели [на напад] во Азербејџан. Кривичната постапка против апликантот во врска со овој напис била покрената од страна на Министерството за национална безбедност во мај 2007. Но, пред апликантот да биде формално обвинет за кривичното дело закана со тероризам, генералниот обвинител дал изјава за медиумите, во која

напоменал дека статијата на г. Фатулајев претставувала терористичка закана. Во октомври 2007, апликантот бил огласен за виновен за делата со кои се теретел, и бил осуден за закана со тероризам. Вкупната казна која му била изречена била затвор од осум години и шест месеци.

## 2. Одлука на Судот

Апликантот се жалел по членовите 6 и 10 од Конвенцијата дека секое од кривичните обвиненија за тврдењата кои тој ги изнел во написите во весник довело до неоправдана интервенција во правото на слобода на изразување и дека, во врска со тоа, неговото право на правично судење било исто така прекршено во релевантните кривични постапки.

### Член 10

#### *Првата кривична осуда*

Во поглед на првата кривична осуда, Судот ја признава многу сензитивната природа на прашањата дискутирани во написот на апликантот, како и дека последиците од настаните во Којалу биле извор на длабока национална жалост. Оттука, било разбирливо дека тврдењата искажани од апликантот можеле да се сметаат за шокирачки или вознемирувачки од страна на јавноста. Сепак, Судот потсетува дека слободата на информирање не се применува само во однос на информации или идеи кои се примени поволно, туку и во однос на оние информации или идеи кои навредуваат, шокираат или вознемируваат. Суштински во едно демократско општество е дебатата за причините за дејствијата кои имаат посебна сериозност и кои можат да се подведат под воени злосторства или злосторства против човештвото да може да се одвива слободно.

Судот сметал дека статијата била напишана во генерално дескриптивен стил со цел да ги информира азербејданските читатели за реалностите на секојдневниот живот во областа за која станувало збор. Јавноста имала право да прима информации за она што се случувало на териториите над кои земјата ја изгубила контролата по завршувањето на војната. Статијата не содржела какви било тврдења кои непосредно би ги оптужувале азербејданската војска или конкретни поединци за сторување на масакрот и смислено убивање на сопствените цивили.

Дополнително, Судот имал став дека изрекувањето на затворска казна за „дело на печатот“ ќе биде компатибилно со слободата на изразување на новинарите само во исклучителни околности, воглавно онаму каде

што останатите фундаментални права биле сериозно попречени, како на пример, во случаите на говор на омраза или поттикнување на насилство. Со оглед дека тоа не било случај тука, немало оправдување за изрекувањето на казна затвор за г. Фатулајев. Соодветно на тоа, дошло до повреда на членот 10 од Конвенцијата во поглед на првата кривична осуда на апликантот.

### *Втората кривична осуда*

Вториот напис се осврнал на специфичната улога на Азербејџан во динамиката на меѓународната политика која се однесувала на односите помеѓу САД и Иран. Апликантот ги критикувал потезите на азербејџанската Влада во меѓународната и домашната политика. Фактот што апликантот објавил листа на конкретни можни цели, сам по себе ниту ги зголемил ниту ги намалил шансите за претпоставен ирански напад. Ниту г. Фатулајев искажал одобрување на какви било можни напади, ниту, пак, тој изнел тврдења во корист на истите. Неговата задача како новинар била да споделува информации и идеи за релевантни политички прашања како и да изразува мислења за можните идни последици од поединечните одлуки донесени од страна на Владата.

Судот сметал дека втората кривична осуда на г. Фатулајев заедно со суровоста на казната која му била изречена претставувала значително несразмерно ограничување на неговата слобода на изразување. Соодветно на тоа, настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата во поглед на втората кривична осуда на апликантот.

### Член 6 став 1

Судот нотирал дека судијата кој постапувал по кривичниот предмет бил истиот оној судија кој претходно постапувал по граѓанската тужба против апликантот. Двете низи на постапки, парничната и кривичната, се однесувале на буквално истите наводно клеветнички тврдења изнесени од страна на г. Фатулајев. Со тоа што одлучувал во парничниот предмет, судијата веќе дошол до заклучок дека тврдењата на апликантот претставувале лажни информации со кои се замаглува достоинството на преживеаните од Којалу. Соодветно на тоа, Судот сметал дека стравот на апликантот од отсуство на непристрасност кај судијата би можел да се смета за објективно оправдан. Оттука, во овој поглед настанала и повреда на членот 6 став 1.

### Член 6 став 2

Според конзистентниот пристап на Судот се смета дека претпоставката на

невиноста е нарушена доколку изјавата на јавен функционер која се однесува на лице оптужено дека извршило кривично дело се одразила во мислењето дека тој бил виновен пред да се докаже дека тој е виновен во согласност со закон. Изјавата на генералниот обвинител недвосмислено искажувала дека написот на апликантот всушност содржел закана за тероризам. Тие конкретни напомени дадени без каква било квалификација или резерва, претставувале изјава дека апликантот го извршил кривичното дело закана со тероризам и на тој начин ја прејудиицирале проценката на фактите од страна на судовите. Тоа, за возврат, ја поттикнало јавноста да верува дека апликантот е виновен пред да се докаже дека тој е виновен согласно законот. Соодветно на тоа, настанала повреда на членот 6 став 2.

#### Член 46

Судот напоменал дека апликантот во тој момент издржувал казна за „делата на печатот“ во поглед на кои тој утврдил дека Азербејџан сторила повреда на Конвенцијата. Сметајќи дека е неприфатливо апликантот се уште да се наоѓа во затвор како и имајќи ја предвид ургентната потреба да се стави крај на повредите на членот 10, Судот сметал дека Азербејџан треба веднаш да го ослободи апликантот.

#### Член 41

Судот сметал дека Азербејџан треба да му исплати на г. Фатулајев 25,000 евра како надомест на нематеријална штета и 2,822 во поглед на трошоците и издатоците.

*Кривичната осуда за негирање дека злосторствата извршени против ерменскиот народ во 1915 и годините потоа претставувале геноцид била неоправдана*

## **ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ ПЕРИНЧЕК против ШВАЈЦАРИЈА [PERİNÇEK v. SWITZERLAND]**

*(Апликација бр. 27510/08)*

**15 октомври 2015**

### **1. Главни факти**

Апликантот, Догу Перинчек, е турски државјанин кој бил роден во 1942 и живеел во Анкара, Турција.

Како доктор по право и претседател на турската Работничка партија, тој учествувал на мноштво конференции во Швајцарија во 2005, во текот на кои тој јавно негирал дека

Отоманската империја беше извршила кривично дело геноцид против ерменскиот народ во 1915 и следните години. Тој ја опишал идејата за ерменскиот геноцид како „меѓународна лага“. Здружението „Швајцарија-Ерменија“ поднело кривична тужба против него на 15 јули 2005.

На 9 март 2007 Полицискиот суд во Лозана утврдил дека г. Перинчек бил виновен за расна дискриминација во смисла на значењето на членот 261bis став 4 од швајцарскиот Кривичен законик, констатирајќи дека неговите мотиви имале расистичка тенденција и не придонесувале кон историската дебата. Нему му било наложено да плати 90 дневни глоби од 100 швајцарски франци по ден (приближно 93 евра), му била изречена условна казна од две години, парична казна од 3,000 швајцарски франци по ден (приближно 2,794 евра), кои би можеле да бидат заменети со казна затвор од 30 дена, како и 1,000 швајцарски франци (приближно 931 евра) како надомест на швајцарско-ерменското здружение за нематеријалната штета.

Г. Перинчек вложил жалба која била одбиена од кривичното касационо одделение на Кантоналниот суд во Вауд. Според гледиштето на тој суд, ерменскиот геноцид, како и геноцидот над Евреите, претставувал докажан историски факт. Поради тоа, судовите немале потреба да се повикуваат на делата на историчарите со цел да го прифатат неговото постоење. Сојузниот суд ја одбил натамошната жалба на г. Перинчек со пресудата од 12 декември 2007.

## 2. Одлука на Судот

На 12 ноември 2013 советот на Судот заземал став дека настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата. На 2 јуни 2014 панелот на Големиот совет се согласил со барањето на Владата да одлучува по предметот.

Апликантот, потпирајќи се врз членот 10 се жалел дека швајцарските судови ја нарушиле неговата слобода на изразување. Тој тврдел дека дејството на членот 261 bis, став 4, од швајцарскиот Кривичен законик не било доволно предвидливо, дека неговата осуда не била оправдана со остварувањето на одредена легитимна цел и дека наводната повреда на неговата слобода на изразување не била „неопходна во едно демократско општество“.

### Член 10

Судот тврдел дека не била негова должност да утврдува дали криминализацијата на негирањето на геноцидот е оправдана, или, дури и да одреди дали се случил геноцид.

Судот навел дека неговата улога била само да утврди дали примената на членот 261bis став 4 од швајцарскиот Кривичен законик во случајот на апликантот била „неопходна во едно демократско општество“. За таа цел, Судот напоменал дека од двете страни било прифатено дека осудата и казната на г. Перинчек претставувале вмешување во неговото право на слобода на изразување од членот 10 од Конвенцијата. Сепак, за да вмешувањето биде оправдано согласно Конвенцијата, тоа треба да биде „пропишано со закон“, да и служи на извесна легитимна цел од членот 10 став 2, како и да биде „неопходно во едно демократско општество“.

Големиот совет констатирал дека вмешувањето во правото на слобода на изразување на г. Перинчек било пропишано со закон во смисла на значењето на членот 10 став 2. Поконкретно, Судот утврдил дека и покрај неговите тврдења во насока на спротивното апликантот сепак би можел разумно да предвиди дека неговите тврдења би можеле да имаат за последица кривична одговорност согласно швајцарскиот закон.

Што се однесува до прашањето за тоа дали вмешувањето имало определена легитимна цел, Судот констатирал дека вмешувањето не би можело да се смета за оправдано само поради желбата да се спречи неред. Сепак, би можело да се смета дека вмешувањето имало намера „да се заштитат... правата на другите“ во смисла на значењето на членот 10 став 2. Тој нотирал дека многу од потомците на жртвите на настаните од 1915 и следните години

го изградиле нивниот идентитет околу перцепцијата дека нивната заедница била жртва на геноцид. Судот исто така прифатил дека вмешувањето во правата на г. Перинчек имало за цел да го заштити идентитетот и дигнитетот на денешните Ерменци.

Во однос на прашањето дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество“ во смисла на значењето на членот 10 став 2, Судот тврдел дека тој треба да преиспита дали примената на 261bis став 4 од швајцарскиот Кривичен законик во случајот на г. Перинчек била во согласност во членот 10. Судот согледал дека во светлина на неговата судска пракса, дигнитетот на Ерменците бил заштитен со членот 8 од Конвенцијата. Поради тоа, Судот се соочил со потребата да постигне баланс помеѓу две Конвенциски права, водејќи притоа сметка за специфичните околности на случајот и пропорционалноста помеѓу употребените средства и целта која се сакало да биде постигната.

Судот ја испитал природата на тврдењата на апликантот. Тој напоменал дека тој не искажал непочитување или омраза кон жртвите на настаните од 1915 и следните години. Тој не ги нарекол Ерменците лажговци, не користел навредливи изрази во однос на нив, ниту, пак, се обидел да ги стереотипизира. Неговите наводи со силни зборови биле насочени против „империјалистите“ и нивните наводно суптилни планови во врска со Отоманската империја и Турција. Судот ги разграничил фактите на овој случај од неговата претходна судска пракса за Холокаустот, и тврдел дека овој контекст не подразбирал автоматска претпоставка дека тврдењата на г. Перинчек кои се однесувале на настаните од 1915 промовирале расистичка и антидемократска агенда. Всушност, Судот констатирал дека ако се прочитаат во нивната целина, на тврдењата не би можело да се гледа како на повик за омраза, насилство или нетрпеливост. Исто така, Судот одлучил дека неговите тврдења уживале право на повисока заштита согласно членот 10 бидејќи контекстот во кој тие биле искажани (на јавни настани кон сличномислечки луѓе) покажал дека тој зборувал како политичар, а не како научник во областа на историските или општествените науки, а притоа станувало збор за прашање од јавен интерес.

Од страна на Судот било исто така воочено дека, за разлика од случаите во кои тој постапувал, а кои се однесувале на Холокаустот, не било аргументирано дека постоела непосредна врска помеѓу Швајцарија и настаните кои се одвивале во Отоманската империја во 1915 и во следните години. Дотолку повеќе, немало докази дека во времето кога г. Перинчек ги изнел неговите тврдења атмосферата во Швајцарија била тензична и таа би можела да има за последица сериозно несогласување помеѓу тамошните Турци и Ерменци.

Поради тоа, Судот заклучил дека иако тој бил свесен за важноста која од страна на ерменската заедница му се придавала на прашањето дали трагичните настани од 1915 и следните години требале да се сметаат за геноцид, тој не можел да прифати дека тврдењата на г. Перинчек биле толку ранливи по достоинството на Ерменците што тоа изискувало кривично-правни мерки во Швајцарија. Воедно тој нотирал и дека неговите тврдења не навестувале дека Ерменците заслужиле да бидат подложени на злосторствата и дека од настаните беше поминало значително време, што подразбирало дека тие повеќе не можеле да бидат перцепирани како настани кои имаат значителен вознемирувачки ефект, каков што се сакало да им се припише. Исто така, Судот повторил дека кривичната осуда била еден од најсериозните облици на вмешување во правото на слобода на изразување.

Заради тоа, Судот заклучил дека не било „неопходно во едно демократско општество“ г. Перинчек да биде подложен на кривична казна со цел да се заштитат правата на ерменската заедница. Следствено на тоа, дошло до повреда на членот 10 од Конвенцијата.

#### Член 41

Судот заземал став дека утврдувањето на повреда на членот 10 само по себе претставувало доволен правичен надомест за каква било нематеријална штета која ја претрпел г. Перинчек. Понатаму, Судот едногласно го одбил остатокот од неговото барање за правично обесштетување.

*Немало повреди на членот 10 кога потребата да се заштитат правата на имигрантската заедница ја оправдала интервенцијата во правото на слобода на изразување на политичката партија*

## ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ФЕРЕТ против БЕЛГИЈА

[FERET v. BELGIUM]

(Апликација бр. 15615/07)

16 јули 2009

### 1. Главни факти

Апликантот, г. Даниел Ферет, е белгиски државјанин кој бил роден во 1944 и живеел во Брисел. Како претседател на политичката партија „Национален фронт“ тој бил уредник на изданијата на партијата и сопственик на нејзината веб-страница. Тој во релевантниот временски период бил член на белгискиот Дом на претставниците.

Помеѓу јули 1999 и октомври 2001 дистрибуцијата на летоци и постери од страна на неговата партија, во врска со изборните кампањи на „Национален фронт“, довела до жалби од страна на поединци и здруженија за поттикнување на омраза, дискриминација и насилство, поднесени согласно законот од 30 јули 1981 кој казнува одредени дела кои се инспирирани од расизам или ксенофобија.

На 19 февруари 2002 г. Ферет бил испрашуван од полицијата во врска со тие жалби.

Парламентарниот имунитет на апликантот бил симнат на барање на главниот јавен обвинител од страна на Апелациониот суд во Брисел. Во ноември 2002 била покрената кривична постапка против него како автор и главен уредник на навредливите летоци и сопственик на веб-страницата.

На 4 јуни 2003, со цел да може да одлучува за основаноста, Кривичниот суд во Брисел ја преотворил постапката. Жалбата на г. Ферет којашто се однесувала на надлежноста на првостепениот суд била прогласена за недопуштена во јуни 2003 и во март 2004 Касациониот суд ја одбил ревизијата против одлуката на Апелациониот суд.

На 13 јуни 2004 апликантот бил избран во Регионалниот совет на главниот град Брисел и во Парламентот на француската заедница, при што двете позиции му дале нов парламентарен имунитет.

Јавниот обвинител ја реактивирал постапката на 23 јуни 2004. На 20 февруари 2006 Апелациониот суд во Брисел одржал целосно рочиште и на 18 април 2006 го осудил г. Ферет на 250 часа сервис на заедницата кој се однесувал на интерграцијата на имигрантите, заедно со 10-месечна условна казна затвор. Тој го прогласил него неподобен за десет години. Крајно, судот му наложил на апликантот да и плати по едно евро на секоја од парничните странки.

Судот утврдил дека навредливото однесување од страна на г. Ферет не влегувало во неговата парламентарна активност и дека летоците содржеле делови кои претставувале јасно и намерно поттикнување на дискриминација, сегрегација или омраза, па дури и насилство, поради причини како што се расата, бојата на кожата или националното или етничкото потекло.

Ревизијата на г.Ферет била одбиена на 4 октомври 2006.

## 2. Одлука на Судот

Потпирајќи се врз членот 10, апликантот навел дека неговата осуда за содржината на летоците на неговата политичка партија претставувала прекумерно ограничување на неговото право на слобода на изразување.

### Член 10

Интервенцијата, односно вмешувањето во правото на слобода на изразување на г. Ферет било предвидено со закон (законот од 30 јули 1981 за расизам и ксенофобија) и имало легитимни цели за спречување нереди и за заштита на правата на другите.

Судот забележал дека летоците ги претставувале заедниците за кои станувало збор како криминогени и склони да ги користат бенефициите кои произгледувале од живеењето во Белгија, но и дека тие летоци настојувале да се подбиваат со имигрантите за кои станувало збор, со неизбежниот ризик да предизвикаат, особено меѓу помалку учените членови на јавноста, чувства на недоверба, отфрлање или дури и омраза кон странците.

Иако слободата на изразување е важна за секого, тоа е особено така за избраните претставници на народот, кои го претставуваат избирачкото тело и ги бранат неговите интереси. Сепак, Судот повторил дека таа е круцијална за политичарите, кога тие се изразуваат себеси во јавноста, со цел да се избегнат коментарите кои би можеле да ја поттикнат нетрпеливоста.

Влијанието на расистичкиот и ксенофобичниот дискурс е зајакнато во изборниот контекст, каде аргументите природно стануваат посилни. Да се препорачаат решенија за проблемите поврзани со имиграцијата преку застапување на расна дискриминација значи да се предизвика социјална тензија и да се поткопа довербата во демократските институции. Во конкретниот случај постоела несовладлива социјална потреба да се заштитат правата на имигрантската заедница, како што тоа го направиле белгиските судови.

Во поглед на казната изречена на г. Ферет, Судот забележал дека властите претпочитале 10-годишен период на неподобност наместо опција за пенализација, во согласност со принципот на Судот за воздржување во кривичните постапки.

Така, Судот утврдил дека немало повреда на членот 10.

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ БОДРОЖИЌ ПРОТИВ СРБИЈА**  
**[BODROŽIĆ v. SERBIA]**  
(Апликација бр. 32550/05)  
**23 јуни 2009**

## **1, Главни факти**

Апликантот, Жељко Бодрожиќ, бил роден во 1970 и живеел во Кикинда, Србија. Апликантот бил новинар и член на политичка партија. Во времето на спорните настани, тој бил уредник на локалниот неделен весник „Кикиндске“.

На 3 октомври 2003 апликантот објавил статија за извесен историчар, Ј.П., насловена „Збор има фашистот“ во која него го нарекол идиот и фашист. Ј.П. покренал приватна кривична постапка за навреда против апликантот. На рочиштето одржано на 17 ноември 2003, апликантот дал исказ дека тој „не сака да ја разреши работата со приватниот тужител [Ј.П.] бидејќи тој е член на фашистичкото движење во Србија“. За сметка на неговиот исказ, на 5 јануари 2005 Ј.П. покренал нова кривична постапка за клевета против апликантот.

Судот го огласил апликантот за виновен за навреда за објавената статија и за клевета за исказот даден на судското рочиште на 17 ноември 2003. Судот парично го казнил апликантот со приближно 162 евра, и му наложил да му плати на Ј.П. дополнителни 225 евра во поглед на трошоците на постапката. Апликантот се жалел, но пресудата била потврдена во втор степен.

## **2. Одлука на Судот**

Апликантот се жалел дека неговата кривична осуда го повредила правото на слобода на изразување на начин на кој е тоа предвидено во членот 10 од Конвенцијата, како и дека нему не му било дадено доволно време за да ја подготви неговата одбрана во кривичната постапка спротивно на членот 6 став 3, но Судот го отфрлил последниот жалбен навод како очигледно неоснован.

### Допуштеност

Владата тврдела дека апликантот можел да поднесе тужба за надомест на штета во граѓанска постапка доколку тој сметал дека некое од неговите лични права било повредено.

Сепак, Судот сметал дека Владата не можела да цитира каква било домашна јуриспруденција каде барањето засновано врз релевантните одредби на Законот за облигационите односи било успешно употребено во случај како оној на апликантот. Според гледиштето на Судот, во секој случај се чинело спротивно на општествената цел на кривичните санкции едно обвинето лице да може да иницира граѓанска постапка против државата со цел да ја преиначи конечната и правосилна кривична осуда и да добие надомест на штетата претрпена како последица на тоа. Затоа, Судот ја прогласил апликацијата за недопуштена.

### Член 10

Не било спорно дека осудата на апликантот за клевета и навреда се сведувала на „вмешување“ во неговото право на слобода на изразување, дека тоа било „пропишано со закон“ согласно Кривичниот законик на начин на кој бил формулиран во односното време, и дека тоа следело легитимна цел за заштита на правата на другите. Она што преостанувало да биде утврдено било дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество“.

Како што Судот често напоменувал, слободата на изразување отелотворена во членот 10 претставувала еден од основните темели на едно демократско општество. Подложена на ставот 2, таа е применлива не само на „информации“ или „идеи“ кои се примени добро или кои се сметаат за ненавредливи, туку таа е исто така применлива и кон оние информации или идеи кои навредуваат, шокираат или вознемируваат.

Судот ја нагласил суштинската функција која ја извршува печатот во едно демократско општество. Иако печатот не смее да пречекори извесни граници, особено во поглед на угледот и правата на другите, неговата должност, и покрај тоа, е да споделува, на начин кој е конзистентен со неговите обврски и одговорности, информации и идеи за сите прашања од јавен интерес. Во случаите коишто се однесуваат на печатот, просторот за проценка (*margin of appreciation*) на државата е означен и ограничен со интересот на едно демократско општество во осигурувањето и одржувањето на слободниот печат.

Исказите на апликантот треба да бидат погледнати во дадениот контекст. Апликантот реагирал на извесни контроверзни изјави дадени од страна на Ј.П. на јавна телевизија кои се однесувале на постоењето и историјата на националните малцинства во Војводина, мултиетнички регион, во којшто 35% од населението не било српско според пописот од 2002 година. Ова големо малцинство го сочинувале воглавном Унгарци, но исто така и

Словаци, Хрвати и други. Во тоа интервју, Ј.П., меѓу другото, изјавил дека „сите Унгарци во Војводина биле колонисти“ и дека „во тој регион нема Хрвати“. Иако Ј.П. на ниту еден начин не се потпираше врз фашизмот како што е дефинирано од страна на српските судови, разбирливо е зошто апликантот, кој самиот имал различни политички гледишта, можел да ги протолкува изјавите на Ј.П. како изјави кои имплицирале извесен степен на нетрпеливост кон националните малцинства. Фактот дека тој сметал за негова должност како новинар јавно да реагира на таквите изјави е исто така разбирлив. Понатаму, Судот сметал дека да се нарече некој фашист, нацист или комунист само по себе не може да се поистовети со фактичко тврдење за партиската припадност на тоа лице.

Во светлина на горенаведеното, Судот констатирал дека исказите употребени од страна на апликантот не можат да бидат протолкувани како вредносни судови, чијашто вистинитост не е подложна на докажување. Таквите вредносни судови би можеле да бидат претерани во отсуство на каква било фактичка основа, но во светлина на гореспоменатите елементи, тоа се чини дека не било случај во оваа апликација.

Конечно, Судот повторил дека кога се оценува сразмерноста на вмешувањето, природата и сериозноста на изречените казни се исто така фактори кои треба да бидат земени предвид. Во овој случај, не само што апликантот бил подложен на кривична осуда, туку паричната казна која му била изречена би можела, во случај на нејзино неплаќање, да биде заменета со казна затвор од 75 дена.

Судот заклучил дека кривичната постапка во посебните околности на овој случај имала за последица нарушување на правото на апликантот на слобода на изразување, загарантирано со членот 10.

#### Член 41

Судот му досудил на апликантот 500 евра во поглед на нематеријалната штета.

# Член 10 и правото на почитување на приватниот живот од членот 8

*Забраната за објавување на даночните податоци на поединци не го  
повредила правото на слобода на изразување*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ САТАКУНАН МАРКИНАПОРСИ У И  
САТАМЕДИЈА У против ФИНСКА [SATAKUNNAN MARKKINAPÖRSSI  
OY AND SATAMEDIA OY v. FINLAND]<sup>127</sup>**

*(Апликација бр. 931/13)*

**21 јули 2015**

## 1. Главни факти

Апликантите, Сатакунан Маркинапорси У и Сатамедија У, се две фински компании, издавачи на магазинот „Веропорси“ [*Veropörssi*], кој известувал за оданочувањето, особено за оданочуваните приходи и добивки на поединците. Во 2003, Сатамедија У започнала да обезбедува услуги преку текстуални (СМС) пораки со што им се овозможило на луѓето да пронајдат даночни информации од базата на податоци. Базата на податоци била креирана преку користење на информациите коишто веќе биле објавени во магазинот.

Во февруари 2004 Народниот правобранител (Омбудсманот) за заштита на податоци побарал од Дирекцијата за заштита на податоци да ги спречи апликантите во обработката и објавувањето на такви информации за поединци од причина што тоа било спротивно на финскиот Закон за лични податоци. Дирекцијата за заштита на податоци го одбила тоа барање со оглед дека во овој случај се применувала „новинарската дерогација“ предвидена во Законот за лични податоци.

Оваа одлука била потврдена и од Управниот суд на Хелсинки. Народниот правобранител (Омбудсманот) за заштита на податоци се жалел до Врховниот управен суд, и по прелиминарната одлука на Судот на правдата на Европската унија,<sup>128</sup> Врховниот управен суд ги укинал претходните одлуки и го вратил предметот на повторно одлучување на Дирекцијата за заштита на податоци. Тој зазел становиште дека објавувањето на

<sup>127</sup> Овој случај беше упатен на Големиот совет и се чека пресуда по истиот.

<sup>128</sup> Случај C-73/07 *Tietosuojavaltuutettu v. Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy* [GC], 16 декември 2008.

целокупната база на податоци не би можело да се смета за новинарска активност, туку за обработка на личните податоци, што компаниите на апликантот немале право да го прават. Тој ја зел предвид рамнотежата помеѓу правото на слобода на изразување на компаниите и правото на приватност на поединецот и констатирал дека објавувањето на таквите информации не било во јавен интерес. СМС сервисот престанал со работа и магазинот објавил натамошно издание со редуцирани даночни податоци во есента 2009-та година, а оттогаш повеќе не бил објавен.

Дирекцијата за заштита на податоци им забранила на апликантите да обработуваат лични податоци, и таквата одлука била потврдена по жалба.

## 2. Одлука на Судот

### Член 10

Апликантите се жалеле дека забраната за обработка на даночни податоци претставувала цензура и го повредувала членот 10 од Конвенцијата. Судот утврдил дека настанало вмешување во правото на апликантите да споделуваат информации, како што е тоа загарантирано со членот 10 став 1. Вмешувањето било пропишано со закон со оглед дека тоа било засновано врз одредбите на Законот за лични податоци, и тоа имало легитимна цел за заштита на угледот и правата на другите.

Судот испитувал дали вмешувањето било неопходно во едно демократско општество. Тој идентификувал бројни релевантни критериуми при балансирањето на слободата на изразување и правото на почитување на приватниот живот, и тоа: учеството во дебата од општ интерес; колку е познато засегнатото лице и кој е субјектот на известувањето; претходното однесување на засегнатото лице; методот на прибавување информации и нивната вистинитост, како и околностите во кои биле земените фотографии; содржината, формата и последиците од објавувањето; и суровоста на изречената санкција.

За да се утврди дали ограничувањето било неопходно, Судот зел предвид дали балансирањето помеѓу слободата на изразување и правото на почитување на приватниот живот било спроведено од страна на националните власти во согласност со критериумите на Судот. Судот констатирал дека споделувањето на даночните податоци било дел од правото на јавноста да прима информации и истото било оправдано од новинарски аспект. Дотолку повеќе, точноста на информациите не била оспорувана од страна на финските власти. Сепак, Судот сметал дека Врховниот управен суд спровел

темелно балансирање на двете права кои биле засегнати, и придал значење како на слободата на изразување на компаниите на апликантот, така и на правото на почитување на приватниот живот на даночните обврзници чишто податоци биле објавени. По внимателно согледување, Врховниот управен суд утврдил дека било неопходно да се ограничи слободата на изразување на апликантите. Судот нашол дека ваквото образложение било прифатливо.

Дополнително, ништо не ги спречило апликантите да објавуваат информации во помал степен отколку што тоа го направиле во 2002. Причините врз коишто се потпирале домашните судови биле доволни за да покажат дека вмешувањето било неопходно во едно демократско општество и дека следствено на тоа, немало повреда на членот 10.

#### Член 6 став 1

Апликантите се жалеле дека должината на управните постапки, коишто траеле повеќе од осум години, го повредила членот 6 став 1.

Кога се зема предвид должината на време за која станувало збор, Судот извел заклучок дека времето за кое случајот кој се однесувал на прелиминарно упатување чекал на одлучување на СПЕУ, ја довел спорната постапка до шест години и шест месеци. Сепак, прекумерната должина на постапката не била убедливо оправдана од страна на Владата, и оттука настапила повреда на членот 6 став 1.

#### Член 14

Овој дел од апликацијата бил прогласен за недопуштен како очигледно неоснован.

#### Член 41

Судот не им досудил на апликантите надомест на материјалната или нематеријалната штета, но тој досудил 9,500 евра во поглед на трошоци и издатоци.

*Медиумското покривање на приватниот живот на славните личности е заштитено со правото на слобода на изразување од членот 10 доколку е тоа во јавен интерес и доколку е во разумен баланс со правото на почитување на приватниот живот*

**ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАИТЕ АКСЕЛ ШПРИНГЕР АД против ГЕРМАНИЈА [AXEL SPRINGER AG v. GERMANY] И ФОН ХАНОВЕР (бр.2) против ГЕРМАНИЈА [VON HANNOVER (No.2) v. GERMANY]**  
(Апликации бр. 39954/08, 40660/08 и 60641/08)  
**7 февруари 2012**

## **1. Главни факти**

### Аксел Шпрингер АД

Компанијата на апликантот, „Аксел Шпрингер“ АД („Шпрингер“) е регистрирана во Германија. Таа е издавач на „Билд“, национален дневен весник со голем тираж.

Во септември 2004, „Билд“ објавил статија на насловната страница за Х, добро познат телевизиски актер, кој бил уапсен на минхенскиот фестивал на пивото поради поседување кокаин. Статијата исто така споменувала дека на Х, кој ја играл улогата на виш полициски инспектор во популарна ТВ серија почнувајќи од 1998, претходно му била изречена затворска казна за поседување на дрога во јули 2000. Весникот објавил и втора статија во јули 2005. Тој известил дека Х бил осуден и парично казнет за поседување на дрога откако целосно го признал делото.

Откако се појавила првата статија, Х покренал постапка за изрекување на времена мерка против „Шпрингер“ пред Регионалниот суд во Хамбург. Судот го уважил барањето на Х и забранил какво било објавување на статијата и на фотографиите. Во друга постапка која се однесувала на втората статија во врска со осудата на Х, Регионалниот суд во Хамбург исто така изрекол времена мерка. Пресудите биле потврдени од страна на Апелациониот суд во Хамбург и Сојузниот суд на правдата. Во двете прилики, судот сметал дека правото на заштита на Х преовладало во однос на јавниот интерес.

### Фон Хановер (бр. 2)

Апликанти биле Принцезата Каролина фон Хановер, ќерка на починатиот Принц Раиние III од Монако, и нејзиниот сопруг, Принцот Ернст Аугуст фон Хановер.

Почнувајќи од раните 1990-ти Принцезата Каролина се обидува да го спречи објавувањето во печатот на фотографии од нејзиниот приватен живот. Две серии на фотографии кои биле објавени во 1993 и 1997 во германските магазини биле предмет на три постапки пред германските судови. Овие постапки на крајот биле испитани од страна на Европскиот суд за човекови права (види *Каролин фон Хановер против Германија* [*Caroline von Hannover v. Germany*], бр. 59320/00). Во овој случај, Судот сметал дека фотографиите го прекршиле правото на Принцезата Каролина на почитување на нејзиниот приватен живот согласно членот 8.

Потпирајќи се врз *von Hannover v. Germany*, Принцезата Каролина и Принцот Ернст Аугуст покренале неколку постапки пред германските граѓански судови во кои барале времена мерка против објавувањето на натамошни фотографии. Сојузниот суд на правдата го уважил тужбеното барање на Принцезата Каролина кое се однесувало на објавувањето на две фотографии, наведувајќи дека тие не придонесувале кон дебата од општ интерес. Сепак, Сојузниот суд на правдата го одбил нејзиното тужбено барање кое се однесувало на друга фотографија која покажувала пар кој се шета за време на скијачкиот одмор во Сент Мориц; оваа фотографија била проследена со статија која известувала за лошото здравје на Принцот Раиние од Монако. Пред да дојде до таквата одлука, Сојузниот суд зазел став дека лошото здравје на владејачкиот Принц било прашање од општ интерес и дека печатот имал право да известува за начинот на којшто неговите ги усогласиле нивните обврски за семејна солидарност со легитимните потреби на нивниот приватен живот.

Подоцна, Сојузниот уставен суд ја одбил уставната тужба поднесена од Принцезата Каролина, посебно отфрлајќи го наводот дека германските судови ја пренебрегнале или недоволно ја зеле предвид пресудата во *Caroline von Hannover v. Germany*.

## 2. Одлука на Судот

„Аксел Шпрингер“ АД се жалел дека времената мерка со која се забранувало какво било натамошно објавување на статиите ги повредувало правата од членот 10.

Принцезата Каролина фон Хановер и Принцот Ернст Аугуст фон Хановер се жалеле дека одбивањето на германските судови да забранат какво било натамошно објавување на спорните фотографии ги повредило нивните права од членот 8. Притоа, особено се тврдело дека германските судови не ја зеле доволно предвид пресудата во *Caroline von Hannover v. Germany*.

Советот на кој му биле распределени на постапување апликациите истите ги споил и ја отстапил надлежноста во корист на Големиот совет.

### Аксел Шпрингер АД

Било неспорно дека одлуките на германските судови претставувале вмешување во правата на „Шпрингер“ по членот 10. Понатаму бил заеднички ставот дека вмешувањето било пропишано во германското право и дека тоа следело легитимна цел, имено заштита на угледот на другите.

Што се однесува до прашањето дали вмешувањето било неопходно во едно демократско општество, Судот забележал дека статиите за кои станувало збор, за апсењето и осудата на актерот, се однесувале на јавни судски факти, за кои јавноста имала интерес да биде информирана. Во принцип, задача на националните судови било да проценат колку позната била некоја личност, особено кога таа личност, како актерот за кој станувало збор, била главно позната на национално ниво. Судот напоменал дека германскиот апелационен суд исто така утврдил дека со тоа што играл улога на виш полициски инспектор во еден долг временски период, актерот бил добро познат и многу популарен. Поради тоа, Судот се осврнал на тоа што Х бил доволно добро познат за да се квалификува како јавна личност. Тоа го зацврстило интересот на јавноста да биде информирана за неговото апсење и за последователните постапки против него.

Додека Судот можел нашироко да се согласи со оценката на германските судови дека интересот на „Шпрингер“ за објавување на статиите се должел исклучиво и точно на фактот дека тој бил добро познат актер кој беше извршил кривично дело, за што немало да се известува доколку делото било сторено од лице непознато на јавноста, тој подвлекол дека актерот бил уапсен во јавност на минхенскиот фестивал на пивото. Очекувањето на актерот дека неговиот приватен живот ќе биде ефективно заштитен било уште повеќе намалено со фактот дека тој претходно во бројни интервјуа обелоденил детали од неговиот приватен живот.

Според тврдењето на еден од инволвираните новинари, чијашто вистинитост не била оспорувана од страна на германската Влада, информациите објавени во „Билд“ во септември 2004 за апсењето на актерот биле прибавени од полицијата и од канцеларијата на јавното обвинителство во Минхен. Поради тоа, тоа имало доволна фактичка основаност, а вистинитоста на информациите кои се однесувале на двете статии не била спорна меѓу страните. Ништо не укажувало на тоа дека „Шпрингер“ не спровел балансирање помеѓу интересот за објавување на информацијата и правото

на актерот на почитување на неговиот приватен живот. Со оглед дека „Шпрингер“ добил потврда на информацијата која била пренесена преку обвинителските власти, тој немал доволно силни причини за да верува дека треба да ја сочува анонимноста на актерот. Заради тоа, не може да се каже дека тој беше дејствувал со лоша верба.

Судот исто така нотирал дека статиите не откривале детали за приватниот живот на актерот, но главно се однесувале на околностите врзани за неговото апсење и на исходот на кривичната постапка против него. Тие не содржеле ниту омаловажувачки или понижувачки изрази ниту, пак, непоткрепени наводи, а Владата не покажала дека објавувањето на статиите имало за последица сериозни консеквенци за актерот. И покрај тоа што санкциите кои биле изречени кон „Шпрингер“ биле благи, тие можеле да имаат ефект на одвраќање на компанијата. Судот заклучил дека ограничувањата кои биле наметнати врз компанијата не биле разумно сразмерни на легитимната цел за заштита на приватниот живот на актерот. Соодветно на тоа, не настанала повреда на членот 10.

### Фон Хановер (бр. 2)

Судот согледал дека по неговата пресуда од 2004 година во предметот *Caroline von Hannover v. Germany*, германскиот Сојузен суд на правдата ја изменил неговата поранешна судска пракса. Германскиот Сојузен суд на правдата особено наведувал дека било значајно дали извештајот во медиумите придонесувал кон фактичката дебата и дали неговите содржини преминувале над самата желба да се задоволи јавната љубопитност. Сојузниот суд на правдата нотирал дека што поголема е вредноста на информацијата за јавноста, толку поголем е интересот на лицето да биде заштитено од тоа нејзиното објавување да вроди со плод, и обратно, како и дека интересот на читателот да се забавува општо земено носел помала тежина наспроти интересот за заштита на приватната сфера.

Фактот дека германскиот Сојузен суд на правдата ја проценил вредноста на фотографијата за која станувало збор во светлина на статијата која била објавена заедно со неа, не може да биде критикуван според Конвенцијата. Судот можел да прифати дека фотографијата, во контекст на статијата, барем во некоја мера, придонела кон дебата од општ интерес. Карактеризацијата на болеста на Принцот Раиние од страна на германските судови како настан на современото општество не би можело да се смета за неразумна. Судот понатаму забележал и дека независно од прашањето до кој степен Каролина фон Хановер ги презела службените функции во име на Кнежевството Монако, не можело да се тврди дека апликантите, за кои било неспорно дека

биле многу добро познати, биле обични приватни лица. Затоа, тие требало да бидат сметани за јавни личности.

Германските судови заклучиле дека апликантите не обезбедиле какви било докази дека фотографиите биле направени во атмосфера на општо, непрестано вознемирување, како што тие наведувале, или, пак, дека тие биле направени тајно.

Оттука може да се заклучи дека Судот констатирал дека германските судови внимателно го урамнотежиле правото на издавачкото друштво на слобода на изразување наспроти правото на апликантите на почитување на нивниот приватен живот. Кога го правеле тоа, тие имплицитно ја земале предвид судската пракса на Судот, вклучувајќи ја и пресудата во *Caroline von Hannover v. Germany*. Следствено на тоа, не настанала повреда на членот 8.

#### Член 41

Судот сметал дека Германија требала да му плати на „Аксел Шпрингер“ АД 17,734.28 евра во однос на материјалната штета и 32,522.80 евра во поглед на трошоците и издатоците на постапката.

*Повреда на Конвенцијата кога правото на приватен живот на Принцот Алберт од Монако по член 8 не можело да го оправда вмешувањето во слободата на изразување на печатот од член 10*

**ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ КУДЕР И АШЕТ  
ФИЛИПАЧИ АСОСИЕ против ФРАНЦИЈА  
[COUDERC AND HACHETTE FILIPACCHI ASSOCIÉS v. FRANCE]  
(Апликација бр. 40454/07)  
10 ноември 2015**

**1. Главни факти**

Апликанти се Ан-Мари Кудер, француска државјанка која била родена во 1950, која била директорка за издаваштво во „Париз Меч“ [*Paris Match*], како и компанијата „Ашет Филипачи Асосие“ [*Hachette Filipacchi Associés*], која го издава неделниот магазин „Париз Меч“.

На 3 мај 2005, британскиот весник „Дејли мејл“ [*the Daily Mail*] објавил статија во која лице именувано како г-ѓа Косте тврдела дека татко на нејзиниот син бил Алберт Грималди, владејачкиот принц на Монако. Британскиот весник ја споменал претстојната публикација во „Париз Меч“ што резултирало со тоа Принцот Алберт да им испрати опомена на апликантите да се воздржуваат од објавување на статијата.

Сепак, и покрај тоа, на 5 мај 2005, „Париз Меч“ објавил статија која се состоела од интервју со г-ѓа Косте, која тврдела дека Принцот Алберт бил татко на нејзиното дете. Оваа статија била придружена со фотографии кои го прикажувале Принцот Алберт со детето во неговите раце.

На 19 мај 2005, Принцот Алберт покренал постапка против апликантите, тврдејќи дека статијата ги прекршувала неговите права на приватен живот и на почитување на неговиот имиџ, при што барал обесштетување од издавачката куќа како и нејзе да и се наложи да ја објави судската одлука на насловната страница на магазинот.

На 29 јуни 2005 првостепениот граѓански суд [*Tribunal de Grande Instance*] во Нантер ѝ наложил на компанијата „Ашет Филипачи Асосие“ да му исплати на Принцот Алберт 50,000 евра нематеријална штета, а исто така наредил деталите од пресудата да бидат испечатени на целосната прва страница на „Париз Меч“, под наслов „Судска наредба против Париз Меч на барање на Принцот Алберт II од Монако“. Судот сметал дека целосната статија потпаѓа под најинтимната сфера на љубовниот и семејниот живот

на Принцот Алберт II и дека таа не се однесувала на каква било дебата од општ интерес. Апликантите поднеле жалба.

Во соопштение за печатот од 6 јули 2005 Принцот Алберт јавно потврдил дека тој му бил татко на детето. На 24 ноември 2005 апелациониот суд ја потврдил наредбата да се исплатат 50,000 отштета и ги изменил условите за објавување на судската изрека, која не смеела да се појави под насловот и која требало да заземе само една третина од насловната страница.

## 2. Одлука на Судот

Потпирајќи се врз членот 10, апликантите се жалеле дека пресудата против нив претставувала неоправдано вмешување во вршењето на нивното право на слобода на информирање. На 12 јуни 2014 советот на Европскиот суд за човекови права утврдил дека настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата. На 13 октомври 2014 панелот на Големиот совет го прифатил барањето на Владата за упатување на предметот.

### Член 10

Судот забележал дека не било спорно дека побиваната пресуда претставувала вмешување во остварувањето на слободата на изразување на апликантите, ниту било спорно дека вмешувањето било пропишано со закон. Дотолку повеќе, Судот согледал дека било прифатено дека тоа ја следело легитимната цел за заштита на правата на другите во смисла на значењето на членот 10 став 2 од Конвенцијата. Сепак, за да вмешувањето биде во согласност со Конвенцијата тоа треба да биде „неопходно во едно демократско општество“.

Судот нотирал дека прашањето дали вмешувањето во овој случај било „неопходно“ изискувало да се испита дали домашните судови го заземале вистинскиот баланс помеѓу двете спротивставени права, имено, правото на почитување на приватниот живот на Принцот и правото на слобода на изразување на апликантите. Судот нотирал дека заштитата доделена со концептот „приватен живот“ од членот 8 од Конвенцијата имала првенствено намера да осигури развој на личноста на секој поединец, без надворешно вмешување. Во поглед на членот 10, Судот повторил дека неговата заштита ги опфаќа информациите и идеите кои навредуваат, шокираат или вознемируваат, како и дека тогаш кога информациите засегаат прашања од јавен интерес, печатот има должност да ги сподели таквите информации и јавноста има право истите да ги прими. Судот напоменал дека заштитата дадена со членот 10 би можела да отстапи од барањата на членот 8 во случај

кога информацијата е од приватна или интимна природа, и кога не постои јавен интерес во нејзиното дисеминирање.

Потоа Судот преку користење на претходната судска пракса ги наброил критериумите кои треба да бидат испитани, кога се врши урамнотежување на конкурентните права. Релевантните критериуми се: придонесот кон дебата од јавен интерес, степенот на озлогласеност на засегнатото лице, темата на информативниот извештај, претходното однесување на засегнатото лице, содржината, формата и консеквенците од објавувањето, и кога е тоа соодветно, околностите во кои биле земени фотографиите. Кога ја разгледувал апликацијата поднесена по членот 10, Судот тврдел дека тој исто така ќе го разгледа и начинот на кој била прибавена информацијата и нејзината веродостојност, како и суровоста на казната која им била изречена на новинарите или издавачите.

Судот прифатил дека немало сомнение дека објавувањето, земено како целина и во неговиот контекст, и анализирано во светлината на прецедентите од праксата на Судот, се однесувало на прашање од јавен интерес. Во релевантното време, раѓањето на детето не било без можни династички и финансиски импликации и оттука, спорната информација била од политичка важност, со оглед дека таа можела да побуди интерес во јавноста во поглед на правилата за наследување кои биле во сила во Кнежевството.

Исто така, Судот укажал дека со оглед дека Принцот бил јавна личност, заштитата на која тој имал право по членот 8 можела да биде доведена во прашање. Фактот дека врши јавна функција нужно го изложува поединецот на непосреден надзор од страна на јавноста, вклучително и медиумите. Судот нагласил дека спорното објавување го засегаło приватниот живот на Принцот. Сепак, суштинскиот елемент на информацијата содржана во статијата- постоењето на детето- ја надминувал приватната сфера, имајќи ја предвид наследната природа на функциите на Принцот како шеф на државата Монегаск (Monegasque). Уште повеќе, веродостојноста на изјавите на г-ѓа Коске во поглед на татковството на Принцот не биле негирани од страна на Принцот Алберт, кој и самиот јавно го признал тоа набргу откако статијата за која станувало збор била објавена. Конечно, Судот изнел дека фотографиите му биле врачени на „Париз меч“ од страна на г-ѓата Коске доброволно и без надомест, тие не биле направени без дозвола на Принцот и тие не го прикажувале во неповолно светло.

Во светлина на ваквите согледувања, Судот сметал дека аргументите изнесени од страна на Владата во поглед на заштитата на приватниот

живот на Принцот Алберт и на неговиот имиџ не би можеле да се сметаат за доволни за да го оправдаат вмешувањето за коешто станувало збор. Домашните судови не обрнале должно внимание на принципите и критериумите за урамнотежување на правото на приватен живот со слободата на изразување. Во оваа смисла, Судот забележал дека домашните судови пропуштиле да го оценат побиваното интервју на таков начин што би разграничиле и би измериле кои аспекти потпаѓаат во клучната област на приватниот живот на Принцот, а кои аспекти би можеле да бидат од легитимен интерес за јавноста. Домашните судови негирале дека постоела каква било „тематска“ вредност во веста за постоење на синот на Принцот, и затоа заклучиле дека статијата не претставувала дел од „каква било дебата за прашање од јавен интерес која би го оправдала известувањето за него ... врз основа на легитимното споделување информации до јавноста“. Оттука, Судот заклучил дека домашните судови пропуштиле да постигнат разумна рамнотежа на пропорционалност помеѓу мерките кои го ограничувале правото на слобода на изразување на апликантот и легитимната цел која требало да се оствари.

Затоа, Судот заклучил дека дошло до повреда на членот 10.

#### Член 41

Со оглед на пропустот на апликантите да поднесат исцрпни податоци за нивните барања за надомест на штетата претрпена од нив, Судот го отфрлил нивното барање за обесштетување. Сепак, Судот им досудил на апликантите заедничка сума од 15,000 евра за трошоци и издатоци.

# Негативното медиумско покривање на судските рочишта, презумпцијата на невиност и вмешувањето на властите во слободата на медиумите да известуваат за рочиштата

*Осудата на новинар за обелоденување на доверливи информации во однос на кривичната истрага не го прекршила членот 10*

## ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ БЕДАТ против ШВАЈЦАРИЈА [BÉDAT v. SWITZERLAND]

*(Апликација бр. 56925/08)*

*29 март 2016*

### 1. Клучни факти

Апликантот, г. Арно Бедат, е швајцарски новинар кој објавил статија на 15 октомври 2003 во неделниот магазин „Л илустре“ [L’Illustré], насловена како „Трагедија на Лозанскиот мост – верзијата на невнимателниот возач – испрашување на лудиот возач“. Таа се однесувала на кривичната постапка против М.Б. кој на 8 јули 2003, го возел неговиот автомобил кон пешаците, убивајќи три и повредувајќи осум, пред самиот да се фрли од Лозанскиот мост. М.Б. преживеал и бил задржан во притвор. Неговото судење започнало две години подоцна. Статијата содржела сензитивни информации, како што се прашањата што му била поставени од страна на полициските службеници и истражниот судија; одговорите на М.Б. на тие прашања; обвинението против М.Б.; и фотографиите на писмата испратени од М.Б. до истражниот судија. Во неа исто така се тврдело дека М.Б. „се чинело дека не покажува грижа на совеста“ и било наведено дека „тој направил сè што било во рамките на неговата моќ за да си направи себеси невозможно да се брани“.

Апликантот прибавил информации на законит начин и во добра верба, а страната која барала отштета од М.Б. ја изгубила фотокопијата од судските списи на М.Б. во еден шопинг центар. Тие биле пронајдени од неименувано лице коешто потоа ги доставило истите во канцеларијата на „Л илустре“. Од страна на јавниот обвинител била покрената кривична постапка за објавувањето на тајните документи и апликантот бил осуден за прекршување на швајцарскиот Кривичен законик и соодветно на тоа бил парично казнет.

## 2. Одлука на Судот

Г. Бедат тврдел дека кривичната осуда го нарушила правото на слобода на изразување по членот 10 од Конвенцијата. Во неговата пресуда донесена од совет од 1 јули 2014, Судот со мнозинство гласови одлучил дека настанала повреда на членот 10. Барањето на швајцарската Влада предметот да биде упатен, односно даден на одлучување на Големиот совет по членот 43 било уважено од страна на панел на Големиот совет.

### Член 10

Големиот совет констатирал дека постоела согласност помеѓу страните дека осудата на апликантот претставувала вмешување во неговото право на слобода на изразување по членот 10 и дека таквото вмешување било пропишано со закон. Големиот совет исто така го потврдил заклучокот на советот дека побиваната мерка ги следела легитимните цели за спречување на обелоденувањето на доверливи информации, поддржување на авторитетот и непристрасноста на судството и гарантирање на угледот и правата на граѓаните.

Потоа Судот преминал да испитува дали вмешувањето било „неопходно“. Тој потврдил дека за политичкиот говор и прашањата од јавен интерес постои високо ниво на заштита, и особено тесен простор за проценка (*margin of appreciation*). Тој подвлекол дека печатот игра неизбежна улога во демократското општество, како и дека заштитата која ја пружа членот 10 зависи од новинарите кои дејствуваат во добра верба при соопштувањето на точни и веродостојни информации на линија на принципот на одговорно новинарство. Релевантна околност која треба да се земе предвид при утврдувањето дали новинарот постапувал одговорно е дали тој го прекршил законот.

Печатот има задача да ја дискутира предметната материја која се однесува на судењата, а јавноста има право да прима такви информации. Сепак, правото на правично судење во кривичната постапка според членот 6 исто така го гарантира и правото на непристрасен трибунал, како и правото на презумпција на невиност. Тоа треба да биде ставено во преден план во размислувањето на новинарот кога тој коментира за тековните кривични постапки. Судот согледал и дека Конвенциските права уживаат еднаква заштита и затоа членовите 6 и 10 треба да бидат урамнотезени, исто како што се избалансирани и членовите 8 и 10 во јуриспруденцијата на Судот. Судот конкретизирал шест критериуми кои треба да бидат разгледани за да тој помогне да се постигне тоа.

Прво, Судот треба да има предвид како апликантот дошол во владение на предметната информација. Во тој поглед, Судот нагласил дека иако апликантот легално ја прибавил информацијата, г. Бедат не можел да не биде свесен дека информацијата била доверлива.

Второ, Судот треба да ја испита содржината на спорната статија. Не е работа на судските тела да диктираат кои известувачки техники треба да ги употребуваат новинарите, а новинарската слобода вклучува и степен на претерување, или дури и провокација. Швајцарскиот Сојузен суд направил сеопфатна оценка на статијата, и утврдил дека таа била исклучително негативна спрема М.Б., таа усвоила еден „речиси исмејувачки тон“, истата била напишана со сензационалистички призвук, и коментирала за прашања поставени пред судските власти, како што била веродостојноста на изјавите на М.Б.

Трето, Судот треба да го анализира придонесот на побиваната статија кон дебатата во јавен интерес. Тука, Судот забележал дека иако темата на статијата беше предизвикала емотивна реакција од општата публика, прашање било дали содржината на статијата и, поконкретно, тајната информација би можела да придонесе кон јавната дебата по прашањето. Во таа смисла, Судот се согласил со швајцарскиот Сојузен суд во ставот дека статијата не придонесувала кон јавната дебата за кривичната постапка која била во тек.

Четврто, Судот треба да го процени влијанието на нападнатата статија врз кривичната постапка. И покрај тоа што членовите 6 и 10 треба еднакво да се почитуваат, на тајноста на судската истрага треба да ѝ биде доделена посебна заштита со оглед на сериозноста на кривичната постапка. Таквата тајност е нужна за да се сведат на минимум ризиците од тајно договарање (шурување) или конструирање докази, но исто така и за да се осигури презумпцијата на невиност, како и да се заштити непристасноста на судството. Во овој поглед, статијата носи со себе имаментен ризик од влијание врз судските постапки.

Петто, Судот треба да истражува дали бил нарушен приватниот живот на обвинетиот. Членот 8 од Конвенцијата го штити правото на заштита на угледот, како и личните информации за кои поединците можат легитимно да очекуваат да не бидат објавувани без нивна согласност. Државите имаат позитивна обврска да ги заштитат индивидуалните права по членот 8 и соодветно на тоа, швајцарските обвинителски власти биле во право кога покренале кривична постапка против апликантот. Уште повеќе, информацијата обелоденета во статијата според нејзината природа била многу лична и М.Б. не била јавна личност. Заради тоа, тој заслужувал

највисоко ниво на заштита по членот 8. Поради тоа, Големиот совет не се согласил со советот кој констатирал дека заштитата на приватниот живот на М.Б. можела да биде обезбедена ако М.Б. избегнал кон правните лекови во граѓанската постапка наместо апликантот да биде кривично осуден. Постоеното на таквите лекови во граѓанската постапка не ја ослободувало државата од нејзината позитивна обврска. М.Б. бил во затвор, каде се наоѓал во ранлива ситуација и веројатно страдал од душевно заболување. Поради тоа, швајцарските власти не можеле да чекаат М.Б. да започне граѓанска постапка, а тие требале да ја исполнат нивната позитивна обврска да го заштитат правото на приватен живот на М.Б.

Конечно, Судот треба да ја евалуира сразмерноста на изречената казна. Притоа, треба да бидат земени предвид природата и суровоста на казната. Таквите казни не можат да претставуваат облик на цензура која има за цел да ја потисне критиката и да ги одврати новинарите од нивен придонес кон дискусијата за прашања од јавен интерес. И покрај тоа, Судот дошол до сознание дека откривањето на информации кои се опфатени со тајноста на судските истраги било случај при објавувањето во сите триесет држави-членки кои биле проучувани од страна на Судот. На г. Бедат првично му била изречена условна казна затвор во траење од еден месец, за да таа биде подоцна преиначена во глоба од 4,000 швајцарски франци. Овој износ бил одреден имајќи го предвид претходното криминално досие на апликантот и тој била покриен од неговиот работодавач. Затоа, Судот утврдил дека избегнувањето кон кривична постапка и изречената казна не претставувале несразмерно вмешување во правата на апликантот по член 10. Тој зазел став дека не можело да се каже дека таквата казна имала одвраќачки ефект врз слободата на изразување на г. Бедат или на другите новинари кои пишувале за тековната кривична постапка.

Поради тоа, а во светлина на горенаведеното и имајќи го предвид просторот за проценка (*margin of appreciation*) кој ѝ бил достапен на државата, Судот сметал дека немало повреда на членот 10 од Конвенцијата.

*Известувањето за кривична постапка ја повредило презумпцијата на невиност на апликантите како што е заштитена со членот 6*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ КУЖИН И ДРУГИ против РУСИЈА  
[KHUZHIN AND OTHERS v. RUSSIA]**

*(Апликација бр. 13470/02)*

**23 октомври 2008**

## **1. Главни факти**

Апликантите се тројца браќа кои се руски државјани, и тоа: Амир Кужин, кој бил роден во 1975; неговиот брат-близнак, Дамир Кужин, сега починат; и Марат Кужин, кој бил роден во 1970. Преживеаните браќа живееле во Русија.

Тројцата браќа биле уапсени во април 1999 и веднаш потоа биле обвинети за киднапирање и мачење. Нив ги теретеле дека грабнале скитник, кого тие го присиле на физичка работа во размена за екстремно ниска надница и кого тие го тепале и мачеле со електрични жици кога тој се обидел да избега. Неколку дена пред нивното судење во јули 1999, каналот на националната телевизија прикажал разговорна емисија во која три службени лица од обвинителството детално дискутирале за случајот на браќата. Еден од нив особено се осврнал да нив како тешки криминалци и укажал дека „кривичното дело“ кое тие го извршиле било карактеристично по неговата „суровост и безначајна бруталност“. Подоцна, и локалниот весник објавил статија за случајот. Браќата поднеле неколку тужби за медиумското покривање на постапката против нив, но без успех. Сите тројца браќа исто така поднеле и тужба за клевета во граѓанска постапка против авторот на статијата во весникот. Таа тужба била одбиена без присуство на апликантите или нивниот застапник за време на рочиштата, бидејќи руското домашно право не предвидувало обвинетите лица да се доведуваат од казнено-поправните колонии до местото во кое се постапувало по нивната граѓанска тужба, па во знак на протест против таквата практика, застапникот на апликантите одбил да учествува.

Конечно, апликантите биле прогласени за виновни по обвиненијата во март 2001. Марат Кужин бил осуден на казна затвор од пет години и еден месец, додека неговите браќа-близнаци на шест години затвор во колонија со висок степен на обезбедување.

## **2. Одлука на Судот**

Случајот особено се однесувал на жалбените наводи на апликантите дека

изјавите дадени од страна на обвинителските власти во текот на телевизиската емисија биле штетни за нивното судење; во однос на прикажувањето на фотографијата на Амир Кужин на телевизија; во врска со фактот дека ним не им било допуштено да земат учество во парничната постапка во која биле странки во постапката; и во однос на заплenuвањето на комбето на Марат Кужин по неговото пристигнување за да биде испрашан. Тие се потпираше врз членот 6 став 1 (право на правично судење), членот 6 став 2 (презумпција на невиност), членот 8 (право на почитување на приватниот и семејниот живот и преписката) и членот 1 од Протоколот бр.1 (заштита на сопственоста). Понатаму потпирајќи се врз членот 3 (забрана на нечовечко или деградирачко постапување), апликантите исто така се жалеле и на условите за транспорт и притвор, особено на изложеноста на ладно време без адекватна облека. Апликантите исто така се жалеле и на нарушување на нивната презумпција на невиност со оглед на фактот дека обвинителските власти за време на постапката тесно соработувале со средствата за масовно информирање.

### Член 3

Судот ги ценел фактите и заклучил дека домашните власти не потфрлиле во нивната должност да обезбедат заштита против суровото време. Тој го прогласил жалбениот навод на апликантите по членот 3 за недопуштен.

### Член 6

Судот напоменал дека трите службеници лица од обвинителството навеле како востановен факт дека апликантите го извршиле кривичното дело; тие не ни споменале дека апликантите ја беа негирале нивната вмешаност. Затоа, таквите искази се сведувале на изјава за вината на апликантите и ја прејудицирале оценката на фактите на случајот од страна на надлежната судска власт, на тој начин поттикнувајќи ја јавноста да верува дека апликантите биле виновни пред тоа да биде докажано согласно закон. Поради тоа, Судот сметал дека презумпцијата на невиност на апликантите биле нарушена, што претставувало повреда на членот 6 став 2.

Исто така, Судот констатирал дека одбивањето од страна на домашните судови да го уважат барањето на апликантите да присуствуваат на рочиштата за нивните барања истакнати во граѓанска постапка, било штетно, со оглед дека не биле разгледани правните можности преку кои би се осигурало нивното ефективно учество во постапката. Воедно, постапката не била одложена како би им се дала можност на апликантите да определат нов застапник. Во такви околности, Судот зазел становиште дека апликантите

биле лишени од можноста ефективно да го претстават нивниот граѓански предмет пред судовите, што претставувало повреда на членот 6 став 1.

### Член 8

Судот напоменал дека полицијата ја беше одзела фотографијата од пасошот на Амир Кужин од списите на кривичниот предмет, и без негова согласност, истата му ја дала на новинар. Покажувањето на неговата фотографија не било нужно за да се утврди каде се наоѓа, со оглед дека тој не бил бегалец од правдата, ниту, пак, било неопходно да се зајакне јавниот карактер на судската постапка бидејќи во времето кога се прикажувала телевизиската емисија судењето сè уште не било отпочнато. Поради тоа, Судот не нашол легитимна цел за вмешувањето во правото на почитување на приватниот живот на Амир Кужин, и имајќи на ум дека Владата не изнела какво било оправдување за таквото вмешување, тој сметал дека имало повреда на членот 8.

### Член 1 од Протокол бр.1

Во однос на заплenuвањето на комбето, Судот напоменал дека обвиненијата за мачење или киднапирање против Марат Кужин не повлекувале со себе и мерка на конфискација како казнена санкција, ниту, пак, било истакнато имотно-правно побарување во таа смисла во кривичната постапка. Следувало дека ниту една од двете основи кои биле неопходни согласно домашното право за да се изрече мерка на конфискација не била применлива во однос на возилото на Марат Кужин. Оттука, Судот утврдил дека имало повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 кон Конвенцијата за сметка на противзаконитото заплenuвање на возилото на Марат Кужин.

### Член 41

Барањето на апликантите за правично обесштетување било отфрлено.

*Нема повреда на членот 10 кога медиумското известување со себе носело ризик од вмешување во правилното спроведување на правдата и авторитетот и непристрасноста на судството*

## **ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ТУРАНШО И ЖУЛИ против ФРАНЦИЈА [TOURANCHEAU AND JULY v. FRANCE]**

*(Апликација бр. 53886/00)*

**24 ноември 2005**

### **1. Главни факти**

Апликантите, Патрисија Тураншо и Серж Жули, се француски државјани на возраст од 46 и 62 години, коишто живееле во Париз.

На 28 октомври 1996 националниот дневен весник „Либерасион“ [*Libération*], чијшто уредник бил г. Жули, објавил статија на г-ѓа Тураншо за убиството на млада девојка која била прободена до смрт во мај 1996. Кривичната истрага била сè уште во тек, а двајцата осомничени млади луѓе, Б. (кој тогаш бил на возраст од 19 година) и неговата девојка, А. (која тогаш имала 17 години), биле ставени под истрага. Секој од нив го обвинувал другиот за кривичното дело, но младиот човек бил ослободен, додека неговата девојка се наоѓала во истражен притвор.

Статијата ги опишувала околностите на убиството и врската помеѓу двете осомничени лица пред тоа да се случи. Поконкретно, таа пренела извадоци од изјавите дадени од А. на полицијата и на истражниот судија, како и коментари од Б. кои биле содржани во судските списи и забележани за време на интервјуто кое тој ѝ го дал на г-ѓа Тураншо.

Врз основа на членот 38 од Законот за слобода на печатот од 29 јули 1881, против апликантите била покрената кривична постапка за објавување на документи од судскиот предмет пред постапката во отворен суд. Апликантите не го спореле фактот дека, со неколку исклучоци, цитирањата и записниците биле идентични со оние од судскиот предмет. Сепак, г-ѓа Тураншо сметала дека таа никогаш не го беше видела судскиот предмет и дека направила копии од извадоците земени на рочиштата, како и копии од судските документи од забелешките земени од страна на Б. врз основа на списите.

Апликантите биле прогласени за виновни по обвиненијата во прв степен и на секој од нив му било наложено да плати глоба од 10,000 француски франци (приближно 1,524.49 евра). Нивната осуда била потврдена по

жалба, иако плаќањето на глобата било запрено. Во пресуда од јуни 1999 Касациониот суд ја одбил жалбата на апликантите.

Во меѓувреме, на 10 јуни 1998, А. била осудена на осумгодишна казна затвор за убиство, а Б. добил петгодишна затворска казна за непружање помош на лице во опасност.

## 2. Одлука на Судот

Потпирајќи се врз членот 10, апликантите тврделе дека нивната кривична осуда го прекршила правото на слобода на изразување.

### Член 10

Судот забележал дека осудата на апликантите претставувала вмешување во нивното право на слобода на изразување.

Апликантите биле осудени врз основа на Законот за слобода на печатот од 29 јули 1881, кој со оглед дека бил објавен, не можел да се смета за недостапен. Судот нотирал дека членот 38 од Законот од 1881 го дефинирал опсегот на правната забрана јасно и прецизно, во смисла на содржината и траењето, со оглед дека таа била дизајнирана со цел да го забрани објавувањето на какви било документи кои се однесуваат на постапките кои засегаат сериозни и тешки дела или други големи престапи сè до денот на рочиштето. Дотолку повеќе, низ судската пракса било утврдено дека забраната се протега и во однос на извадоците од тие документи.

Во такви околности, апликантите, кои биле професионални новинари, требале да бидат запознаени со важечкото законодавство и судска пракса, и тие можеле да побараат совет од специјализирани адвокати. Следствено на тоа, вмешувањето за кое станувало збор треба да се смета дека било „пропишано со закон“.

Судот сметал дека целите на вмешувањето биле да се заштитат „угледот и правата на другите“ и да се зачуваат „авторитетот и непристрасноста на судството“.

Останува како задача на Судот да определи дали вмешувањето на кое се жалеле апликантите било „неопходно во едно демократско општество“. Во врска со тоа, тој нотирал дека иако тековната истрага не дошла до никакви наоди во однос на вината на А. или Б., статијата ја поддржала верзијата на настаните презентирани од страна на Б., кој бил интервјуиран од страна

на апликантот, на штета на верзијата прибавена од А., малолетник кој бил држен во притвор.

Според гледиштето на Судот, причините изнесени од страна на француските судови за да се оправда вмешувањето во правото на слобода на изразување на апликантите биле „релевантни и доволни“ за целите на членот 10 став 2 од Конвенцијата. Судовите нагласиле дека штетните консеквенци од објавувањето на статијата по заштитата на угледот и правата на А. и Б., како и по однос на нивното право на презумпција на невиност, како и по авторитетот и непристрасноста на судството, се должеле на можното влијание на статијата врз членовите на лаичката порота. Судот зазел стојалиште дека интересот на апликантите за споделување на информации кои се однесувале на напредокот на кривичната постапка и на вината на осомничените додека кривичната постапка сè уште била во тек, како и интересот на јавноста да добива такви информации, не биле доволни за да истите преовладаат во однос на согледувањата на кои упатувале судовите. Судот понатаму сметал дека казните изречени врз апликантите биле несразмерни во однос на легитимните цели од кои биле водени властите.

Во такви околности, Судот сметал дека осудата на апликантите претставувала вмешување во нивното право на слобода на изразување, кое било „неопходно во едно демократско општество“ со цел да се заштитат угледот и правата на другите и да се зачуваат авторитетот и непристрасноста на судството. Поради тоа, тој зазел став дека немало повреда на членот 10.

*Нема повреда на презумпцијата на невиност по членот 6 кога не може да се докаже дека судиите биле под влијание на изјавите/исказите во медиумите*

## **ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ КРАКСИ против ИТАЛИЈА (бр.2)**

**[CRAXI v. ITALY (no. 2)]**

*(Апликација бр. 34896/97)*

**5 декември 2002**

### **1. Главни факти**

Бенедето Кракси бил италијански државјанин роден во 1934. Попознат по името Бетино Кракси, тој бил секретар на италијанската Социјалистичка партија и премиер на Италија. Тој починал во Тунис во јануари 2000. Неговата вдовица и двете деца укажале дека би сакале да ја продолжат постапката.

Против апликантот била покрената кривична постапка откако биле откриени сериозни неправилности во преговорите кои се однесувале на спогодбата помеѓу групациите „Ени“ и „Монтедисон“ за да се формира компанијата „Енимонт“. Во 1992 апликантот и бројни други лица биле обвинети за лажно сметководство, илегално финансирање на политички партии, корупција, изнуда и манипулирање, при што сите тие дела биле конкретно извршени во времето на продажбата на делниците на „Монтедисон“ на „Енимонт“. Во сите нив, биле издадени 26 известувања за намерата за отпочнување на кривична постапка против него. Во јавноста било известувано за кривичните постапки против него и други личности од политиката, економијата и естаблишментот.

Апликантот бил изложен на судење во Окружниот суд во Милано во шест различни постапки. Тој бил осуден во сите, освен во еден случај и притоа му биле изречени затворски казни во траење до осум и пол години.

Во еден од шесте случаи, случајот во случајот „Ени-Саи“, апликантот бил гонет за корупција. Тој бил обвинет дека извршил влијание и го олеснил планираното спојување на трите компании кои припаѓале на осигурителниот сектор. Било наведено дека тој и некои од сообвинетите илегално им плаќале високи износи на јавните функционери и на директорите на гореспоменатите компании.

Според неговите адвокати, апликантот не присуствувал на првото рочиште во неговиот случај поради неговото лошо здравје и опасноста за неговата

лична сигурност. Тој не присуствувал на ниту едно од останатите 55 рочишта помеѓу април и декември 1994 бидејќи се преселил во Тунис на 16 мај 1994. За време на судењето многу од сообвинетите тврделе дека тие би сакале да молчат, така што нивните искази биле приклучени кон судскиот предмет. Другите обвинети во поврзаните постапки биле испрашани во текот на судењето, а записникот од испрашувањето бил исто така приклучен кон списите на предметот.

Во пресуда од 6 декември 1994 апликантот бил осуден во отсуство (*in absentia*) на пет и пол години затвор. Тој безуспешно се жалел против таа пресуда, особено приговарајќи на употребата на записниците од исказите на сведок кој тој не бил во можност вкрстено да го испрашува. Касациониот суд ја одбил жалбата на апликантот во неговата пресуда од 12 ноември 1996, тврдејќи дека осудата не била исклучиво заснована врз таквите искази, со оглед дека тие биле поткрепени со докази изведени по пат на сослушување на сведоци.

## 2. Одлука на Судот

Потпирајќи се врз членот 6, апликантот се жалел на неправичноста на кривичната постапка против него. Тој тврдел дека немал адекватно време и можности за подготовка на неговата одбрана и дека тој не бил во можност вкрстено да ги испрашува сведоците на обвинителството. Тој понатаму навел дека медиумската кампања водена против него влијаела врз судиите при определувањето на обвиненијата против него.

### Член 6 став 1 и член 6 став 3 (б)

Судот укажал дека оваа апликација била прогласена за недопуштена само во поглед на наводната непристрасност на постапката во случајот „Ени-Саи“.

Судот нагласил дека од 18 октомври 1994, па сè до донесувањето на мериторната пресуда на 6 декември 1994, рочиштата биле закажувани според распоредот со кој биле согласни адвокатите на апликантот. Поради тоа, апликантот не можел да се жали за постапката која била уредена со согласност на бранителите. Во поглед на периодот пред 18 октомври 1994, Судот нотирал дека во случајот „Ени-Саи“ биле одржани триесет и осум часовни рочишта, во исто или приближно исто време колку и бројните рочишта во останатите случаи во кои бил гонет апликантот.

Судот нагласил дека апликантот кој не присуствувал на првото рочиште со негова согласност ја напуштил Италија и се преселил во Тунис, и тој

слободно избрал да не се појави во судот. Следствено на тоа, одбраната на апликантот била спроведена од адвокати, кои учествувале во голем број рочишта во рамките на краток временски период. Сепак, од доказниот материјал пред Судот не произлегува дека нивната презентација на случајот била манлива или неефективна. Дотолку повеќе, адвокатите на апликантот не му дале на Судот какво било релевантно објаснување во однос на тоа зошто тие, заклучно со 9 ноември 1994, не им обрнале внимание на националните власти на проблемите со коишто тие се соочувале при подготовката на неговата одбрана. Соодветно на тоа, Судот заземал став дека немало повреда на овој дел од членот 6.

#### Член 6 став 1 и член 6 став 3 (г)

Судот напоменал дека Законот за кривична постапка предвидел можност, при утврдувањето на основаноста на обвинението, да бидат користени искази дадени пред судењето од страна на сообвинетите кои подоцна го искористиле нивното право на молчење, или од страна на лица кои починале пред да имаат можност да дадат исказ пред судот. Сепак, тој факт не го лишил апликантот од правото материјалните докази против него да бидат изведени во контрадикторна постапка. Во овој случај, Судот напоменал дека од пресудата на Касациониот суд од 12 ноември 1996 произлегува дека апликантот бил осуден исклучиво врз основа на искази дадени пред судењето од страна на другите обвинети лица кои избрале да не дадат исказ во судот и од лице кое подоцна умрело. Апликантот и неговите адвокати немале можност вкрстено да ги испрашуваат сведоците и како последица на тоа, тие немале можност да се спротивстават на исказите коишто ја сочинувале правната основа за осуда на апликантот.

Во оваа смисла, Судот нотирал дека адвокатите на апликантот не истакнале какви било приговори во Окружниот суд во Милано со кои би ја побивале законитоста или разумноста на приклучувањето на исказите за коишто станувало збор кон списите на предметот. Сепак, со оглед дека исказите биле прикачени кон списите во согласност со релевантното домашно законодавство кое било на сила во тоа време, Судот сметал дека каков било приговор на апликантот би имал мали изгледи за успех, а пропустот да се истакне таквиот приговор не би можел да се протолкува како премолчно одрекување од неговото право вкрстено да ги испраша сведоците на обвинителството, особено имајќи предвид дека тој подоцна го покренал тоа прашање во апелациониот и Касациониот суд. Соодветно на тоа, Судот сметал дека во овој дел настанала повреда на членот 6 став 1 и став 3 (г).

Судот согледал дека интересот на медиумите и на јавноста во случајот „Ени-Саи“ произлегол од истакнатата позиција која ја заземал апликантот, политичкиот контекст во којшто се случиле делата, како и нивната природа и суровост. Според гледиштето на Судот, било неизбежно во едно демократско општество печатот понекогаш да треба да дава остри коментари на сензитивни случаи, како што бил и случајот за којшто станува збор, што ја довело во прашање моралноста на високо позиционираниите службени лица, како и односот помеѓу политичкиот свет и светот на бизнисот. Судот понатаму напоменал и дека судските совети кои постапувале во случајот на апликантот биле составени исклучиво од професионални судии и дека апликантот бил осуден по спроведена контрадикторна постапка. Како што им е на сите познато, Судот во овој случај утврдил нарушување на правичноста на судењето, но тоа не било последица на примена од страна на судовите на законски одредби кои биле општи според нивниот опсег и кои биле применливи од секого. Во овој случај немало ништо што би сугерирало дека судиите биле под влијание на изјавите дадени за медиумите. Соодветно на тоа, Судот сметал дека не настанала повреда на тој дел од членот 6.

Член 41

Констатирањето на повредата само по себе претставувало правично обесштетување.

*Апсолутната и генерална забрана на објавувањето на магазинот на апликантот претставувало повреда на членот 10 во однос на приклучувањето на парничните странки*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ДУ РОЈ И МАЛОРИ против ФРАНЦИЈА  
[DU ROY AND MALAURIE v. FRANCE]**

*(Апликација бр. 34000/96)*

**3 октомври 2000**

**1. Главни факти**

Апликантите, Албер Ду Рој и Гијом Малори, се француски државјани.

Првиот апликант бил уредник, а вториот апликант новинар во „Л евенмон ду жуди“ [*L'Evènement du Jeudi*], неделен магазин. Во неговото издание од 11 до 17 февруари 1993, магазинот објавил напис кој бил посветен на вториот апликант, кој бил критички настроен кон Мишел Гањо, поранешниот раководител на „Сонакотра“ (националната компанија за изградба на работничко сместување) и на неговите врски со новиот менаџмент на „Сонакотра“, со оглед дека компанијата поднела кривична пријава со барање да биде парнична странка во постапката против Гањо за злоупотреба на имотот на компанијата.

Г. Гањо поднел тужба против апликантите за објавување информации кои се однесувале на приклучувањето како парнични странки, дело по членот 2 од законот од 2 јули 1931. Кривичниот суд во Париз ги прогласил апликантите за виновни и на секој од нив му изрекол глоба од 3,000 француски франци. Од нив било исто така побарано да платат отштета во поглед на граѓанското (оштетното) побарување на г. Гањо, како и да ја објават пресудата. Кривичниот суд одлучил дека забраната предвидена во членот 2 од законот од 2 јули 1931 била општа и апсолутна. За него било доволно тоа што информациите се однесувале на жалбен навод за приклучувањето како парнична странка. Кривичниот суд исто така укажал дека забраната имала намера да ја гарантира претпоставката на невиност и да спречи надворешно влијание врз текот на правдата. Апликантите се жалеле против нивната осуда, но Апелациониот суд во Париз ја потврдил осудителната пресуда, како и износот на паричната казна, притоа намалувајќи го надоместот на штета кој требало да му биде исплатен на г. Гањо, како парнична странка, на еден франк.

Апликантите се жалеле на Касациониот суд, но нивната жалба била одбиена.

Апликантите се жалеле на прекршување на нивното право на слобода на изразување, на начин на кој е тоа загарантирано со членот 10 од Европската конвенција за човековите права.

### Член 10

Судот забележал дека од новинарите кои известуваат за кривичните постапки кои се во тек се бара да ги пречекорат границите утврдени во интерес на правилно спроведување на правдата, како и да го почитуваат правото на обвинетиот да биде сметан за невин (презумпција на невиност). Сепак, тој оценил дека даденото вмешување добило облик на апсолутна и општа забрана за објавување на каква било информација.

Судот зел предвид дека иако домашните судови ја сметале забраната за оправдана заради заштита на угледот на другите и заради гарантирање на авторитетот на судството, како во конкретниот случај, тоа оправдување не се чинело доволно, бидејќи истото се однесувало само на кривичната постапка која била иницирана по поднесувањето на тужбата заедно со барањето на тужителот да стане парнична странка во постапката, и тоа не ги опфатило гонењата кои биле покренати од страна на јавното обвинителство или со обична (кривична) пријава. Таквата разлика во третманот на правото на информирање не се чинело дека била заснована врз каква било објективна основа и целосно го попречувала правото на печатот да ја информира јавноста за прашања кои, иако се однесувале на кривичната постапка со приклучувањето на парничната странка сепак би можеле да бидат од јавен интерес.

Може да се заклучи дека осудите на новинарите не претставувале средства кои биле разумно сразмерни на легитимните цели кои се сакало да се постигнат во смисла на интересот кој едно демократско општество го има за обезбедување и одржување на слободата на печатот. Поради тоа, настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата.

### Член 41 од Конвенцијата

Судот сметал дека констатацијата на повредата содржана во пресудата сама по себе претставувала доволна правична надокнада. Тој им досудил на апликантите трошоци и издатоци во износ од 50,000 француски франци.

*Повреда на членот 10 кога апсолутната забрана за објавување на сликата на апликантот била несразмерна на легитимните цели кои се сакало да се постигнат*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ИЗДАВАЧКА КУЌА „ЊУС“ ДОО И ДРУГИ,  
КОМАНДИТНО ДРУШТВО против АВСТРИЈА  
[NEWS VERLAGS GmbH & Co. KG v. AUSTRIA]  
(Апликација бр. 31457/96)  
11 јануари 2000**

## **1. Главни факти**

Апликантот е „Издавачка куќа Њус ДОО и други, командитно друштво“, трговско друштво со седиште во Тулин, Австрија, кое е сопственик и издавач на магазинот „Њус“.

Во декември 1993 друштвото на апликантот објавило статии во неговиот магазин „Њус“ за серија писма-бомби испратени до политичари и други личности од јавниот живот на Австрија кои потешко повредиле повеќе жртви. Статиите кои ја опфаќале австриската неонацистичка сцена вклучувале фотографии од осомничениот, Б., проследени со коментари кои било непосредно или посредно него го означувале како „сторител“ на делата за кои станувало збор. По поднесена тужба на Б., Апелациониот суд во Виена со пресуда од 22 септември 1994 во претходна постапка за привремена мерка, со пресуда од 30 август 1995 во последователната главна постапка, изрекол привремена мерка врз основа на членот 78 од Законот за авторски права кој му забранувал на друштвото на апликантот да објавува фотографии на Б. во контекст на кривичната постапка против него, без оглед на текстот во прилог. Неговите пресуди биле потврдени од страна на Врховниот суд.

## **2. Одлука на Судот**

Друштвото на апликантот се жалело дека му било повредено правото на слобода на изразување загарантирано со членот 10 од Европската конвенција за човекови права како и забраната на дискриминација која се гарантира со членот 14 од Конвенцијата, во комбинација со членот 10.

### Член 10

Судот сметал дека забраната за објавување на сликата на Б. во контекст на извештаите за кривичната постапка против него претставувале

попечување на правото на слобода на изразување на друштвото на апликантот загарантирано со членот 10 став 1 од Конвенцијата. Судот бил задоволен дека попечувањето било „пропишано со закон“, имено со членот 78 од австрискиот Закон за авторски права и следело легитимни цели од членот 10 став 2 од Конвенцијата, односно „заштитата на угледот или правата на другите“, како и „зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“.

Во однос на прашањето дали попечувањето било „неопходно во едно демократско општество“, Судот го имал предвид контекстот во кој биле напишани статиите кои дале повод за постапките за изрекување привремена мерка, поконкретно необичната серија на писма-бомби. Тој забележал дека Б. бил десничарски екстремист кој се појавил на јавната сцена многу порано пред серијата на писма-бомби и делата за кои тој се сомничел, или поточно делата според Законот за забрана на националсоцијализмот, како и за помагање и поттикнување на напад преку писма-бомби биле дела со политичка заднина, насочени против основите на демократското општество. Во такви околности, објавувањето на фотографиите на Б., кои дотолку повеќе не разоткривале какви било детали за неговиот приватен живот, не посегнувало по правото на приватност на Б.

Судот понатаму напоменал дека Апелациониот суд во Виена во образложението на неговата одлука од 22 септември 1994, како и во неговата подоцнежна пресуда од 30 август 1995 навел дека не самото објавување на сликата на Б., туку неговата комбинација со коментари кои биле навредливи и спротивни на претпоставката на невиност ги нарушиле легитимните интереси на Б. во рамките на значењето на членот 78 од Законот за авторски права. И покрај тоа, Апелациониот суд во Виена му забранил на друштвото на апликантот да ја објавува сликата на Б. во врска со извештаите за кривичната постапка против него, независно од текстот во прилог.

Судот потврдил дека може да постојат добри причини за забранување на самото објавување на сликата на осомничениот, зависно од природата на делото за кое станувало збор и на посебните околности на случајот. Сепак, Судот забележал дека од страна на Апелациониот суд во Виена не биле изнесени такви причини, ниту пак Апелациониот суд во Виена спровел мерење на интересот на Б. за заштита на неговата слика против јавниот интерес за нејзиното објавување, што според австрискиот закон, се бара со членот 78 од Законот за авторски права. Конечно, Судот оценил дека побиваните привремени мерки го ограничиле изборот на друштвото на апликантот во однос на презентирањето на неговите извештаи, додека било неспорно дека останатите медиуми останале слободни да ја

објавуваат сликата на Б. во текот на целата кривична постапка против него. Воедно, имајќи го предвид наодот на домашните судови дека не сликите употребени од страна на друштвото на апликантот, туку самото нивно комбинирање со текстот претставувале вмешување во правата на Б., Судот констатирал дека апсолитната забрана за објавување на сликата на Б. била непропорционалната со поставените легитимни цели.

Следствено на тоа, имало прекршување на членот 10 од Конвенцијата.

#### Член 14 од Конвенцијата во комбинација со членот 10

Судот не сметал за неопходно да испита дали бил исто така прекршен и членот 14 од Конвенцијата земен во комбинација со членот 10.

#### Член 41

Судот му досудил на друштвото на апликантот 276,105 австриски шилинзи за трошоци и издатоци. Тој сметал дека неговата пресуда претставувала сама по себе доволно правично обесштетување за каква било нематеријална штета претрпена од апликантот и го одбил остатокот од барањата на друштвото на апликантот за правично обесштетување.

*Немало повреда на правото на слобода на изразување од членот 10 кога авторот бил осуден за објавување на статија која со себе носела ризик да влијае врз кривичната постапка против јавна личност*

## ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ВОРМ против АВСТРИЈА

[WORM v. AUSTRIA]

(Апликација бр. 22714/93)

29 август 1997

### 1. Главни факти

Апликантот, г. Алфред Ворм, роден во 1945, бил новинар. Тој живеел во Виена, Австрија.

Апликантот работел за „Профил“ [*Profil*], австриски периодичен весник кој воглавном се занимавал со политика. Во период од неколку години, тој го истражувал и известувал за случајот на г. Ханс Андрош, поранешен вице-канцелар и министер за финансии, кој бил инволвиран во кривична постапка во врска со даночно затајување и давање лажен исказ како сведок во друга постапка.

На 1 јули 1991, „Профил“ објавил статија напишана од апликантот, во врска со рочиштата одржани во контекст на гореспоменатата постапка за даночно затајување која била одржана на 25 и 26 мај 1991. Оваа статија го анализирала однесувањето на претседавачкиот судија, јавниот обвинител, адвокатите на одбраната и особено, на обвинетиот, г. Андрош. Од статијата произлегува дека апликантот прифатил дека истрагата спроведена од страна на даночните органи била исправна и тој истовремено ги подложил исказите дадени на рочиштето од страна на обвинетиот на критичка психолошка анализа.

Оттогаш, апликантот бил оптужен за вршење забрането влијание врз кривичната постапка според Законот за медиумите, но поцодна тој бил ослободен од страна на Регионалниот кривичен суд во Виена на 12 мај 1992. Било утврдено дека статијата не можела да влијае врз исходот на постапката против г. Андрош и дека не постоела намера кај апликантот да го направи тоа.

Сепак, по жалба до Апелациониот суд во Виена, апликантот бил осуден за вршење забрането влијание врз кривичната постапка. Судот констатирал дека апликантот коментирал неповолно за одговорите дадени на рочиштето од страна на г. Андрош и дека било можно судиите-поротници да ја прочитаат статијата. Тој исто така навел дека долгогодишната

инволвираност на апликантот во постапката го засилила впечатокот стекнат од текстот на статијата дека тој неа ја напишал со намера да влијае врз кривичната постапка. Судот исто така додал дека тој почувствувал дека „обвинетиот сакал да ја узурпира позицијата на судиите кои постапувале во предметот“, дека тој бил убеден дека г. Андрош направил даночно загајување, и дека во статијата тој го предвидел исходот на постапката, имено осудата на г.Андрош. Следствено на тоа, на апликантот му била изречена четириесетдневна глоба од 1,200 австриски шилинзи (87 евра) по ден, или дваесетдневен затвор во случај на неплаќање на глобата.

## 2. Одлука на Судот

Апликантот тврдел дека неговата осуда, заедно со глобата којашто му била изречена за објавување на статија во која го коментирал судењето на г.Андрош претставувало повреда на неговата слобода на изразување согласно членот 10 од Конвенцијата.

### Член 10

Судот нотирал дека било неспорно дека осудата претставувала вмешување во правото на апликантот на слобода на изразување гарантирано со членот 10 став 1 од Конвенцијата. Потоа Судот преминал да испитува дали вмешувањето било оправдано согласно членот 10 став 2 од Конвенцијата. За да вмешувањето во членот 10 од Конвенцијата биде дозволено, тоа треба да биде „пропишано со закон“, во насока на остварувањето на легитимната цел, и да биде неопходно во едно демократско општество, како што тоа е наложено во вториот став од оваа одредба.

Од страна на двете страни било прифатено дека членот 23 од Законот за медиумите предвидел осуди за „забрането влијание врз кривичната постапка“. Судот навел дека националното право треба да биде формулирано со доволна прецизност за да им овозможи на засегнатите лица да ги предвидат последиците од нивните дејствија и дека задача на домашните судови е да го толкуваат и применуваат законодавството. Судот заклучил дека примената на членот 23 од страна на Апелациониот суд во Виена не преминала надвор од она што било разумно предвидливо во околностите на случајот и поради тоа побиваната осуда била „пропишана со закон“.

Во однос на тоа дали вмешувањето следело некоја легитимна цел, Судот напоменал дека не било спорно дека осудата на апликантот имала за цел „зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“, како

легитимна цел според Конвенцијата. Судот потоа го поврзал овој принцип со членот 6 од Конвенцијата кој го одразува фундаменталниот принцип на владеење на правото. „Авторитетот на судството“ според Судот подразбира и дека јавноста ја почитува и има доверба во капацитетот на судовите да ја исполнат нивната функција да бидат соодветен, меродавен форум за разрешување на правните спорови и утврдување на вината или невиноста на определено лице. Од друга страна, „непристрасноста“ се однесува на отсуството на предрасуда и пристрасност на судството.

Имајќи го предвид горенаведеното, Судот заклучил дека причините изнесени од страна на Апелациониот суд, кои го вклучувале и фактот дека судиите-поротници ги следеле извештаите напишани за случајот и дека апликантот бил познат експерт во областа, значеле дека осудата имала за цел за „зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“.

Конечно, што се однесува до тоа дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество“, Судот повторил дека слободата на изразување претставува една од суштинските основи на едно демократско општество и дека гаранциите кои му се даваат на печатот се од особено значење. Во однос на заштитата на оваа слобода, Судот навел и дека неговата улога била да утврди дали причините на кои се повикуваат националните власти за да го оправдаат вмешувањето биле „релевантни и доволни“. Судот напоменал дека мерката била „релевантна“ со оглед дека Апелациониот суд во Виена бил загрижен дека статијата би можела да влијае врз исходот на постапката.

Во однос на тоа дали причините биле „релевантни“ за да го оправдаат извршувањето, Судот утврдил дека судовите не можат да дејствуваат во вакуум; дека има простор за дискусија за предметната материја на кривичната постапка во специјализирани списанија, во генералниот печат или помеѓу јавноста. Тоа придонесува кон барањето рочиштата да бидат јавни според членот 6 од Конвенцијата, а тоа е особено точно кога засегнатото лице е јавна личност. Соодветно на тоа, границите на прифатливиот коментар се пошироки кога станува збор за јавни личности.

Сепак, Судот не напоменал дека јавните личности воедно имаат и право да ги уживаат гаранциите на правично судење наведени во членот 6, вклучувајќи го и правото на непристрасен трибунал. Така, границите на дозволен коментар не смее да се прошират кон искази кои би можеле, било намерно или ненамерно, да ги доведат во прашање можностите определено лице да има правично судење, или да ја поткопаат довербата на јавноста во улогата на судовите во спроведувањето на кривичната правда.

Потоа Судот го испитал образложението на пресудата на Апелациониот суд во поглед на веројатноста статијата да влијае врз исходот на постапката. Тој напоменал дека осудата не била насочена против правото на апликантот да информира на објективен начин. Спротивно од тоа, статијата била неповолна проценка на г. Андрош и неговите одговори и таа била напишана за да го води читателот да заклучи дека тој бил виновен за обвиненијата против него. Судот исто така се осврнал на фактот дека било можно судиите-поротници да ја прочитаат статијата и знаењето на апликантот во областа тежнеело кон впечатокот дека тој настојувал да влијае врз исходот на постапката. Конечно, во поглед на тврдењето на Апелациониот суд дека „од статијата може да се насети дека [апликантот] сакал да ја узурпира позицијата на судиите кои постапувале во предметот“, Судот забележал дека не треба да биде докажано дека постоело стварно влијание врз определена постапка за да тоа вмешување биде оправдано врз основа на заштита на авторитетот на судството.

Оттука, Судот заклучил дека причините изнесени од страна на Апелациониот суд во Виена за да го оправдаат вмешувањето во правото на апликантот на слобода на изразување, кое вмешување настанало поради неговата осуда биле „доволни“ за целите на членот 10 став 2. Дотолку повеќе, Судот потврдил дека глобата и фактот дека на издавачката фирма ѝ било наложено да биде заеднички и сурово одговорна за плаќањето на глобата, бил пропорционален на целта која се имала предвид.

Поради тоа, Судот заземал становиште дека не настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата.

# Слободата на изразување и правничката професија

*Преуранетиот престанок на мандатот на претседателот на Врховниот суд, без ревизија, како последица на изразувањето на неговите професионални гледишта за законодавната реформа претставувало повреда на членовите 6 и 10*

## ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ БАКА против УНГАРИЈА [БАКА v. HUNGARY] (Апликација бр. 20261/12) 23 јуни 2016

### 1. Главни факти

Апликантот Андраш Бака е унгарски државјанин, кој бил роден во 1952 и живее во Будимпешта. Од 1991 до 2008, г. Бака работел како судија во Европскиот суд за човекови права. Тогаш тој поминал повеќе од една година како член на Апелациониот суд во Будимпешта.

На 22 јуни 2009, унгарскиот Парламент го избрал г. Бака за претседател на Врховниот суд со шестгодишен мандат, сè до 22 јуни 2015. Оваа улога вклучувала менаџерски задачи и претседавање со расправите што резултирало со едногласни одлуки. Г. Бака исто така бил на чело на Националниот судски совет, што му наложувало законска обврска да го изрази неговото мислење за парламентарните закони кои го засегаат судството, после собирање и сумирање на мислењата на различните судови.

Во април 2010, Парламентот започнал сеопфатни уставни и законодавни реформи. Во текот на реформскиот период, г. Бака јавно ги искажал неговите стручни мислења за законите кои имаат влијание врз правосудството.

На пример, на 24 март 2011, пред Парламентот, г. Бака ги изразил неговите мислења за новото име на Врховниот суд (Курија), новите овластувања кои му биле доделени во насока на обезбедување на конзистентност на судската пракса, управувањето во правосудството, функционирањето на Националниот судски совет, како и во однос на воведувањето на уставна жалба против судските одлуки.

Во април 2011, г.Бака, заедно со другите претседатели на судови, составиле отворено писмо во коешто го критикувале предлогот да се намали

задолжителната возраст за пензионирање од 70 на 62 години. Понатаму, во јуни 2011, г. Бака го оспорувал законот за правосудната реформа пред Уставниот суд.

Понатаму, во неговиот говор одржан во ноември 2011, г. Бака му го изразил на Парламентот неговото несогласување со Законот за организацијата и администрацијата на судовите и Законот за правниот статус и наградувањето на судиите. Г. Бака кажал дека нацрт-законодавството не ги посочило структуралните проблеми на правосудството, туку истите ги препуштило на „дискрецијата на извршните органи на надворешната администрација (претседателот на предложеното Национално правосудно биро, коешто би го заменило Националниот судски совет во управувањето со судовите), кои [би претставувале] назначена извршна власт и во европски рамки, непримерна власт, без соодветна одговорност.“

На 25 април 2011 унгарскиот Парламент го донел Основниот закон, кој одредил дека Врховниот суд ќе биде преименуван во Курија. Следствено на тоа, мноштво политичари тврделе дека законодавството нема да има за последица нов претседател на Врховниот суд. Сепак, на 9 ноември 2011 бил изменет и дополнет Законот за организацијата и администрацијата на судовите, кој барал новиот претседател на Куријата да бил најмалку пет години судија во Унгарија. Работењето како судија во меѓународен суд не се сметало како дел од исполнувањето на овој критериум. Во периодот помеѓу 19 и 23 ноември 2011, членовите на Парламентот поднеле неколку амандмани со кои предлагале мандатот на г. Бака како претседател на Врховниот суд да биде прекинат, бидејќи тој го немал искуството кое подоцна се барало. Во декември 2011 Парламентот избрал двајца кандидати, Петер Дарак и Тунде Хандо, за претседател на новата Курија, односно за претседател на Националното правосудно биро. Г. Бака останал судија во граѓанскиот оддел на Куријата.

## 2. Одлука на Судот

На 27 мај 2014 советот на Судот едногласно одлучил дека настанале повреди на членовите 6 и 10 од Конвенцијата. На 15 декември 2014 панелот на Големиот совет го прифатил предлогот на Владата за упатување на предметот согласно членот 43.

Апликантот се жалел дека нему му бил негиран пристапот до трибунал пред кој ќе ги брани неговите права во врска со неговото преурањето отпуштање, како повреда на членот 6, и дека неговиот мандат бил прекинат како последица на изразувањето на неговите професионални гледишта за правосудната реформа со што бил прекршен членот 10. Тој понатаму

се жалел дека немал ефективен правен лек по членот 13, и дека бил дискриминиран, што довело до повреда на членот 14.

## Член 6

За да биде применлив членот 6 треба да постои „стварен и сериозен“ спор околу „правото“ признаено согласно домашното право. Судот утврдил дека Уставот од 1949 потврдил дека судиите би можеле да бидат разрешени само врз основа на конкретни причини во согласност со постапките предвидени во законот и дека судиите биле независни. Новото законодавство не можело ретроактивно да ја отстрани дискутабилноста на правото на г.Бака да го извршува неговиот мандат согласно важечкиот и применливите правила кои биле во сила во времето на неговиот избор. Врз основа на тоа, Судот сметал дека постоел спор околу правото помеѓу унгарската Влада и г. Бака.

Сепак, некои државни службеници се изземени од заштитата од разрешување, односно отповикување од членот 6. Судот го применил тестот од Вилхо Ескелинен против Финска<sup>129</sup> за да утврди дали г. Бака би потпаднал под таа категорија. За да тој биде исклучен, најпрвин, Владата во нејзиното национално право треба изречно да го исклучила пристапот до судот за работното место или категоријата на работни места за кои станува збор. Второ, изземањето треба да биде оправдано врз објективни причини, а во интерес на државата. При анализирањето на првиот критериум, Судот констатирал дека апликантот би можел да го оспорува разрешувањето пред Службеничкиот трибунал. Но, во овој конкретен случај, пристапот на апликантот до судот бил попречен со фактот дека преуранетото престанување на неговиот мандат како претседател на Врховниот суд било вклучено во преодните одредби на Законот за организацијата и администрацијата на судовите. Тоа го спречило да ја оспорува таквата мерка пред Службеничкиот трибунал, што тој би можел да го направи во случај на разрешување врз основа на постоечката правна рамка. Поради тоа, г. Бака не бил изземен од заштитата на членот 6.

Преуранетото разрешување од функцијата на г. Бака не било преиспитано, односно ревидирано, ниту, пак, постоела можност за негово преиспитување. Недостатокот на судско преиспитување (ревизија) било исто така последица на законодавството чијашто компатибилност со барањата за владеење на правото била под знак на сомневање. Како последица на тоа, Судот сметал дека настанала повреда на членот 6.

---

129 Вилхо Ескелинен против Финска [*Vilho Eskelinen v. Finland*], А.бр.63235/00, пресуда на Големиот совет од 19 април 2007.

Судот најпрво требало да утврди дали оспоруваната мерка претставувала попречување, односно вмешување во остварувањето на слободата на изразување на апликантот во форма на „формалност, услов, ограничување или казна“ или дали таа единствено имала влијание врз правото да се врши јавна функција во рамките на спроведување на правдата, што не претставува признаено право. Во овој случај, Судот го зел предвид дека временскиот период на забелешките на г.Бака и измените и дополнувањата кои биле предложени во Основниот закон. Интервјувата кои биле дадени од двајца членови на парламентарното мнозинство, како и гаранциите на Владата дадени на Венецијанската комисија дека г. Бака нема да биде разрешен од неговата функција временски му претходеде на неговиот говор во Парламентот од 3 ноември 2011, по којшто биле поднесени предлозите за престанок на неговиот мандат и за укинување на неговите додатоци по престанокот на мандатот.

Според ставот на Судот, имајќи го предвид следот на настаните во нивната целокупност, постојат докази на прв поглед (*prima facie*) за причинско-последична врска помеѓу остварувањето на слободата на изразување на апликантот и престанокот на неговиот мандат. Поради тоа, имало вмешување во слободата на изразување на г. Бака. Судот ценел дека штом постојат очигледни (*prima facie*) докази во полза на верзијата на настаните на апликантот и на постоењето на таква причинско-последична поврзаност, товарот на докажување преминува врз Владата за да истото го оправда.

Владата тврдела дека новото законодавство и разрешувањето на г. Бака биле напори да се зачува авторитетот и непристрасноста на судството. Сепак, Судот сметал дека државата не може легитимно да се повика на независноста на судството со цел да го оправда преуранетиот престанок на мандатот на претседателот на судот од причини кои не биле востановени со закон и кои не се однесувале на какви било основи за професионална некомпетентност или лошо постапување. Дејствијата на Владата не биле компатибилни со нејзината поставена цел.

Дејствијата на Владата не биле ни неопходни во едно демократско општество, бидејќи тие имале „ефект на одвркање“ врз другите судии кои негодувале да учествуваат во јавни дебати за прашања кои биле поврзани со спроведувањето на правдата и правосудството. Г. Бака единствено зборувал во рамките на професионалната одговорност на неговата функција и кога бил казнет за тоа. Поради тоа, Судот сметал дека настанала повреда на членот 10.

### Член 13

Судот констатирал дека нема потреба апликацијата да се разгледува одделно по членот 13 од Конвенцијата во комбинација со членот 10.

### Член 14

Судот утврдил дека нема потреба апликацијата да се разгледува одделно по членот 14 од Конвенцијата во комбинација со членовите 6 и 10.

### Член 41

Судот утврдил дека Унгарија треба да му исплати на апликантот 70,000 евра во поглед на материјалната и нематеријалната штета, како и 30,000 евра во поглед на трошоци и издатоци.

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ РАДОБУЉАЦ против ХРВАТСКА**  
**[RADOBULJAC v. CROATIA]**  
(Апликација бр. 51000/11)  
**28 јуни 2016**

## **1. Главни факти**

Апликантот, г. Радобуљац, бил роден во 1963 и живее во Загреб, Хрватска.

Во неговото својство на адвокат, апликантот го претставувал тужителот во граѓанска постапка пред Општинскиот суд во Вуковар. Од страна на судот било закажано рочиште за 17 декември 2009. Сепак, апликантот не присуствувал на ова рочиште поради нефункционирање на возилото, иако тој се обидел да оствари контакт со судот и со застапникот на тужениот, како би ги информирал за тоа. На тоа рочиште, судот донел одлука да ја прекине постапката во согласност со членот 216 став 1 од Законот за парнична постапка. На 31 декември 2009, апликантот, во корист на тужителот го обжалил решението за прекин на постапката.

Во својата жалба, апликантот ја објаснил причината за неговото отсуство и тој исто така навел дека и покрај тоа што застапникот на обвинетиот го барал спротивното, судот одлучил да го одложи рочиштето и да ја прекине постапката. Апликантот исто така имал забелешка и на надлежноста на судијата и на неговото постапување со предметот. Тој тврдел дека „однесувањето од страна на судијата е апсолутно неприфатливо. Однесувајќи се на ваков начин, тој сака да оддаде впечаток дека тој постапува по предметот, додека, всушност, се одржуваат рочишта кои се лишени од суштина.“ Делумно врз основа на забелешката на Судијата М.Р., судијата одговорен за решението за прекин на постапката, парично го казнил апликантот со 1,500 хрватски куни (приближно 205 евра), со решение од 13 јануари 2010. Во тоа решение се наведува дека забелешката на апликантот била „навредлива за судот и за судијата“ и дека поради тоа, таа „претставува неприфатлива комуникација помеѓу судот и адвокатот кој ја претставува една од страните“.

Апликантот се жалел против оваа одлука, наведувајќи дека забелешката не била нападна или навредлива. Тој тврдел дека таа имала намера да ја нагласи неефикасноста на првостепениот суд во водењето на постапката. Во јули 2010, оваа жалба била одбиена од страна на Жупанискиот суд во

Вуковар. Апликантот поднел уставна жалба, која подоцна била прогласена за недопуштена со решение на Уставниот суд од јануари 2011.

## 2. Одлука на Судот

Апликантот се жалел пред Европскиот суд за човекови права дека одлуката на Жупанискиот суд во Вуковар парично да го казни за навреда на судот ја беше повредила неговата слобода на изразување, како право кое е загарантирано со член 10 од Европската конвенција за човекови права.

### Член 10

При неговото испитување на членот 10, Судот повторил дека таа одредба се применува како во однос на „информациите“ и „идеите“ кои се добро примени или се сметаат за ненавредливи, така и во однос на оние информации и идеи кои навредуваат, шокираат или вознемируваат. Дотолку повеќе, слободата на изразување е применлива за правниците, и ја штити не само супстанцата на самата информација, туку исто така и формата преку која таа е пренесена. Затоа, Судот заклучил дека паричното казнување за навреда претставувало вмешување во слободата на изразување на апликантот.

За да вмешувањето биде оправдано, истото треба да биде пропишано со закон, да следи некоја легитимна цел и да биде неопходно во едно демократско општество. Судот констатирал дека вториот критериум бил исполнет бидејќи вмешувањето било пропишано со членот 110 став 1 од Законот за парничната постапка и тој ја имал предвид легитимната цел за зачувување на авторитетот на судството во смисла на значењето на членот 10 став 2 од Конвенцијата. Така, прашањето кое му преостанало на Судот било дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество.“ Тоа подразбирало утврдување дали вмешувањето на кое се жалел апликантот било пропорционално на „неодложната општествена потреба“ која се сакало да се заштити.

Судот направил анализа за улогата која адвокатите ја играат во спроведувањето на правдата и во осигурувањето дека судовите уживаат доверба во јавноста. Тој напоменал дека за да членовите на јавноста имаат доверба во спроведувањето на правдата, тие треба да имаат доверба во способноста на правничката професија да обезбеди ефективно застапување. На тој начин, слободата на изразување на правниците се поврзува со независноста на правничката професија и таа има значително влијание врз способноста на адвокатите ентузијастички и енергично да ги застапуваат

интересите на нивните клиенти. Така, адвокатите можат да бидат повикани да приговараат или да се жалат за постапувањето на судот во одбраната на нивниот клиент, во рамките на извесни граници. Судот тука подвлекол дека треба да се направи разграничување помеѓу критиката и навредата.

Тогаш Судот преминал да ги испитува контекстот, целта и природата на забелешките на аликантот, со цел да ја оцени сразмерноста на вмешувањето во правото на слобода на изразување на апликантот. Судот напоменал дека забелешката била дадена од страна на апликантот во контекст на судската постапка, во која тој постапувал во својство на адвокат, и изнесена во форум на кој требало да бидат застапувани правата на апликантот, односно во жалбата против одлуката која била неповолна за неговиот клиент. На тој начин забелешките останале затворени во судницата, и тие не претставувале отворен и целосен атак врз авторитетот на судството. Поради тоа, Судот заклучил дека домашните судови не успеале да ги сместат забелешките на апликантот во рамките на контекстот и формата во која истите биле изнесени.

Преминувајќи кон намената на забелешките на апликантот, Судот забележал дека било тешко да се прифати тврдењето на Владата дека единствената намена на забелешките била јавно да го дискредитираат судијата. Судот кажал дека веројатноста за успех на жалбата против решението за прекин на постапката не би можела да биде интерпретирана како знак за намерата на апликантот да го навредува судијата за кој станувало збор. Судот исто така го одбил тврдењето на Владата дека забелешките не биле релевантни ниту нужни. Во поглед на природата на забелешките од апликантот, Судот не нашол дека тие биле навредливи. Спротивно на тоа, коментарите биле повеќе насочени кон начинот на којшто судијата ја водел конкретната постапка, отколку кон критикување на неговите генерални квалитети.

Судот исто така повторил дека правичноста на постапката и дадените процедурални гаранции претставуваат фактори кои треба да бидат земени предвид кога се оценува пропорционалноста на вмешувањето. Имајќи го ова предвид, Судот сметал дека особено релевантен бил фактот дека одлуката апликантот да биде парично казнет била донесена од истиот судија кој се почувствувал навредено од забелешките.

Врз основа на оваа анализа, Судот заклучил дека домашните судови не успеале да ја постигнат вистинската рамнотежа помеѓу потребата да се заштити авторитетот на судството и потребата да се заштити слободата на изразување на апликантот. Поради тоа, вмешувањето не би можело да се смета за „неопходно во едно демократско општество“ и на тој начин тоа претставувало повреда на членот 10 од Конвенцијата.

Судот одлучил дека Хрватска треба да му исплати на г. Радобуљац 205 евра како материјална штета и 13 евра за поштенските и административните издатоци кои произлегле од случајот. Во поглед на нематеријалната штета, Судот сметал дека констатирањето на повреда само по себе претставувало доволен правичен надомест.

*Повреда на правото на слобода на изразување на адвокат чиешто затворање би можело да има „ефект на одвраќање“ во однос на извршувањето на должноста за застапување на адвокатите*

## **ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ КИПРИЈАНУ против КИПАР [KYPRIANOU v. CYPRUS]**

*(Апликација бр. 73797/01)*

**15 декември 2005**

### **1. Главни факти**

Случајот се однесувал на апликацијата поднесена од страна на кипарскиот државјанин, Михалакис Кипријану, кој бил роден во 1937 и живеел во Кипар. Тој бил адвокат.

На 14 февруари 2001 г. Кипријану бил инволвиран во судење за убиство, застапувајќи го обвинетиот пред Судот на Асизите во Лимасол. Во текот на судењето, тој приговарал на тоа што бил прекинат за време на неговото вкрстено испрашување на сведокот на обвинителството, побарал да се повлече, и штом таквото негово барање било уважено, тој тврдел дека членовите на судскиот совет си зборувале еден на друг и притоа си праќале и други белешки еден на друг (“gavasakia”, што, меѓу другото, може да значи кратки и тајни писма/белешки, или љубовни писма, или пораки со непријатна содржина).

Судиите кажале дека биле „длабоко навредени“ „како личности“ од страна на апликантот. Тие додале дека не би можеле да „замислат друга прилика која би претставувала толку очигледна и неприфатлива навреда на судот од кое било лице, не само од адвокат“ и дека „доколку реакцијата на судот не биде итна и драстична, ние чувствуваме дека правдата би претрпела катастрофален удар“. Тие му дале можност на апликантот било да го остане на она што веќе го кажал и да изнесе причини поради кои не треба да му биде изречена казна или да го повлече истото. Апликантот не го сторил ниту едното ниту другото.

Потоа судот утврдил дека г. Кипријану го навредил судот и му изрекол петдневна казна затвор, која требало да биде извршена веднаш, а што судечките судии сметале дека бил „единствениот адекватен одговор“.

Апликантот веднаш ја издржал затворската казна, иако тој бил фактички веднаш пуштен на слобода, во согласност со релевантното законодавство. Неговата жалба била одбиена од страна на Врховниот суд на 2 април 2001.

## 2. Одлука на Судот

Во неговата пресуда на советот од 27 јануари 2004 Судот одлучил дека имало повреда на членот 6 став 1, 2 и 3 (а) и дека не било неопходно да се разгледува жалбениот навод на апликантот по членот 10. Судот му досудил на апликантот 15,000 евра за нематеријална штета и 10,000 за трошоци и издатоци.

На 19 април 2004 кипарската Влада предложила предметот да биде упатен на постапување во Големиот совет и панелот на Големиот совет го прифатил нејзиниот предлог на 14 јуни 2004.

Биле примени коментарите од владите на Обединетото кралство, Ирска и Малта како трета страна.

Апликантот се жалел по членот 6 дека нему не му било судено од независен и непристрасен трибунал, со оглед дека истиот суд кој тврдел дека тој сторил напад, односно навреда на судот, исто така нему му судел и го казнил.

### Член 6 став 1

Европскиот суд за човекови права најпрво го разгледал жалбениот навод на апликантот дека во посебните околности на неговиот случај фактот што истите судии на судот во однос на кои тој наводно извршил напад, му суделе, го осудиле и казвиле, покренал објективно оправдани сомненија во поглед на непристрасноста на тој суд.

Судот согледал дека тој жалбен навод бил насочен кон функционален недостаток во соодветната постапка. Во врска со тоа, Судот забележал растечки тренд во бројот на јурисдикции од континенталното право кои ја признаваат потребата скратената постапка во поглед на навреда на судот да не се користи така лесно, после период на внимателно размислување и со соодветни заштитни гаранции. Но, Судот сепак не сметал дека би било нужно ниту пожелно законот за навреда, како и праксата на скратените постапки во Кипар и во другите континентални правни системи да се преиспитаат на генерален начин. Неговата задача била да утврди дали користењето на скратените постапки во врска со г.Кипријану покренало прашање за повреда на членот 6 став 1.

Случајот на апликантот кој се однесувал на навреда во очите на судот, целел кон судиите лично. Тие биле директен предмет на критика од страна на апликантот во однос на начинот на кој тие ја беа спроведувале постапката.

Истите судии потоа донеле одлука да гонат и да судат за прашања кои произлегувале од однесувањето на апликантот, ја утврдиле неговата вина и изрекле санкција (казна затвор). Во таква ситуација, конфузијата на улогите на тужител, сведок, обвинител и судија можела очигледно, сама по себе да покрене објективно оправдано стравови по однос на усогласеноста на постапката со одамна воспоставениот принцип дека никој не треба да биде судија на своја сопствена штета и следствено на тоа, по однос на непристрасноста на судечкиот совет. Поради тоа, Судот констатирал дека врз основа на фактите на случајот и земајќи го предвид функционалниот недостаток кој тој го идентификувал, непристрасноста на Судот на Асизите можела да биде доведена под сомнение.

Потоа Судот го земал предвид наводот на апликантот дека засегнатиот судија постапувал со лично предубедување, како навод кој бил насочен кон личното однесување на судиите.

Судот укажал дека судиите во нивната одлука со која го казнил апликантот потврдиле дека тие беа биле „длабоко навредени“ „како личности“ од страна на апликантот. Дополнително, посебно нагласен јазик кој бил користен од судиите низ нивната одлука бил јазикот кој пренесувал чувство на згрозеност и шок, кои биле спротивни на одделниот пристап кој се очекувал при објавувањето на судските одлуки. Потоа судиите пристапиле кон изрекување на казна од пет дена затвор, која требало да се изврши веднаш, и која тие ја сметале за „единствен адекватен одговор“ на она што се случило.

Врз основа на сево ова, а имајќи ги особено предвид различните елементи на однесувањето на судиите земени заедно, Судот утврдил дека сомнежите на г. Кипријану за непристрасноста на Судот на Асизите во Лимасол биле исто така оправдани во оваа смисла. Конечно, Судот востановил дека Врховниот суд не го беше исправил недостатокот за кој стана збор.

Судот заклучил дека Судот на Асизите во Лимасол не бил непристрасен во смисла на значењето на членот 6 став 1.

### Член 10

Судот сметал дека во околностите на случајот на апликантот било потребно поединечно разгледување на неговиот жалбен навод по членот 10.

Однесувањето на апликантот би можело да се смета дека покажува извесно непочитување кон судиите на Судот на Асизите. И покрај тоа,

иако непристојни, неговите коментари имале за цел и биле ограничени во однос на начинот на којшто судиите го судеа случајот, а особено во однос на вкрстеното испрашување на сведокот кое тој го спровел во текот на застапувањето на неговиот клиент против обвинението за убиство.

Соодветно на тоа, Судот сметал дека казната затвор од пет дена била непропорционално сурова за апликантот и истата можела да има „ефект на одвраќање“ во однос на извршување на должностите на адвокатите за одбрана. Констатацијата на Судот за процедурална неправичност во скратената постапка за напад на судот послужила да го соедини таквиот недостаток на пропорционалност.

Врз основа на горенаведеното, Судот оценил дека Судот на Асизите не успеал да го постигне вистинскиот баланс помеѓу потребата да се заштити авторитетот на судството и потребата да се заштити правото на апликантот на слобода на изразување. Фактот дека апликантот издржал само дел од казната затвор не го променил таквиот заклучок.

Соодветно на тоа, Судот сметал дека бил прекршен членот 10, со оглед дека на апликантот му била изречена несразмерна казна.

#### Член 41

Судот му досудил на апликантот 15,000 евра како нематеријална штета и 35,000 евра на име на трошоци и издатоци.

*Повреда на правото на правично судење, меѓу другото, и поради недоволни законодавни и финансиски гарации против надворешен притисок врз домашниот судија*

## **ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ САЛОВ против УКРАИНА**

**[SALOV v. UKRAINE]**

*(Апликација бр. 65518/01)*

**6 септември 2005**

### **1. Главни факти**

Апликантот, Сергеј Патрович Салов, е украински државјанин кој бил роден во 1958 и живеел во Украина. Тој бил адвокат и во времето на настаните за кои станува збор, тој бил правен застапник на Олександер Мороз, кандидат за претседател на Украина на изборите во 1999.

На 30 и 31 октомври г.Салов наводно дистрибуирал бројни копии од фалсификуваното специјално издание на парламентарниот весник, коешто вклучувало и изјава која му се припишувала на спикерот на Парламентот, и во која се тврдело дека претседателскиот кандидат, кој бил носител на функцијата Претседател Леонид Кучма починал. На 1 ноември 1999 г.Салов бил уапсен и ставен во притвор за дисеминирање на лажни информации за г.Кучма.

На 10 ноември 1999 тој поднел петиција со која барал негово ослободување од притворот во Окружниот суд, која петиција била одбиена на 17 ноември 1999. На 7 март 2000 Окружниот суд наредил да биде спроведена дополнителна истрага во околностите на случајот, не наоѓајќи докази да го осуди апликантот за делата кои му биле ставени на товар.

Сепак, на 5 април 2000 Президиумот на Регионалниот суд го усвоил протестот поднесен од страна на обвинителството против решението од 7 март 2000 и го вратил предметот на натамошно судско разгледување.

Апликантот бил ослободен од притвор на 16 јуни 2000.

На 6 јули 2000 на апликантот му била изречена условна казна затвор заради вмешување во правото на глас на граѓаните со цел да се влијае врз изборните резултати преку измамничко однесување. Како резултат на тоа, тој ја изгубил неговата лиценца да работи како адвокат за период од три години и пет месеци.

## 2. Одлука на Судот

Апликантот се жалел дека тој не бил веднаш изведен пред судија или друг судски орган кој би го преиспитал неговиот притвор. Тој исто така навел дека немал правично судење, особено затоа што Президиумот на Регионалниот суд го укинал решението од 7 март 2000. Понатаму, тој изразил сомневања и во однос на непристрасноста на судечкиот судија, тврдејќи дека домашното украинско законодавство и системот на финансирање на судовите не спречиле надворешно влијание врз судиите. Тој исто така истакнал дека тој не знаел дали информацијата за смртта на кандидатот, г. Кучма била вистинска и дека тој не се обидува да ја провери истата. Тој се потпираше врз членот 5 став 3 (право на слобода и безбедност), членот 6 став 1 (право на правично судење) и член 10 (слобода на изразување) од Конвенцијата.

### Член 5 став 3

Судот напоменал дека апликантот бил задржан од полицијата на 1 ноември 1999, но неговото лишување од слобода не било преиспитано од страна на суд сè до 17 ноември 1999, 16 дена после неговото апсење. И покрај тоа што Судот го прифатил аргументот на украинската Влада дека апликантот придонел кон одолговлекувањето на постапката, така што не барал негово пуштање на слобода сè до 10 ноември, неговото лишување од слобода за дури седум дена без каква било судска контрола излегувало надвор од строгите временски ограничувања утврдени во Конвенцијата. Поради тоа, Судот сметал дека имало повреда на членот 5 став 3.

### Член 6 став 1

Судот сметал дека сомнежите на апликантот во однос на непристрасноста на судијата на Окружниот суд би можело да се каже дека биле објективно оправдани, земајќи ги предвид недоволните законодавни и финансиски гаранции против надворешен притисок врз судијата кој постапувал во предметот, а особено, отсуството на такви гаранции во поглед на можен притисок од претседателот на Регионалниот суд, обврзувачката природа на упатствата дадени од Президиумот на Регионалниот суд, како и текстот на релевантните посредни судски одлуки во случајот.

Дополнително, принципот на еднаквост на оружјата наложувал протестот на јавниот обвинител поднесен до Президиумот на Регионалниот суд да биде доставен до апликантот и/или неговиот адвокат, кој требал да има разумна можност истиот да го коментира пред тој да биде разгледан од Президиумот. Дотолку повеќе, на апликантот требало да му биде обезбедена

копија од решението на Президиумот на Регионалниот суд така што да му биде дадена можност да ја подготви неговата одбрана пред самото судење. Со оглед дека тоа не се случило, па ниту апликантот ниту неговите адвокати биле присутни кога протестот бил разгледуван од страна на Президиумот, апликантот се нашол себеси во суштествено неповолна *vis-à-vis* неговиот опонент, односно државната обвинителска служба.

Понатаму, Судот утврдил дека домашните судови не дале образложен одговор зошто окружниот суд првично не нашол докази со кои би го осудил апликантот за дела кои му се ставале на товар, и веќе на 6 јули 2000, го прогласил апликантот за виновен за вмешување во правата на гласачите. Отсуството на образложена одлука го спречило апликантот да ги покрене таквите прашања во апелационата фаза.

Конечно, решението на Президиумот на Регионалниот суд да го земе предвид доцниот предлог на обвинителството да се преиспита решението од 7 март 2000 и да го тргне настрана решение еден месец откако тоа било донесено би можело да се опише како арбитрерно, на начин што е во состојба да ја доведе во прашање правичноста на постапката.

Поради тоа, Судот заклучил дека кривичната постапка во нејзината целовитост била неправична и сметал дека имало повреда на членот 6 став 1.

#### Член 10

Судот зазел становиште дека спорната статија, дисеминирана во копија на фалсификуван весник, се однесувала на прашања од јавен интерес и грижа, генерално на изборите и на прашањето за поддршка на конкретен кандидат.

Судот напоменал дека апликантот истакнал дека тој не знаел дали информацијата била точна или лажна додека тој дискутирал за неа со другите. Тој навел дека се обидува да ја провери. Уште повеќе, влијанието на информацијата содржана во весникот било минорно со оглед дека тој имал само осум копии од фалсификуваниот весник и им се обраќал на ограничен број луѓе за тоа, факт што требало да биде земен предвид од домашните судови. Гаранциите за слободно изразување и слободна дискусија за информациите, воспоставени во членот 10, земајќи го предвид посебниот контекст на претседателските избори, би требале да бидат земени предвид од страна на домашните судови при разгледувањето на случајот на апликантот.

Судот повторил дека при проценката на пропорционалноста на

вмешувањето, природата и тежината на изречените санкции биле исто така фактори кои треба да бидат земени предвид. Во случајот на апликантот, неговата казна и како резултат на тоа- поништувањето на неговата адвокатска лиценца од страна на Адвокатската асоцијација претставувале многу тешка казна.

Судот ценел дека вмешувањето на кое се жалел апликантот не било неопходно во едно демократско општество. Дотолку повеќе, одлуката апликантот да биде осуден заради дискутирање за информации кои биле дисеминирани во фалсификувана копија од весник за смртта на претседателот Кучма била несразмерна на определена легитимна цел. Следствено, Судот утврдил дека имало повреда на членот 10.

#### Член 41

Судот му досудил на апликантот 227.55 евра за материјална и 10,000 евра за нематеријална штета.

*Ограничувањето на слободата на изразување на адвокат  
за да се зачува авторитетот на судството било  
неоправдано и оттука го прекршило членот 10*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ АМИХАЛАХИОАЈЕ против МОЛДАВИЈА  
[AMINALACHIOAIE v. MOLDOVA]**

*(Апликација бр. 60115/00)*

**20 април 2004**

## **1. Главни факти**

Апликантот Георге Амихалахиоаје е молдавски државјанин кој бил роден во 1949 и живеел во Кишинев. Тој бил адвокат и претседател на Унијата на адвокати на Молдавија.

Во случај кој бил упатен до него од група пратеници и од Омбудсманот на Молдавија, Уставниот суд на 15 февруари 2000 донел одлука со која ги прогласил за неуставни законските одредби кои барале од адвокатите да бидат членови на Унијата на адвокати на Молдавија.

Апликантот ја критикувал одлуката во интервју со новинар, кое било објавено во списанието „Економска анализа“. Во неговата конечна и правосилна одлука од 6 март 2000 Уставниот суд на апликантот му изрекол административна глоба во износ еднаков на 36 евра затоа што не покажал почит кон него. Тој го казнил апликантот затоа што тој тврдел дека како последица на одлуката „ќе завладее хаос во правничката професија“ и дека поради тоа се поставува прашањето дали Уставниот суд бил уставен. Судот исто така го казнил и за тврдењето дека неговите судии „веројатно не го имале предвид Европскиот суд за човекови права како авторитет“.

## **2. Одлука на Судот**

Апликантот се жалел по членот 10 дека казната која му била изречена претставувала неоправдано вмешување во неговото право на слобода на изразување.

### Член 10

Судот напоменал дека осудата на апликантите претставувала вмешување во неговата слобода на изразување и дека тоа вмешување било пропишано со членот 82 став д од Законот за уставната постапка. Вмешувањето за кое станувало збор следело определена легитимна цел, која се состоела во тоа да

се зачува авторитетот и непристрасноста на судството.

Во поглед на тоа дали вмешувањето за кое станувало збор било „неопходно во едно демократско општество“, Судот забележал дека исказите на апликантот се однесувале на прашање од општ интерес што било предмет на жестока контроверза помеѓу правниците, што не било врзано за одлука на Уставниот суд за статусот на професијата и што ставило крај на организирањето на адвокатите во Унијата на адвокати на Молдавија како единствена структура, чијшто претседател бил апликантот.

Во тој контекст, дури и доколку изјавите на г. Амихалахиоаје на разбирлив и уверлив начин означувале извесен недостаток на промислување на случајот на страната на Уставниот суд, тие не би можеле да се сметаат за сериозни или навредливи во однос на судиите на тој суд. Дотолку повеќе, со оглед дека апликантот последователно го негирал делот од изјавите кои му се пришишувале нему од страна на печатот, Судот сметал дека тој не би можел да се смета за одговорен за сè она што беше било објавено во интервјутото. Во поглед на глобата која му била изречена, иако износот не бил значителен, тој сепак покажал намера апликантот да биде сурово казнет со оглед дека Уставниот суд применил глоба која се приближувала до законскиот максимум на казната.

Во такви околности, Судот сметал дека постоела „неодложна општествена потреба“ на апликантот да му се ограничи правото на слобода на изразување, како и дека домашните судови не дале „релевантни и доволни“ причини кои би го оправдале вмешувањето. Со оглед дека апликантот не ги пречекорил границите на критика која е дозволена согласно членот 10 од Конвенцијата, вмешувањето на кое се жалел апликантот би можело да се смета за „неопходно во едно демократско општество“.

#### Член 41

Судот констатирал дека утврдувањето на повреда претставувало правичен надомест за каква било нематеријална штета претрпена од страна на апликантот.

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ШТОЈР против ХОЛАНДИЈА**  
**[STEUR v. THE NETHERLANDS]**

*(Апликација бр. 39657/98)*

**28 октомври 2003**

## **1. Главни факти**

Апликантот Петер Штојр е адвокат, холандски државјанин, кој бил роден во 1951 and и живее во Оегстгеест.

Тој постапувал за клиент кој бил обвинет за добивање на бенефиции од социјално осигурување по пат на измама. Против клиентот на г. Штојр била покрената граѓанска и кривична постапка откако тој му дал исказ на г. В., службеник за истражување во социјалното осигурување, во разговор спроведен без присуство на толкувач или адвокат.

Во граѓанската постапка, г. Штојр навел дека г. В. сигурно ги добил изјавите преку подложување на неговиот клиент на неприфатлив притисок. Г.В. сметал дека таквите изјави фрлиле дамка врз неговата професионална чесност и поднел приговор до деканот на локалното здружение на адвокати, кој истото го препратил до дисциплинскиот совет.

Со одлука од 1 јули 1996, дисциплинскиот совет делумно го уважил приговорот на г.В, наоѓајќи дека наводите на г. Штојр биле непоткрепени и дека тој ги пречекорил границите на прифатливо однесување и пропуштил да се придржува до стандардите кои се очекуваат од еден адвокат. Г. Штојр вложил жалба против таквата одлука, која жалба била одбиена. Нотирајќи дека апликантот немал какви било докази во поткрепа на неговите наводи во времето во кое тие биле истакнати, Дисциплинскиот жалбен трибунал (кој подоцна добил само потврда од неговиот клиент) зазел становиште дека на адвокатот не му е дозволено да истакнува такви жалбени наводи без каква било фактичка заснованост.

## **2. Одлука на Судот**

Апликантот се жалел по членот 10 од Конвенцијата дека одлуката на Дисциплинскиот жалбен трибунал значела дека на адвокатите не им било дозволено на рочиштето врз основа на фактите кои не им биле познати да тврдат дека кон нивниот клиент бил вршен неприфатлив притисок.

Судот напоменал дека иако на апликантот не му била изречена никаква казна, тој сепак бил прогласен за виновен за прекршување на важечките професионални стандарди. Тоа би можело да има обесхрабрувачки ефект врз него, во смисла на тоа дека тој би можел да се почувствува ограничен во неговиот избор на аргументи при одбраната на неговите клиенти во идни случаи. Поради тоа, било разумно да се смета дека слободата на изразување на апликантот била попречена од „формалност“ или „ограничување“.

Заеднички став бил дека вмешувањето било пропишано со закон и имало предвид определена легитимна цел, а тоа била заштитата на угледот или правата на другите. Судот напоменал дека коментарите на апликантот би можеле да го дискредитираат г. В. Во таа смисла, тој повторил дека границите на прифатливата критика би можеле во определени околности да бидат пошироки во поглед на државните службеници кои ги вршат нивните службени должности, одошто во однос на приватните поединци. Сепак, државните службеници не биле лишени од секаква заштита. Во случајот пред Судот, критиката на апликантот била ограничена на г.В. во неговото својство на истражен офицер во еден специфичен случај. Тоа било ограничено на судницата и не претставувало лична навреда. Тоа било засновано врз фактот дека клиентот на апликантот нецелосно ја разбрал инкриминирачката изјава, со оглед на отсуството на толкувач во разговорот.

Судот напоменал дека истражните органи не се обиделе да утврдат дали наводите на апликантот биле вистинити или истите биле истакнати во добра верба. Иако било точно дека на апликантот не му била изречена никаква казна, заканата од ревизија со ретроактивно дејство (*ex post facto*) во однос на неговата критика, како и начинот на кој биле земени доказите од неговиот клиент било тешко да се помират со неговата должност како адвокат да ги заштити интересите на неговите клиенти и тоа би можело штетно да се одрази врз начинот на кој тој ги извршувал неговите професионални должности. Во тие околности, Судот констатирал дека ограничувањата на слободата на изразување на апликантот не го исполниле барањето за постоење на неопходна општествена потреба и оттука тие биле спротивни на членот 10.

*Повреда на членот 10 затоа што само во исклучителни случаи ограничувањата на слободата на изразување на застапничката на обвинетиот би можело да се прифатат како „неопходни во едно демократско општество“*

## ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ НИКУЛА против ФИНСКА

[NIKULA v. FINLAND]

(Апликација бр. 31611/96)

21 март 2002

### 1. Главни факти

Ан Никула, финска државјанка родена во 1962, била адвокатка која живеела во Хелсинки. Во 1992/1993 таа имала својство на бранител на обвинет во две кривични постапки пред градскиот суд кои се однесувале на престанок на трговски друштва, во кои нејзиниот клиент бил обвинет за помагање и поттикнување на измама и злоупотреба на доверлива положба. Поранешниот сообвинет бил повикан од јавниот обвинител Т. за да сведочи. Апликантката приговарала и изготвила меморандум во кој обзнанила дека тактиката на обвинителот Т. претставувала „манипулација на неговата улога и незаконито прикажување на доказите“ како и „прекршување на неговите службени должности“. Нејзиниот приговор бил отфрлен од страна на градскиот суд кој постапувал по предметот во прв степен и на крајот нејзиниот клиент бил осуден.

Подоцна обвинителот Т. известил за исказите на апликантката дадени до обвинителскиот совет на апелациониот суд заради преиспитување на можните обвиненија за клевета. Обвинителскиот совет кој постапувал сметал дека апликантката била виновна за клевета, но не одлучил да покрене обвинение против неа, бидејќи делото имало минорен карактер.

Сепак, користејќи го неговото право на приватно гонење, обвинителот Т. покренал кривична постапка против апликантката пред Апелациониот суд. На 22 август 1994 таа била обвинета за клевета „без доволно знаење“, односно за чисто искажување на нечие мислење за нечие однесување, без да биде притоа импутирано некое дело, иако се знаело дека тоа не било извршено. Била изречена парична казна и на апликантката ѝ било наложено да му плати отштета на обвинителот, како и да ѝ ги покрие трошоците на државата. И апликантката и обвинителот го обжалиле тоа решение до Врховниот суд, кој го потврдил образложението на Апелациониот суд, но се одрекол од казната, сметајќи дека се работело за мало дело, додека обврската за плаќање на обесштетувањето сепак била потврдена.

Апликантката се жалела на членот 10.

### Член 10

Судот повторил дека посебниот статус на адвокатите им дава централна позиција во спроведувањето на правдата како посредници помеѓу јавноста и судовите. Таквата положба ги објаснува вообичаените ограничувања на однесувањето на членовите на адвокатурата. Дотолку повеќе, судовите како гарантори на правдата, чијашто улога е фундаментална во држава заснована на владеење на правото, треба да ја уживаат јавната доверба. Имајќи ја предвид клучната улога на адвокатите на ова поле, легитимно е да се очекува од нив да придонесат кон соодветно спроведување на правдата, и на тој начин да ја одржат довербата на јавноста во судството.

Понатаму, Судот потсети дека членот 10 ја штити не само суштината на идеите и информациите кои се искажани, туку исто така и формата во којашто истите се пренесуваат. Додека адвокатите несомнено имаат право да коментираат во јавност за спроведувањето на правдата, нивната критика не смее да пречекори извесни граници. Во таа смисла, треба да се води сметка за потребата да се постигне вистинска рамнотежа помеѓу различните интереси кои се засегнати, што го опфаќа и правото на јавноста да прима информации за прашања кои произлегуваат од судските одлуки, како и барањата за соодветно спроведување на правдата и достоинството на правничката професија. Националните власти имаат извесен дискреционен простор за проценка на неопходноста од вмешување, но таа дискреција е подложена на европски надзор како во поглед на релевантните правила така и во однос на одлуките со кои истите се применуваат.

Судот согледал дека границите на прифатливата критика во дадени околности би можеле да бидат пошироки во поглед на државните службеници кои ги вршат нивните (службени) овластувања, одноштво во врска со приватните лица. Сепак, не би можело да се каже дека државните службеници свесно се подложиле себеси на директен надзор на секој нивен збор и дејствие до ист степен како и политичарите, и дека поради тоа тие требале да бидат третирани на еднакво рамниште како и политичарите, кога се работи за критиката на нивното постапување. Спротивно на тоа, би можело да се покаже како нужно државните службеници да бидат заштитени од навредливи и погрдни вербални напади додека ја вршат нивната должност.

Апликантката во случајов била обвинета за нејзиното критикување на обвинителот за одлуките кои тој ги беше донел во тоа својство како странка во кривичната постапка во која апликантката го застапувал еден од обвинетите. Точно е дека апликантката го обвинила обвинителот Т. за незаконито однесување, но таквата критика била насочена кон стратегијата на обвинителството која била наводно избрана од Т., односно кон двете конкретни одлуки кои тој ги беше донел пред самото судење и кои, според мислењето на апликантката претставувале „манипулација на неговата улога ... прекршување на неговите службени должности“. И покрај тоа што некои изрази биле несоодветни, нејзината критика била строго ограничена на учинокот на Т. како обвинител во случајот против клиентот на апликантот, различно од критиката која се фокусирала на општите професионални или други квалитети на Т. Во таков обвинителски контекст, Т. морал да трпи многу значителна критика од апликантката со оглед на нејзиното својство на бранителка на обвинет. Уште повеќе, Судот напоменал дека тврдењата на апликантката останале внатре во судницата, спротивно од критиката на судија или обвинител која е, на пример, изговорена во медиумите. Судот не можел да утврди ни дека критиката на апликантката на обвинителот претставувала лична навреда, бидејќи истата имала процедурален карактер.

Понатаму, Судот повторил дека иако апликантката не била член на адвокатската комора и оттука, не била подложена на дисциплинска постапка, таа сепак била изложена на надзор и насочување од страна на судечкиот суд. Не постоела индикација дека обвинителот Т. побарал од судијата кој претседавал со советот да реагира на критиката на апликантката на каков било поинаков начин освен преку одлучување за процедуралниот приговор на одбраната во однос на сослушувањето на сведокот на одбраната за кој станувало збор. Градскиот суд, всушност, се ограничил себеси на одбивање на приговорот. Сепак, судијата кој претседавал со советот ги прекинал исказите на апликантката и ја прекорил дури и во отсуство на барање во таа смисла од страна на обвинителот. Градскиот суд дури можел и да го отповика нејзиното овластување да биде застапник согласно планот за пружање бесплатна правна помош, или, пак, да ја исклучи од застапувањето на рочиштето. Во овој контекст, Судот потенцирал дека улогата на судовите и на судијата кој претседавал со советот била да ја насочува постапката на таков начин што би осигурал исправно однесување на странките и над сè, правичност на постапката, наместо да ја препуштат оценката за соодветноста на поднесоците и тврдењата на странката дадени во судницата на натамошна постапка.

По покренувањето на приватното гонење, иницирано од Т. во својство на приватен тужител, апликантката била осудена единствено за клеветата

сторена од небрежност. Врховниот суд ја отповикал нејзината казна, сметајќи дека делото било мало по природа. Дури и ако поради тоа казната која ѝ била изречена била тргната, останала нејзината обврска да ги плати отштетата и трошоците на постапката. Иако тоа било така, тешко е заканата од ревизија со ретроактивно дејство (*ex post facto*) во однос на критиката која дошла од одбраната и била упатена кон друга странка во кривичната постапка, за што јавниот обвинител несомнено можел да се смета, да биде помирена, односно усогласена со должноста на бранителот посветено да ги застапува интересите на неговите клиенти. Следувал заклучокот дека првенствено треба да биде задача за одбраната, која е подложна на надзор од страна на судечкиот совет, да ја оценува релевантноста и полезноста од аргументирање на одбраната без да биде притоа под влијание на потенцијалниот „ефект на одвркање“ дури и од релативно мала санкција или од обврска да плати обесштетување за претрпената штета или за настанатите трошоци.

Затоа, само во исклучително околности таквото ограничување на слободата на изразување на одбраната, дури и преку поблага кривична санкција, може да се прифати како неопходно во едно демократско општество. Одлуката на Обвинителскиот совет кој постапувал да не поднесе обвинение против апликантката, како и малцинското мислење на Врховниот суд укажуваат дека националните власти биле исто така едногласни по однос на постоењето на доволни причини за вмешувањето за кое станува збор. Според мислењето на Судот, не било покажано дека тие причини постоеле и ограничувањето на слободата на изразување на г-ѓа Никула, поради тоа и не успеало да даде одговор на прашањето за „неодложна општествена потреба“. Оттука, Судот заклучил дека бил прекршен членот 10 со тоа што пресудата на Врховниот суд со која била потврдена осудителната пресуда за апликантката и нејзе и било наложено да плати отштета како и трошоци на постапката не било легитимната цел која се сакало да се оствари.

#### Член 41

Судот (со пет гласа „за“ и два „против“) му досудил на апликантот 5,042 евра како надомест на нематеријалната штета и едногласно му доделил 1,900 евра материјална штета, како и 6,500 евра за трошоци и издатоци.

*Осудата за клевета на адвокат кој постапувал во случај на однапред смислено убиство била непропорционално интервенција во неговата слобода на изразување*

## **ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ МОРИС против ФРАНЦИЈА [MORICE v. FRANCE]**

*(Апликација бр. 29369/10)*

**23 април 2015**

### **1. Главни факти**

Апликантот, г.Оливие Морис, бил француски адвокат и член на париската Адвокатска комора. Тој ја застапувал г-ѓа Елизабет Борел, судијка и вдовица на францускиот судија Бернард Борел, чиешто мртво тело било пронајдено на 19 октомври 1995, на 80 километри оддалеченост од градот Џибути.

Во 1997 француската судска истрага во смртта на г.Борел како однапред смислено убиство им била доверена на истражните судии, г-ѓа М. И г. Л.Л. На 21 јуни 2000, по жалба поднесена од г. Морис и неговиот колега, Одделението за обвиненија при Окружниот суд во Париз го поништило решението на двајцата судии со кое тие одбиваат да спроведат реконструкција со увид на лице место во присуство на парничните страни, со што ги отстранило тие судии од случајот и истиот го предал на нов истражен судија, судијата П.

Новиот истражен судија на 1 август 2000 презентирал извештај со следниве согледувања кои се однесувале на случајот на г. Борел: видео записот направен во Џибути во март 2000 за време на увидот од страна на претходните истражни судии и вештаци не се наоѓал внатре во списите од судската истрага кои му биле препратени и тој не бил регистриран како доказ; на негово барање, касетата подоцна му била дадена нему од страна на судијката М., во плик на кој немало ознака дека истиот бил запечатен и не било наведено името на судијката како адресат (примач), заедно со рачно напишана картичка испратена до неа како судијка од јавниот обвинител на Џибути како испраќач; картичката која била напишана на неформален јазик и откривала изненадувачка и соучесничка интимност помеѓу судијката М. и јавниот обвинител на Џибути, фрлала дамка врз интегритетот на г-ѓа Борел и нејзините адвокати, обвинувајќи ги за „оркестрирање на нивна манипулација“.

На 6 септември 2000 апликантот и неговиот колега му напишале писмо на францускиот министер за правда за да се пожалат за фактите нотирани од страна на судијата П. во неговиот извештај, притоа упатувајќи на однесувањето на судиите М. и Л.Л. како „целосно спротивставено на

принципите на непристрасност и правичност“. Тие побарале од страна на Генералниот инспекторат на судските служби да биде спроведена истрага во однос на бројните недостатоци кои биле разоткриени во текот на судската истрага. Следниот ден, извадоци од писмото, заедно со искази дадени од апликантот на новинар и рачно напишана белешка, биле вклучени во статија на весникот „Л Монд“ [Le Monde].

Статијата се повикувала и на дисциплинската постапка против судијката М. која била во тек пред Националната комисија за правна служба во врска со случај на саентологија за којшто таа била одговорна, особено за исчезнување на документи од списите на предметот. Г. Морис кој ги застапувал парничните странки и во тој случај добила отстранување на судијката М. од истрагата и во 2000, пресуда против државата за голема небрежност на страна на судската служба за сметка на исчезнувањето на списите од предметот „Саентологија“ од канцеларијата на судијката М.

Во октомври 2000 судиите М. и Л.Л. поднеле кривична пријава против директорот за издаваштво на „Л Монд“, новинар кој ја напишал статијата за г-ѓа Морис, обвинувајќи го за кривичното дело јавна клевета на државен службеник. На крајот, г. Морис бил прогласен за виновен за соучесништво во делото од страна на Апелациониот суд во Руен во 2008.

Г. Морис се жалел против одлуката на Апелациониот суд во Руен. На 10 ноември 2009 Касациониот суд ја одбил ревизијата, при што особено утврдил дека беа биле пречекорени дозволените граници на слобода на изразување при критикувањето на судиите. Составот на советот на Касациониот суд бил различен од оној кој им бил претходно соопштен на странките. Присуството на судијата Ј.М. покренало приговор од страна на апликантот дека судијата на генералниот состанок на судиите на парискиот првостепен суд во јули 2000, изразил поддршка за судијката М. во однос на дисциплинската постапка за нејзиното постапување во предметот „Саентологија“.

## 2. Одлука на Судот

На 7 мај 2010 била поднесена апликација до Европскиот суд за човековите права. На 11 јуни 2013 петтиот оддел на Судот утврдил дека немало повреда на членот 6 став 1 и дека немало повреда на членот 10 од Конвенцијата. По предлог на г. Морис, овој случај бил упатен на постапување до Големиот совет, согласно членот 43.

Апликантот тврдел дека имало прекршување на принципот на непристрасност од членот 6 став 1 (право на правично судење) од

Конвенцијата во постапката пред Касациониот суд и дека слободата на изразување втемелена во членот 10 од Конвенцијата била повредена поради осудата за негово соучесништво во клеветата.

### Член 6 став 1

Според воспоставената пракса на Судот, постоењето на непристрасност треба да биде утврдено според субјективниот тест, каде треба да се има предвид личното убедување и однесување на определен судија, односно дали судијата имал какво било лично предубедување или предрасуда во даден случај; но исто така и според објективниот тест, преку утврдување дали трибуналот сам по себе, помеѓу другите аспекти, неговиот состав, понудиле доволно гаранции за да исклучат какво било легитимно сомнение по однос на неговата непристрасност.

Судот најпрво сметал дека г. Морис ставил до знаење дека не било утврдено дека судијата Ј.М. покажувал каква било пристрасност кон него. И покрај тоа, тој тврдел дека самото негово присуство во панелот беше создало ситуација која го оправдувала стравот од отсуство на непристрасност, со тоа што тој ја искажал неговата поддршка за судијката М. девет години претходно во предметот „Саентологија“. Така, Судот го преиспитал случајот од гледна точка на тестот на објективна непристрасност, посочувајќи го прашањето дали сомневањата на апликантот би можеле да се сметаат за објективно оправдани во околностите на конкретниот случај.

Прво, јазикот употребен во 2000 од судијата Ј.М. во знак на поддршка на судијката М., чијшто жалбен навод беше довел до кривична постапка против г. Морис, можеле да покренат сомненија во главата на обвинетиот во однос на непристрасноста на судскиот панел кој постапувал по предметот. Според Судот, не би можел да се пренебрегне самиот поединечен контекст на случајот, кој се однесувал на адвокат и судија кои биле обајцата инволвирани во фазата на судската истрага на два случаи од особено висок профил. Притоа, откако било укажано дека апликантот бил осуден врз основа на пријава поднесена од судијката М., Судот согледал дека пресудата на Апелациониот суд самата изречно воспоставила постоење на врска помеѓу забелешките на г. Морис во случајот на Борел и развојот на настаните во предметот „Саентологија“, заклучувајќи дека ова упатува на постоење на личен анимозитет на страна на г. Морис кон судијката М. Токму против пресудата на Апелациониот суд г. Морис беше изјавил ревизија која била разгледана од советот на Касациониот суд чиј член бил и судијата Ј.М.

Дополнително, бидејќи г.Морис не бил информиран дека судијата Ј.М. ќе

биде член на советот, и немал причина да верува дека тоа би било така, затоа тој немал можност да приговара на присуството на Ј.М. или да поднесе какви било поднесоци во однос на прашањето за непристрасноста, кое би можело да се појави во врска со тоа.

Судот сметал дека стравовите на г. Морис би можеле да се сметаат за објективно оправдани и дека следствено на тоа, немало повреда на членот 6 став 1.

#### Член 10

Помеѓу странките немало спор за тоа дека осудата на г. Морис претставувала интервенирање во уживањето на неговото право на слобода на изразување, како што е истото пропишано и во Законот за слободата на печатот од 1881, и дека целта на ваквата интервенција била заштита на угледот или правата на другите. Поради тоа, Судот го потврдил тоа и постапувал со цел да испита дали интервенцијата била „неопходно во едно демократско општество“, дали таа била пропорционално на легитимната цел која се сакало да се постигне, како и дали причините изнесени од домашните судови биле релевантни и доволни.

Г. Морис се потпирал врз правото на адвокатите да ги бранат нивните клиенти преку давање изјави за печатот. Според Судот, во поглед на статусот и слободата на изразување на адвокатите, треба да биде повлечена дистинкција во зависност од тоа дали забелешките на адвокатот биле дадени внатре во или надвор од судницата. Бидејќи адвокатите не можат да бидат изедначени со новинарите, со оглед дека нивните поединечни позиции и улоги во судската постапка се суштински различни, забелешките направени во судницата гарантирале висок степен на толерантност кон критика. Што се однесува до забелешките направени надвор од судницата, адвокатите треба да ги избегнуваат оние забелешки кои се сведуваат на произволен личен атак, без непосредна поврзаност со фактите на случајот. Врз основа на тоа, во предметниот случај Судот не успеал да види како изјавите на г. Морис би можеле непосредно да придонесат кон неговата задача да го брани неговиот клиент, со оглед дека судската истрага дотогаш веќе му била доверена на друг судија кој не бил изложен на критика.

Понатаму, апликантот се потпирал врз неговото право да ја информира јавноста за недостатоците во тековната постапка со цел да придонесе кон дебатата по прашања од јавен интерес. Судот зазел становиште дека неговите забелешки, кои се однесувале на функционирањето на судството и неговото постапување во случајот „Борел“ влегувале во рамките на

контекстот на дебата за такви прашања, бидејќи јавноста имала легитимен интерес да биде информирана за кривичната постапка. Во таа смисла, на властите им бил даден особено тесен простор за проценка кога се работи за ограничување на слободата на изразување на адвокатите.

Во однос на природата на спорните забелешки на апликантот за професионалниот и моралниот интегритет на судиите М. и Л.Л., Судот заземал становиште дека тие биле вредносни судови, а не чисти фактички искази, и како такви истите биле подложни на докажување, но тие сепак морале да имаат доволна фактичка основа. Во конкретниот случај Судот констатирал дека таквата основа постоела и дека таа била доволна. Тој најпрвин утврдил дека важен доказен предмет- видео запис направен во Џибути, не му беше бил препратен во списите на предметот на новиот истражен судија, кој изготвил извештај за да го внесе овој факт. Дополнително, судијата П. направил бројни фактички согледувања, особено во однос на отсуството на запечатени докази и присуството на рачно напишана картичка која покажувала извесно пријателство од страна на јавниот обвинител на Џибути кон судијката М. и во која адвокатите на парничните странки биле обвинувани за „оркестрирање на нивна манипулација“. Конечно, г. Морис постапувал во својство на адвокат во два случаи од висок профил во кои судијката М. била истражна судија, и и во двата случаја биле идентификувани недостатоци во постапката, кои воделе до повлекување на случаите од судијката М. по предлог на г. Морис. Во однос на забелешките на г. Морис, се сметало дека тие имаат доволно блиска врска со фактите на случајот и не би можело да се смета ниту дека тие наведуваат на погрешно мислење, ниту, пак, дека истите биле произволни.

Судот повторил дека во контекст на членот 10, треба да се води сметка за околностите и целокупната позадина во која биле дадени изјавите за кои станувало збор. Во предметниот случај, позадината би можела да се објасни не само со однесувањето на истражните судии и врските на г. Морис со еден од нив, но исто така и со специфичната историја на случајот, неговата меѓудржавна димензија и значителното медиумско известување. Иако специфичниот контекст бил од значителна важност, Апелациониот суд дал широк опсег на дел од јазикот употребуван од страна на г. Морис, кој Судот не го споделил со оглед дека користењето на изразот „дослух“ само по себе претставувало сериозен атак врз честа и угледот на инволвираните лица.

Според Судот, забелешките на г. Морис не би можеле да се сведат ислучиво на изразување на личен анонимозитет од негова страна кон судијката М., ни со оглед дека тие влегуваат во рамките на поширокиот контекст, кој исто така вклучувал и друг адвокат и друг судија. Освен тоа, додека забелешките

на г. Морис имале негативна конотација, тие се однесувале на наводни недостатоци во судската истрага, како прашање на кое еден адвокат треба да биде способен да го обрне вниманието на јавноста.

Во однос на зачувувањето на авторитетот на судството, Судот воочил дека забелешките на г. Морис не можеле да го поткопаат правилното водење на судската постапка. Макар што судиите биле обврзани со должноста за доверливост, иако би можело да биде нужно тие да бидат заштитени од напади кои доведуваат до тешки повреди и се неосновани, тоа не би можело да има ефект на забранување на поединците да ги изразуваат нивните ставови за прашања од јавен интерес поврзани со функционирањето на судскиот ситем, преку вредносни судови со доволна фактичка основаност. Понатаму, од истите причини не би можело да се смета дека осудата на апликантот би можела да послужи да се одржи авторитетот на судството. Судот сепак ја истакнал потребата да се зачува авторитетот на судството и да се осигураат односи помеѓу различните учесници во правосудниот систем кои се базирани врз заемно уважување и почитување.

Во поглед на аргументот на Владата за можноста за користење на расположивите правни лекови пред надлежните судови, наместо на медиумите, за да се води одбраната на неговиот клиент, Судот напоменал дека првичната намера на апликантот била да ја разреши работата преку користење на расположивите лекови. Тој направил упатување до Одделот за обвиненија при Апелациониот суд во Париз, но откако бил употребен тој лек, Одделот за обвиненија повеќе не можел да постапува по таквите жалби, бидејќи тој веќе ги беше повлекол судиите М. и Л.Л. од тој случај. Уште повеќе, предлогот за истрага направен до Министерството за правда не би можел да се квалификува како судски лек, туку единствено како предлог за административна истрага која е предмет на негово дискреционо одлучување. Судот натаму истакнал дека против г. Морис не била поведена дисциплинска постапка за сметка на неговата изјава во печатот.

Во однос на изречената санкција, Судот повторил дека при оценувањето на пропорционалноста на вмешувањето, исто така треба да бидат земени предвид фактори како што се природата и суровоста, односно тежината на изречените санкции. Било напоменато и дека казнувањето на г. Морис не биле ограничено само на кривична осуда, изречената санкција не била „најлесната можна“, тука истата имала извесна тежина, а при нејзиното изрекување судечкиот суд се потпираше врз неговиот статус на адвокат како би ја оправдал поголемата тежина на истата.

Врз основа на погоренаведеното, Судот констатирал дека пресудата против

г. Морис за соучесништво во клевета претставувала интервенција во неговото право на слобода на изразување, која не било неопходно во едно демократско општество, и тој одлучил дека имало повреда на членот 10.

#### Член 41

Судот одлучил дека Франција треба да му исплати на апликантот 15,000 евра во поглед на нематеријалната штета, 4,270 евра во однос на материјалната штета, како и 14,400 евра за трошоците и издатоците кои настанале во случајот.

*Нема повреда на правото на слобода на изразување од членот 10 кога адвокат бил парично казнет за погрешно наведување на властите и за клеветење на експерт кој вештачел под заклетва*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ФУХС против ГЕРМАНИЈА**  
**[FUCHS v. GERMANY]**

(Апликации бр. 29222/11 & 64345/11)

**27 јануари 2015**

## **1. Главни факти**

Апликантот, Улрих Фухс, бил германски државјанин кој бил роден во 1958 и живеел во Мизбах, каде работел како адвокат.

Апликантот поседувал соби во Минхен, кои тој ги изнајмувал на здружението „X“, кое од своја страна истите ги издавало во поднаем на група за поддршка на мажи кои воделе битка со нивните педофилски склоности. На 11 декември 2003 собите биле пребарувани од полицијата. Наредниот ден апликантот отишол во локалната полициска станица кадешто нему веднаш му бил покажан налог за претрес, издаден од судот, кој бил адресиран кон групата наречена „АГ Падо“ [AG Pado]. Со оглед дека апликантот не можел да покаже полномошно за застапување на групата со тоа име, тој одбил да добие копија од налогот за претрес. На 15 декември 2003, апликантот кој го застапувал здружението „X“ поднел кривична пријава до јавниот обвинител, во која навел дека немало налог за неговиот клиент, па оттука истиот не бил спроведен од полицијата.

Јавното обвинителство покренало кривична постапка против непознати лица, која била запрена на 10 март 2004 откако полицијата обезбедила информација дека инцидентот не бил (разбојничка) кражба, туку станувало збор за претрес спроведен од полицијата врз основа на налог за претрес.

Последователно, додека застапувал клиент кој бил обвинет за симнување од Интернет на детска порнографија на неговиот компјутер, во октомври 2004 г. Фухс на писмено пред судечкиот суд навел дека приватниот вештак кој бил ангажиран од обвинителството за да ги дешифрира датотеките со податоци кој дал заклетва пред правните авторитети пред да ги преземе должностите би можел да ги манипулира датотеките со цел да добие резултат кој се барал од обвинителството. Поконкретно, г. Фухс тврдел дека компанијата за која работел вештакот имала личен интерес од успешни резултати, без оглед дали наодите се исправни.

Вештакот поднел кривична пријава против г. Фухс, кој на крајот бил осуден за наведување на органите во погрешна насока во врска со извршувањето на делото, и за клевета, а притоа казнет со парична казна со пресуда која и конечно била потврдена по жалба во септември 2007. Во натамошната постапка пред дисциплинскиот суд за адвокати, г. Фухс добил опомена и парична казна затоа што ја прекршил должноста неговата професија да ја врши на совесен начин и да ја заслужи довербата која се должи на неговиот професионален статус. Таа одлука била конечно потврдена по жалба во февруари 2011.

## 2. Одлука на Судот

Апликантот се жалел дека кривичните и дисциплинските санкции кои му биле изречени го повредиле неговото право на слобода на изразување од членот 10 од Конвенцијата и дека постапката која довела до таквите санкции ги беше повредила неговите права од членот 6 од Конвенцијата.

### Член 10

Судот прифатил дека осудата на апликантот навлегувала во неговото право на слобода на изразување. За да тоа вмешување биде оправдано, истото треба да биде „пропишано со закон“, заради остварување на легитимна цел наведена во член 10 став 2 од Конвенцијата, како и „неопходно во едно демократско општество“.

Судот се согласил дека тоа било „пропишано со закон“, бидејќи осудите биле засновани врз Кривичниот законик и сојузниот Законик за правничката професија. Уште повеќе, Судот признал дека осудата на апликантот за наведување на надлежните на погрешно размислување имало за цел да ја заштити јавнообвинителската функција во насока на спречување на нереди или криминал, како и дека осудата за клевета ја следело легитимната цел за заштита на угледот и правата на експертот кој за вештачењето дал заклетва.

Во поглед на тоа дали мерката била „неопходно во едно демократско општество“, Судот навел дека тестот се однесувал на тоа дали вмешувањето кореспондираше на определена „неодложна општествена потреба“, на тоа дали истото било пропорционално на посакуваната легитимна цел и на тоа дали причините изнесени од страна на националните власти за да го оправдаат вмешувањето биле релевантни и доволни. Во оваа смисла, Судот увидел дека апликантот во овој случај бил професионален адвокат и дека дејствијата кои воделе до негова осуда биле поврзани со таквата професионална активност. Судот укажал на неговата претходна

судска пракса за да ги истакне конкретните начела кои се применливи на правничката професија. Посебниот статус на адвокатите им дава централна положба во спроведувањето на правдата како посредници меѓу јавноста и судот. Уште повеќе, судовите, како гарантори на правдата, треба да уживаат доверба во јавноста. Ако се фрли поглед врз оваа интегрална улога на адвокатите, легитимно е да се очекува од нив да придонесат кон правилното администрирање на правдата, и на тој начин да овозможат заштита на јавната доверба во судовите.

Применувајќи ги овие начела врз фактите на овој случај, Судот воочил дека домашните судови ги засновале осудителните (кривични и дисциплински) пресуди за апликантот за погрешно наведување на надлежните органи врз фактот дека апликантот знаејќи поднел нецелосни информации, а со тоа информации кои нив погрешно ги насочувале по однос на пребарувањето на деловниот простор, на тој начин предизвикувајќи го јавното обвинителство да води бескорисни и неуспешни истраги. Судот забележал дека санкционирањето на ваквото дејствување е дозволено согласно Конвенцијата со цел да се заштити јавнообвинителската функција во спречувањето на неред или криминал.

Во поглед на осудата на апликантот за клевета, Судот нотирал дека домашните судови сметале дека тврдењето на апликантот како застапник на одбраната содржело наводи дека вештакот Х. беше креирал нови податоци со цел да добие резултати какви што биле посакувани од јавното обвинителство и дека тој имал личен интерес да фалсификува докази. Судот согледал дека навредливиот исказ не содржел никаква објективна критика за работата на вештакот во односниот случај, туку истиот имал за цел глобално да ги обезвреди неговите дејствија, а неговите вешти наоди генерално да ги прогласи за неупотребливи, поради што таквиот исказ не можел да биде оправдан со легитимната потрага за остварување на интересите на неговиот клиент. Судот исто така заклучил дека вештаците под заклетва треба да бидат во можност да ги извршуваат нивните должности во услови во кои се ослободени од неумесно вознемирување доколку тие сакаат да бидат успешни во вршењето на нивните задачи, па оттука тие треба да бидат соодветно заштитени.

Конечно, Судот сметал дека паричните глоби изречени на апликантот не биле непропорционални на замислената цел и дека немало повреда на членот 10 од Конвенцијата со оглед дека вмешувањата биле оправдани согласно Конвенцијата. Судот потоа го отфлил жалбениот навод во согласност со членот 35 став 3 (а) и член 35 став 4 од Конвенцијата.

## Член 6

Апликантот се пожалил дека дисциплинските судови одбиле да ги разгледаат списите од предметот во кривичната постапка против неговиот клиент К., наведувајќи дека тоа би го открило фактот дека налогот за претрес бил нецелосен и незаконит, и дека поднесеното мислење од страна на вештакот Х. всушност било неточно. Дотолку повеќе, домашните судови не успеале да го земат предвид тврдењето на апликантот дека фактите за кои било известно во неговата кривична информација биле точни, на тој начин нарушувајќи го неговото право да биде сослушан. Во поглед на неговата осуда за клевета, апликантот се жалел дека судовите пропуштиле да водат сметка дека неговата критика на вештото мислење била основана.

Судот ги прогласил овие жалбени наводи за недопуштени по членот 6 со оглед дека истите биле очигледно неосновани. Тој констатирал дека немало индикација дека различните аргументи не биле правилно земени предвид од страна на германските судови и дека постапката не била спроведена правично.

*Повреда на правото на слобода на изразување од членот 10 кога на професор по право му било наложено да плати отштета заради пишување на труд во кој критикувал одлука на Уставниот суд*

## **ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ МУСТАФА ЕРДОГАН И ДРУГИ против ТУРЦИЈА [MUSTAFA ERDOGAN AND OTHERS v. TURKEY]**

*(Апликации бр. 346/04 & 39779/04)*

**27 мај 2014**

### **1. Главни факти**

Апликанти биле Мустафа Ердоган, турски државјанин роден во 1956, г. Харук Курсад Копузлу, турски државјанин роден во 1975, и „Либерте А.Ш.“, турско друштво со удели, инаку издавач на „Либерална мисла“, периодичен правен журнал.

Во 2001, г. Ердоган, професор по уставно право, објавил труд во периодичниот правен журнал, чијшто уредник бил г. Копузлу, која статија ги критикувала судиите на Уставниот суд по однос на нивната одлука да ја распуштат политичката партија наречена „Фазилет“ [Fazilet], која наводно дејствувала спротивно на принципите на секуларизмот. Трудот поставувала правно прашање за тоа дали биле исполнети условите за распуштање на политичка партија и тој понатаму укажувала на тоа дека судиите биле некомпетентни и потенцијално не биле непристрасни.

Тројца кандидати кои биле засегнати со трудот покренале посебни постапки против апликантите, во кои тврделе дека трудот претставувал сериозен личен атак врз нивната чест и интегритет. Апликантите сметале дека трудот бил фактички заснована и дека тој не ги пречекорил границите на прифатлива критика на судиите. Одлуките на националните судови биле донесени во периодот од 2002 до 2004, и утврдувале дека изразите употребени во трудот кои упатувале на отсуство на непристрасност и стручност на страна на судиите на Уставниот суд претставувале клевета. На апликантите им било наложено да му платат отштета на секој судија поединечно.

### **2. Одлука на Судот**

Потпирајќи се на членот 10 од Конвенцијата, апликантите се жалеле дека одлуките на националните судови со кои ним им било наложено да им платат отштета за клевета на судиите на Уставниот суд, го прекршиле нивното право на слобода на изразување.

Судот утврдил дека одлуките на националните судови на кои се жалеле апликантите претставувале вмешување во нивното право на слобода на изразување. За да тоа вмешување биде дозволено согласно Конвенцијата, истото треба да биде пропишано со закон, заради остварување на легитимна цел и неопходно во едно демократско општество. Судот констатирал дека мерката всушност била пропишана во турскиот закон. Поради тоа, прашањето се сосредоточило на тоа дали вмешувањето било оправдано во едно „неопходно во едно демократско општество“ заради заштита на угледот и правата на другите, како легитимна цел која се остварува во смисла на значењето на член 10 став 2.

При утврдувањето дали вмешувањето било оправдано во едно „неопходно во едно демократско општество“, Судот повторил дека заштитата по членот 10 опфаќа „информации“ или „идеи“ кои навредуваат, шокираат или вознемируваат. Судот навел и дека тестот на „неопходност во едно демократско општество“ му налага да определи дали вмешувањето на кое се жали апликантот кореспондира на одредена „неодложна општествена потреба“. Судот особено треба да утврди дали причините изнесени од националните власти за да го оправдаат вмешувањето биле „релевантни и доволни“ и дали преземената мерка била „сразмерна на посакуваната легитимна цел“.

Судот напоменал дека прашањата кои се однесувале на функционирањето на правниот систем претставуваат прашања од јавен интерес, дебатата за кои ја ужива заштитата од членот 10. Судот исто така укажал дека неговата претходна судска пракса ја истакнала важноста на академската слобода и на академската работа.

Така, конзистентни на праксата на Судот биле какви било ограничувања на слободата на припадниците на академската заедница да спроведуваат истражување и да ги објавуваат нивните наоди. Судот понатаму навел дека оваа слобода ја опфаќа и слободата на припадниците на академската заедница слободно да ги изразуваат нивните погледи и мислења, дури и ако тие се контроверзни.

Потоа Судот согледал дека темата на трудот се однесувала на значајно и тематско прашање во едно демократско општество за кое јавноста имала легитимен интерес да биде информирана и оттука, дека статијата за која станувало збор придонесувала кон дебата од генерален интерес, односно функционирањето на правниот систем, институција која е суштинска за

секоје демократско општество. Така, кога се работи за критика на нивните дејствија, припадниците на судството кои постапуваат во службено својство, како во предметниот случај, би можеле да подлежат на пошироки граници на прифатлива критика одошто обичните граѓани, исто како и политичарите, само во нешто помала мера. Таа сепак треба да биде урамнотежена со фактот дека судството игра посебна улога во општеството како гарантор на правдата и оттука, тоа треба да ја ужива довербата на јавноста. Поради тоа, би можело да се покаже како неопходно, Судот да ја заштити довербата наспроти деструктивните напади кои се суштински неосновани.

При балансирањето на овие два интереса (правото на апликантите да го пренесат мислењето на г. Ердоган за тема од генерален интерес со правото на судиите да бидат заштитени од навреда), Судот согледа дека треба да се направи јасно разграничување помеѓу критиката и навредата, бидејќи ако единствената намера на кој било облик на изразување е да се навреди судот, или членовите на тој суд, соодветната санкција во принцип не би претставувала повреда на членот 10 од Конвенцијата.

Спорниот труд, според Судот, не бил остар и навредлив, туку мислењата биле воглавном вредносни судови базирани на начинот на кој Уставниот суд пресудил по одредени прашања како и на јавната дебата која претходно се однесувала на постапката, и оттука би можело да се каже дека тие имале задоволителна фактичка основа. Судот исто така напоменал дека домашните судови не успеале да ги разграничат ваквите вредносни судови од фактичките тврдења содржани во трудот. Домашните судови не испитале дали биле исполнети „должностите и одговорностите“ кои им припаѓале на апликантите во смисла на значењето на членот 10 став 2 од Конвенцијата, ниту, пак, процениле дали трудот бил објавен во добра верба.

Судот заклучил дека побиваните силни и остри забелешки содржани во трудот, кои биле наведени во општа смисла, во поглед на судиите на Уставниот суд, не би можеле да се толкуваат како несомнен личен напад врз тужителите, со оглед на содржината на трудот во целина и контекстот во кој тоа било искажано (квазиакадемски периодичен весник кој бил спротивен на популарен весник). Оттука, Судот сметал дека вмешувањето во слободата на изразување на апликантите не била заснована врз доволни причини за да се покаже дека вмешувањето на кое се жалеле апликантите било нужно во едно демократско општество со цел за заштита на угледот и правата на другите. Поради тоа, Судот одлучил дека настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата.

Судот зазел став дека Турција треба да му исплати на апликантот г. Ердоган износ во евра во поглед на материјалната штета еднаков на отштетата која од негова страна била исплатена во поглед на барањата за надомест на штета поднесени од тројцата судии г. Ф.К, г. Ј.А. и г. Б.М., и 7,500 евра во поглед на нематеријалната штета. Ниту од страна на г.Копузлу ниту од страна на издавачот-апликант не било истакнато барање за правичен надомест и поради тоа таков надомест не му бил доделен на ниту еден од нив.

*Немало повреда на членот 10 кога претседателот на Врховниот суд бил разрешен од функцијата затоа што таа одлука била заснована врз неговата способност правилно да ја извршува неговата улога, а не врз изразувањето на неговите погледи*

## **ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ХАРАБИН против СЛОВАЧКА**

**[HARABIN v. SLOVAKIA]**

*(Апликација бр. 58688/11)*

**20 ноември 2012**

### **1. Главни факти**

Апликантот, г. Штефан Харабин, словачки државјанин, бил судија на Врховниот суд. Тој бил претседател на Врховниот суд од јуни 2009 (откако претходно ја беше вршел оваа функција помеѓу 1998 и 2003) и тој бил министер за правда на Република Словачка помеѓу јули 2006 и јуни 2009.

Во јули и август 2010, г. Харабин во својство на негов претседател, спречил група ревизори упатени од министерот за финансии да спроведат ревизија во Врховниот суд, чијашто цел била да се испита користењето на јавни средства, ефикасноста на финансискиот менаџмент и отстранувањето на слабостите идентификувани при претходната ревизија. Потоа апликантот го известил министерот за финансии дека Министерството немало правен основ ниту овластување да врши ревизија и дека Врховното биро за ревизија имало надлежност да го прави тоа во светлина на принципот на независност на судството.

Во ноември 2010, по поднесок на министерот за финансии, министерот за правда покренал дисциплинска постапка пред Уставниот суд против г. Харабин за спречување на ревизија. Во текот на постапката, министерот за правда оспорувал тројца уставни судови за пристрасност, врз основа на тоа што тие имале лична врска со г. Харабин од неколку години и дека тие биле предложени на тие функции од истата политичка партија. Г. Харабин исто така оспорувал и четири различни уставни судии заради пристрасност. Тој тврдел дека двајца од нив дале негативни искази за него во медиумите во две различни прилики, дека трет судија бил член на истиот совет како и двајцата судии, и дека четврт судија бил осуден за даночен прекршок и бил критикуван за игнорирање на поканата од Уставниот суд да ја преиспита неговата позиција како судија. Во одговор на ваквите приговори, ниту еден од судиите не се сметал себеси за пристрасен, и во мај 2011, Уставниот суд одлучил да не исклучи ниту еден од седумте судии од постапувањето по предметот. Уставниот суд забележал дека утврдувањето на дисциплинскиот прекршок наводно сторен од г.Харабин потпаѓа под исклучивата надлежност

на неговата пленарна седница, и сметал дека претераниот формализам носел со себе ризик да ја направи постапката неефективна.

На 29 јуни 2011, г. Харабин бил прогласен за виновен и казнет со дисциплинска санкција која се состоела во намалување од 70% на неговата годишна плата.

## 2. Одлука на Судот

Апликацијата до Европскиот суд за човекови права била поднесена на 20 септември 2011.

Потпирајќи се врз членот 6 (правото на правично судење), г. Харабин се жалел дека постапката пред Уставниот суд била неправична, наведувајќи дека бројни судии кои одлучувале за предметот биле пристрасни. Тој исто така поднел бројни други жалбени наводи, вклучувајќи дека Уставниот суд погрешно ги беше толкувал релевантните одредби во однос на тоа кои биле елементите на еден сериозен дисциплински прекршок. Понатаму, тој се жалел дека бил санкциониран за неговите правни мислења; дека било попречено неговото право на мирно уживање на сопственоста; дека тој бил дискриминиран во уживањето на неговите права по претходните членови; и дека тој немал на располагање делотворни лекови за да ја оспорува одлуката на Уставниот суд, што претставувало повреда на членот 10 (слобода на изразување), членот 1 од Протоколот бр. 1 (заштита на сопственоста), членот 13 (право на ефективен лек) и членот 14 (забрана на дискриминација) од Конвенцијата.

### Член 6

Откако беше подвлекол дека неговата задача во конкретниот случај беше исклучиво да утврди дали правата на апликантот од Конвенцијата биле испочитувани во постапката пред Уставниот суд во која тој бил санкциониран за дисциплински прекршок, Судот преминал кон разгледување на жалбениот навод за наводно отсуство на непристрасност на уставните судии.

Судот нагласил дека било особено релевантно да бидат запазени гаранциите за правото на правично судење по членот 6 во постапката иницирана од Владата против судија во својство на претседател на Врховниот суд, имајќи предвид дека во прашање била довербата на јавноста во функционирањето на судството на највисоко национално ниво. Според словачкото право, за дисциплинската постапка против претседателот на Врховниот суд би можело да се одлучува само со мнозинство на пленарна седница на Уставниот суд. Соочен со ситуација во

која седум од неговите тринаесет судии биле оспорувани од страните заради пристрасност, Уставниот суд морал да балансира помеѓу потребата да одговори на барањата за изземање на тие судии и потребата да се зачува неговиот капацитет да го разреши случајот. Судот сметал дека притоа Уставниот суд не успеал да заземе соодветно стојалиште од аспект на гаранциите по членот 6. Најпрво, двајца од судиите чие изземање барал г. Харабин и двајца судии чие исклучување го барал министерот беа биле изземени во претходна постапка пред Уставниот суд во која бил involvirан и г.Харабин. Со оглед дека поради тоа било веројатно да се појават сомнежи во однос на нивната непристрасност Уставниот суд требал јасно да изнесе убедителни аргументи зошто приговорите не требало да бидат прифатени во дисциплинската постапка. Второ, Уставниот суд не заземал становиште во однос на тоа дали некои од другите причини на кои се повикале страните би го оправдале изземањето на судиите за кои станувало збор.

Само откако ќе се одговори на аргументите на страните и откако ќе се утврди дали приговорите за изземање на судиите биле оправдани, би можело да се постави прашањето за тоа дали постоела каква било прокламирана потреба или оправдување за неисклучувањето на кој било од судиите. Причините на кои се повикал Уставниот суд, имено- потребата за зачувување на неговиот капацитет да го разреши случајот, поради тоа не би можеле да го оправдаат учеството на судиите во однос на кои Уставниот суд не успеал убедливо да ги растури сомневањата за нивен наводен недостаток на непристрасност. Поради тоа, било прекршено правото на г. Харабин на судење од непристрасен трибунал.

Имајќи го предвид таквиот заклучок, и согледувајќи дека тој имал само ограничена моќ да постапува со наводно погрешно утврдени факти или погрешно применето право од страна на националните судови, Судот не нашол за неопходно да ги разгледува одделно другите жалбени наводи на г. Харабин поврзани со наводната неправичност на дисциплинската постапка против него.

Понатаму, другите дополнителни жалбени наводи на г. Харабин биле прогласени за недопуштени, зашто истите биле или очигледно неосновани или тој пропуштил да ги исцрпи домашните лекови во тој поглед.

#### Член 10

Г. Харабин бил санкциониран по аманет на министерот за правда и откако Уставниот суд заклучил дека тој не ги исполнил неговите обврски поврзани со судската администрација како што биле утврдени во релевантното домашното законодавство. Професионалното однесување на апликантот

во контекст на спроведувањето на правдата и во поглед на различен државен орган претставувал суштествен аспект на случајот кој ја утврдил и примената на спорната санкција. Поради тоа, тука не станувало збор за вмешување во остварувањето на правото на апликантот на слобода на изразување загарантирано со членот 10.

#### Член 1 од Протоколот бр. 1

Според г. Харабин, санкцијата која му била изречена и која се состоела во намалување на неговата годишна плата за 70%, била несразмерна и спротивна на неговото право на мирно уживање на сопственоста. Иако санкцијата претставувала вмешување во гореспоменатото право, вмешувањето било предвидено со закон, односно во Уставот и со Законот за судиите и судските помошници од 2000, и имало легитимна цел во јавен интерес (да осигура следење на соодветното користење на јавните средства и исполнувањето од страна на апликантот на неговите законски обврски како претседател на Врховниот суд). Поради тоа, Судот заклучил дека санкцијата не дејствувала спротивно на барањето од член 1 од Протоколот бр.1 и го отфрлил овој дел од апликацијата како очигледно неоснован.

#### Член 14

При разгледувањето на наводната повреда на правото на апликантот да не биде дискриминиран во уживањето на неговите права загарантирани со Конвенцијата и нејзините протоколи (во овој случај, правото на правично судење, слободата на изразување и заштитата на сопственоста), Судот констатирал дека апликантот не бил третиран поразлично во однос на другите поединци кои се наоѓале во иста ситуација како неговата. Следствено на тоа, овој дел од неговата апликација бил отфрлен од страна на Судот.

#### Член 13

Судот повторувал дека кога апликантот наведува дека било повредено право доделено со Конвенцијата од страна на највисок судски орган на домашниот правен систем, примената на член 13 е имплицитно ограничена. Поради тоа, Судот го отфрлил овој жалбен навод на апликантот.

#### Член 41

Судот сметал дека Словачка треба да му плати на г. Харабин 3,000 евра за нематеријалната штета, и 500 евра за трошоците и издатоците кои настанале во случајот.

Повреда на членот 10 кога на уредникот му била изречена глоба за издавање на статија во која се критикува професионализмот на судија на Врховниот суд

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ХРИКО против СЛОВАЧКА**  
**[HRICO v. SLOVAKIA]**  
 (Апликација бр. 49418/99)  
 20 јули 2004

## 1. Главни факти

Апликантот Андреј Хрико бил словачки државјанин кој бил роден во 1949 и живеел во Кошице, Словачка. Тој бил издавач и главен уредник на неделникот „Домино ефект“ [*Domino efekt*].

Во 1994 и 1995 неделникот објавил три статии кои се однесувале на тужбата за клевета која била поднесена во словачките судови од страна на г. Душан Слободник, министер кој подоцна станал член на Парламентот, против г. Љубомир Фелдек, писател кој објавил статија во која, помеѓу другото, навел дека г. Слободник имал фашистичко минато.

Статијата насловена како „Словачка е управувана од апсолутен правен хаос“ се состоела од интервју со поранешниот претседател на Уставниот суд, кој исто така му бил и адвокат на г. Фелдек во постапката за клевета. Тој го изразил гледиштето дека судијата Ш., кој беше претседавал со советот на Врховниот суд кој постапувал по жалбата на г. Слободник, ја донел неговата одлука во случајот многу пред да биде донесена пресудата. Друга статија била критична кон пресудата „изготвена од судијата Ш.“, кого таа го опишувала како „правна фарса“ и отишла понатаму да ги разгледува изгледите апликацијата до Европскиот суд за човекови права да успее.

Во септември 1995, судијата Ш. поднел тужба против апликантот во која тврдел дека статиите му го уништиле угледот во неговиот граѓански и професионален живот и го поткопале неговиот авторитет како судија на Врховниот суд.

На 11 март 1999, Регионалниот суд во Кошице зазел став дека употребените изрази јасно покажувале дека намерата на тврдењата била да ја навреди, понижи и дискредитира критикуваната личност и дека соодветно на тоа судијата Ш. имал право на надомест за неговата загуба. Тој му наложил на апликантот да плати 50,000 словачки коруни (приближно 1,125 евра) за нематеријална штета.

## 2. Одлука на Судот

Апликантот навел дека паричната казна која му била изречена претставувала повреда на неговото право на слобода на изразување заштитено со членот 10 од Конвенцијата.

### Член 10

Судот го повторил фундаменталното начело дека секое вмешување во слободата на изразување на личноста треба да биде „пропишано со закон“, треба да служи за остварување на легитимна цел наброена во членот 10 став 2 од Конвенцијата и треба да биде „неопходно во едно демократско општество“. Судот го реafirмирал просторот за проценка на државите-договорнички кога станувало збор за проценката дали вмешувањето било „неопходно“, притоа наведувајќи ја улогата на Судот во одредувањето дали конкретното вмешување било сразмерно на легитимната цел која се имала предвид, и дали причините изнесени од националните власти за да го оправдаат вмешувањето биле „релевантни и доволни“.

Во примената на овој тест, Судот констатирал дека не било спорно дека вмешувањето во облик на парична казна било „пропишано со закон“, како што е тоа предвидено во членот 11 од Граѓанскиот законик, ниту, пак, било спорно дека вмешувањето било насочено кон остварување на легитимната цел за зачувување на авторитетот на судството и заштита на угледот и правата на засегнатиот судија. Сепак, она што било проблематично е дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество“.

Судот нотирал дека она што стоело во заднина и на интервјуто и на спорната статија бил неспорниот факт дека судијата Ш. бил кандидат за изборите на листата на Христијанско-социјалната унија, партија којашто имала јасно и нашироко познато гледиште по однос на позицијата заземена од страна на словачките власти во периодот помеѓу 1939 и 1945. Гледиштето коешто било изразено или имплицитно, како во интервјуто така и во статијата, било дека судијата кој ја изнел јавно неговата намера да биде инволвиран во политиката и да ја поддржи партијата за која станувало збор требало да се повлече од постапката за клевета што директно се однесувала на наводните активности и фашистичкото минато на тужителот, поранешен министер во Владата, во текот на Втората светска војна. Судот исто така прифатил дека јазикот со кој се користел во спорната статија, особено описот на пресудата како „правна фарса“ бил силен. Во статијата понатаму се напоменувало дека судијата Ш. бил одговорен за пресудата додека таа била донесена од совет од тројца судии.

Без оглед на горенаведеното, Судот ја реafirмирал важноста на печатот во едно демократско општество и неговата должност да споделува информации и идеи. Тој тврдел дека новинарската слобода подразбира можно прибегнување кон извесен степен на претерување, па дури и провокација. Уште повеќе, Судот потсетил дека границите на она што се нарекува прифатлива критика се пошироки во поглед на судијата кој стапнал во политичкиот живот, отколку за приватно лице. Прашањата од јавен интерес, вклучително и прашањата коишто се однесуваат на функционирањето на судството, се од посебен интерес за пошироката јавност која од своја страна има право да ги прима тие информации. Сепак, Судот потсетил дека тоа не значи дека судовите не треба да бидат заштитени од неосновани напади.

Судот заклучил дека не би можело да се каже дека намерата на тврдењата за кои станува збор биле да ја навредат, понижат или дискредитираат критикуваната личност. Судската постапка во која критикуваниот судија бил инволвиран и која била коментирана во спорната статија се однесувала на прашање од општа загриженост за коешто постоела политичка дебата. Оттука, Судот констатирал дека причините кои биле наведени од јавните власти за да го оправдаат вмешувањето не би можеле да бидат сметани за „доволни“.

Следствено на тоа, настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата.

#### Член 41

Судот му досудил на апликантот 1,250 евра во поглед на материјалната штета и 1,000 евра во поглед на нематеријалната штета. Судот досудил и 780 евра во однос на трошоци и издатоци.

*Нема повреда на членот 10 кога интересите за заштита на угледот на судиите- поротници претежно врз интересот за заштита на правото на слобода на изразување на апликантот*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ БАРФОД против ДАНСКА**  
**[BARFOD v. DENMARK]**  
(Апликација бр. 11508/85)  
**1 февруари 1989**

### **1. Главни факти**

Апликантот бил дански државјанин, роден во 1919. По професија тој бил каменорезач на скапоцени камења и живеел во Нарсаак, Гренланд.

Во 1979, кога локалната влада на Гренланд одлучила да воведи оданочување на данските државјани кои работеле во американските бази во Гренланд, голем број лица кои биле засегнати ја обжалиле таквата одлука до Високиот суд на Гренланд. Тие тврделе дека одлуката била незаконска поради тоа што тие немале право да гласаат на локалните избори во Гренланд и тие не добивале никави бенефиции од властите во Гренланд. Предметот бил разгледан од Високиот суд на Гренланд сочинет од еден професионален судија и двајца судии-поротници, при што последните двајца биле вработени во локалната влада. Во неговата пресуда од 28 јануари 1981, Високиот суд едногласно одлучил во полза на локалната Влада, а оваа пресуда последователно била потврдена и од страна на Високиот суд за источна Данска на 8 септември 1983.

Откако дознал за пресудата, апликантот напишал статија објавена во магазинот наречен „Гронланд Данск“ [Grønland Dansk] во август 1982. Во статијата тој го искажал неговото мислење дека двајцата судии-поротници биле дисквалификувани по членот 62 од данскиот Устав. Согласно членот 62, спроведувањето на правдата ќе остане одвоено од извршната власт и правилата во тој поглед ќе бидат пропишани во закон. Тој исто така ги довел во прашање нивната способност и капацитет да одлучуваат непристрасно во случај покренат против нивниот работодавач. Професионалниот судија на Високиот суд сметал дека овие забелешки за двајцата судии-поротници биле од таков вид што тие би можеле да наштетат на нивниот углед во очите на јавноста и така на генерален начин да ја нарушат довербата во правниот систем. Како челник на судството во Гренланд, тој следствено на тоа побарал од шефот на полицијата во Гренланд да покрене кривична истрага.

Последователно, апликантот бил обвинет за клевета и нему му била изречена парична казна од 2,000 дански круни (269 евра).

Апликантот тврдел дека неговата осуда за клеветата претставувала повреда на неговото право на слобода на изразување заштитено со членот 10 од Конвенцијата.

### Член 10

При разгледувањето на тужбеното барање на апликантот, од страна на Судот било нотирано дека не било спорно дека осудата на апликантот за клеветата, заедно со паричната казна која му била досудена, претставувале вмешување од јавната власт во неговото право на слобода на изразување. Исто така од страна на Судот било усвоено дека вмешувањето било пропишано со закон, и дека тоа имало легитимна цел наброена во членот 10 став 2 од Конвенцијата за заштита на угледот на другите и индиректно, зачувување на авторитетот на судството. Поради тоа, единственото прашање било дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество“ за постигнување на погорепосочените цели, и дали тоа било пропорционално на замислената цел.

Судот воочил дека пропорционалноста, за целите на овој случај, барала остварувањето на целта за заштита на угледот на другите и зачувување на авторитетот на судството, да мора да се балансира наспроти вредноста на отворена дискусија за теми од јавен интерес. Судот напоменал и дека императивно во оваа вежба на балансирање било големото значење да не се обесхрабрат членовите на јавноста, поради страв од кривични или други санкции, од изнесување на нивните мислења по прашања од јавен интерес.

Во поглед на спорната статија, Судот нотирал дека истата имала два елемента: прво, критика на составот на Високиот суд во даночниот случај од 1981 и, второ, тврдењето дека двајцата судии-поротници „ја извршиле нивната должност“, односно прашањето дали тие биле независни и непристрасни. Судот согледал дека прашањето за независноста и непристрасноста на двајцата судии-поротници довело до осудата за клеветата. Основата на пресудата на Високиот суд во Гренланд се состоела во нејзиниот наод дека „зборовите од статијата во однос на тоа дека двајцата... судии-поротници ја извршиле нивната должност, односно дека нивната должност како вработени во локалната влада за да се пресуди во нејзина корист, претставува сериозно обвинување кое имало изгледи да ја намали нивната вредност во очите на јавноста“.

Имајќи го ова предвид, како и фактот дека не бил изведен доказ кој би го

поткрепил тврдењето на апликантот, Судот бил задоволен дека вмешувањето во неговата слобода на изразување немало за цел ограничување на неговото право согласно Конвенцијата јавно да го критикува составот на Високиот суд во даночниот случај во 1981. Напротив, неговото право да го изрази своето мислење по ова прашање било изречно признаено во пресудата на Високиот суд од 3 јули 1984 и, како што согледал Судот, не можело да се смета дека било ограничено со самата осуда. Судот исто така забележал дека би било можно да се доведе во прашање составот на Високиот суд без да се напаѓаат лично двајцата судии-поротници. Наодот на Високиот суд дека не постоел доказ за обвиненијата против судиите-поротници останува неоспорен и затоа Судот заклучил дека соодветно на тоа требало да се смета дека апликантот ги засновал неговите обвиненија врз самиот факт дека судиите-поротници биле вработени од страна на локалната влада, која имала својство на тужена страна во даночниот случај од 1981. Судот признал дека иако овој факт би можел да покрене разлики во мислењето по однос на тоа дали судот бил прописно составен, било извесно дека тој не претставувал доказ за стварна пристрасност.

Поради тоа, легитимниот интерес на државата за заштита на угледот на двајцата судии-поротници не бил соодветно на тоа во конфликт со интересот на апликантот да може да учествува во слободна јавна дебата по однос на прашањето за структурална непристрасност на Високиот суд. Побиваното тврдење не било критика на образложението на пресудата од 28 јануари 1981, туку тоа повеќе претставувало клеветничко обвинение против судиите-поротници лично, кое имало изгледи да ја намали нивната вредност во очите на јавноста, и било изнесено без какви било докази во негова поткрепа. Судот навел дека тоа го исклучува политичкиот контекст во кој бил добиен даночниот случај кој бил релевантен за прашањето за пропорционалност.

Така, Судот заклучил дека не настанала повреда на членот 10 од Конвенцијата.

*Немало повреда на правото на слобода на изразување од членот 10 кога интересот за заштита на угледот на судијата и зачување на авторитетот на судството претежно на однос на интересот на новинарот*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ПРАГЕР И ОБЕРШЛИНК против  
АВСТРИЈА [PRAGER AND OBERSCHLICK v. AUSTRIA]**

*(Апликација бр. 15974/90)*

**26 април 1995**

**1. Главни факти**

Апликантите, г. Прагер и г. Обершлик биле новинари кои живееле во Виена, Австрија. Г. Обершлик бил издавач на периодичниот весник „Форум“ [Forum].

На 15 март 1987, „Форум“ објавил статија од г. Прагер насловена „Опасност! Сурови судии!“ којашто содржело критика на судиите кои постапувале во австриските кривични судии. Тој како извор за неговата статија, освен сопственото искуство на присуство на бројни рочишта, изнел и искази на адвокати и правни референти и испитувања на јавното мислење спроведени од универзитетски истражувачи. Во статијата тој детално го опишал однесувањето на девет членови на Регионалниот кривичен суд во Виена, вклучувајќи го и однесувањето на судијата Ј.

Во оваа статија г. Прагер тврдел дека виенските судии „од самиот почеток го третираше секој обвинет како тој веќе да бил осуден“, и дека некои судии биле „способни за сешто“. Тој исто така на судијата Ј. му припишал „арогатно“ и „насилничко“ однесување во вршењето на неговите должности. На тој начин, апликантот имплицитно ги обвинил засегнатите лица дека како судии тие го прекршиле законот, или, во најмала рака, дека ги прекршиле нивните професионални обврски.

На 23 април 1987, судијата Ј. поднел тужба против г. Прагер за клевета и барал отштета од издавачот како и изрекување на парична казна врз него заеднички и поединечно со авторот, а барал од нив и да му ги платат правните трошоци. На 11 октомври 1988, Регионалниот суд го осудил г. Прагер на 120 дневна глоба во износ од 30 шилинзи (2.20 евра) по ден и на шеесет дена затвор во случај на неплаќање. На г. Обершлик му било наредено на судијата Ј. да му плати обесштетување од 30,000 шилинзи (2,180 евра) и било определено дека тој заеднички и поединечно ќе одговора со првиот апликант во поглед на паричната казна и правните трошоци.

Судот истовремено наредил и конфискација на преостанатите залихи од соодветното издание на „Форум“ како и објавување на извадоци од неговата пресуда. Оваа пресуда била потврдена од страна на Апелациониот суд во Виена на 26 јуни 1989, кој ја намалил отштетата на 20,000 шилинзи (1,453 евра).

## 2. Одлука на Судот

Апликантите наведувале дека осудата заедно со другите мерки кои им биле изречени претставувале повреда на нивното право на слобода на изразување како што е тоа загарантирано со членот 10 од Конвенцијата.

### Член 10

Судот нотирал дека не било спорно дека осудата на г.Прагер за клеветата и другите мерки за кои се жалеле апликантите претставувале „вмешување“ во остварувањето на нивната слобода на изразување. Тоа „вмешување“ сепак треба да биде „пропишано со закон“ заради остварување на легитимна цел наброена во членот 10 став 2 од Конвенцијата, како и „неопходно во едно демократско општество“.

Судот прифатил дека вмешувањето всушност било пропишано со закон (членот 111 од Кривичниот законик и член 29 од Законот за медиуми) и дека тоа имало легитимна цел за заштита на угледот или правата на другите (тука, судијата Ј.) и зачувување на авторитетот на судството, обете како легитимни цели во смисла на членот 10 став 2 од Конвенцијата.

Во однос на тоа дали вмешувањето било „неопходно во едно демократско општество“, Судот повторил дека печатот игра клучна улога во држава уредена според начелото на владеење на правото. Неговата задача е да споделува информации и идеи за политички прашања од јавен интерес. Судот согледал дека тоа ги опфаќа и прашањата кои се однесуваат на функционирањето на системот на правото, институција која е суштинска за демократското општество. Сепак, Судот повторил дека треба да се има предвид посебната улога на судството во општеството. Како гарант на правдата, тоа треба да ужива доверба во јавноста доколку сака да биде успешно во извршувањето на неговите должности. Поради тоа, би можело да биде нужно да се заштити таквата доверба од деструктивните напади кои се во суштина неосновани.

Според Судот, обвинувањата во спорната статија биле толку сериозни што тие го оштетиле угледот на виенските судии, вклучувајќи го и судијата Ј,

но тие исто така ја поткопале и довербата на јавноста во интегритетот на судството во целина. Судот исто така согледал дека домашните одлуки против апликантите не биле насочени против користењето на слободата на изразување од страна на апликантот во врска со правниот систем, или дури и против фактот дека тој критикувал одредени судии кои ги идентификувал по име, туку тие биле насочени кон преголемата широчина на обвинувањата, кои во отсуство на доволна фактичка основа се чинеле непотребно штетни. Дотолку повеќе, Судот тврдел дека г.Прагер не можел да се повика на неговата добра верба или усогласеност со новинарската етика со оглед дека истражувањето кое тој го беше направил не било адекватно за да ги поткрепи таквите наводи.

Судот констатирал дека и покрај фактот што членот 10 се применува во однос на „информации“ или „идеи“ кои шокираат или вознемируваат, а новинарската слобода го опфаќа и прибегнувањето кон извесен степен на претерување, спорното вмешување не било непропорционално на легитимната цел. Така, Судот заклучил дека би можело да се каже дека мерката била „неопходна во едно демократско општество“ и дека поради тоа, не бил повреден членот 10.

*Повреда на членот 10 кога вмешувањето во правото на слобода на изразување на новинарите не било неопходно со оглед на сериозноста на нивните наводи*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ДЕ ХАЕС И ГИЈЗЕЛС против БЕЛГИЈА  
[DE HAES AND GIJSELS v. BELGIUM]**

*(Апликација бр. 19983/92)*

**24 февруари 1997**

**1. Главни факти**

Апликантите, г. Лео де Хаес и г. Хуго Гијзелс, живееле во Антверпен, Белгија и работеле како уредник и новинар, за неделниот магазин „Хумо“ [Humo].

На 26 јуни, 17 јули, 18 септември и на 6 и 27 ноември 1986, апликантите објавиле пет статии во кои тие на долго и со груби изрази ги критикувале судиите на Апелациониот суд во Антверпен дека во парница за развод на брак тие му го доделиле старателството врз децата на г. Х, белгиски нотар.

Тоа било така и покрај фактот дека во 1984 сопругата на нотарот и нејзините родители поднеле кривична пријава обвинувајќи го за инцест и злоупотреба на децата.

На 17 февруари 1987, тројца судии и правниот советник (advocate-general) на Апелациониот суд во Антверпен, г-ѓа [ЈА], г. [ИБ], г. [ИЦ] и г. [ИД], покренале постапка против г. Де Хаес и г. Гијзелс и против уредникот, издавачот, законскиот застапник и дистрибутерот на „Хумо“ пред првостепениот суд во Брисел. Тие побарувале надомест на штетата предизвикана со изјавите направени во статиите, наведувајќи дека истите биле екстремно клеветнички.

На 29 септември 1988, првостепениот суд им наложил на г. Де Хаес и г. Гијзелс да му платат на секој тужител поединечно еден франк во поглед на номиналната нематеријална штета како и да ја објават целосната пресуда во „Хумо“; тој исто така им го усвоил барањето на тужителите пресудата да биде објавена на трошок на апликантите во шест дневни весници.

Конечно, тој ја прогласил тужбата за недопуштена во делот во кој таа била насочена против тужените. Одлуката била потврдена од страна на Апелациониот суд во Брисел на 5 февруари 1990, а жалбата до Касациониот суд била подоцна одбиена на 13 септември 1991.

Апликантите тврделе дека одлуката на првостепениот суд во Брисел и на Апелациониот суд против нив имала за последица повреда на нивното право на слобода на изразување по членот 10 од Конвенцијата.

### Член 10

Судот забележал дека не било спорно дека пресудата против апликантите претставувала „вмешување“ во остварувањето на нивната слобода на изразување. Исто така било прифатено дека тоа било „пропишано со закон“ и имало најмалку една легитимна цел на која се упатува во членот 10 став 2 од Конвенцијата- имено, заштита на угледот или правата на другите. Сепак, за да вмешувањето биде оправдано како легитимно за целите на Конвенцијата, тоа треба да биде „неопходно во едно демократско општество“ заради постигнување на таа цел.

Во таа смисла, Судот повторил дека печатот игра суштинска улога во едно демократско општество. Иако тој не смеа да пречекори извесни ограничувања, посебно во поглед на угледот или правата на другите, неговата должност е сепак да споделува информации и идеи за сите прашања од јавен интерес на начин кој е во согласност со неговите обврски и одговорности, вклучително и за оние информации и идеи кои се однесуваат на функционирањето на судството. Од нивна страна, судовите како гаранти на правдата, чијашто улога е фундаментална во држава заснована врз владеење на правото, треба да уживаат доверба во јавноста. Соодветно на тоа, тие треба да бидат заштитени од деструктивните напади кои се неосновани.

Судот потоа согледал и дека статиите содржеле огромно количество на детални информации за околностите во кои биле донесени одлуките за старателство врз г. Х. Тие информации биле базирани врз темелно истражување во наводите против г. Х, како и врз мислењата на неколку експерти на кои им било кажано да ги советуваат апликантите да ги обелоденат истите во интересите на децата. Поради тоа, Судот сметал дека апликантите не би можеле да бидат обвинети дека затаиле во нивната професионална обврска.

Судот повторил дека врз печатот паѓа обврската да споделува информации и идеи од јавен интерес. Не само што печатот има должност да споделува такви „информации“ и „идеи“, туку јавноста исто така има право да ги прима истите. Во овој случај, Судот истакнал дека статиите биле посебно значајни бидејќи наводите ја тангирале судбината на малите деца, но го

засегале и функционирањето на правниот систем во Антверпен.

Судот исто така повторил дека императив е да се направи разграничување помеѓу фактите и вредносните судови, бидејќи постоењето на фактите може да се покаже, додека вистинитоста на вредносните судови не е подложна на докажување. Уште повеќе, слободата на изразување е исто така применлива и кон „информации“ или „идеи“ кои шокираат или вознемируваат, а новинарската слобода го опфаќа и прибегнувањето кон одреден степен на претерување, па дури и провокација.

Севкупно, Судот согледал дека обвиненијата за кои станувало збор претставувале мислење, чијашто вистинитост, по дефиниција, не е подложна на докажување, особено при недостиг на каква било фактичка основа, што не било така во оваа инстанца. Судот потоа направил разлика помеѓу овој случај и *Прагер и Обершлик против Австрија* [*Prager and Oberschlick v Austria*].<sup>130</sup> Судот навел дека и покрај тоа што коментарите биле екстремно критични, тие биле сразмерни на содржината опфатена со статиите. Уште повеќе, Судот напоменал дека членот 10 ја штити како супстанцата на идеите и информациите, така и формата во која тие се пренесени.

Така, Судот сметал дека имајќи ја предвид сериозноста на околностите на случајот и на темите кои биле третирани, нужноста од вмешување во остварувањето на слободата на изразување на апликантите не била покажана, освен во поглед на нагостувањето на минатата историја на таткото на еден од судиите за кои станало збор. Судот констатирал дека казната била оправдана за сметка на таа алузија, бидејќи е неприфатливо некој да треба да биде изложен на критика за прашања кои засегаат член на неговото семејство. Сепак, ова не било доволно за да се промени исходот на случајот. Затоа, Судот сметал дека настанала повреда на членот 10.

## Член 6

Апликантите исто така се жалеле и на повреда на членот 6. Тие тврделе дека домашните судови ги одбиле како докази документите на кои се упатувало во побиваните статии, а одбиле и да ги сослушаат нивните сведоци, што, како што тие велеле, резултирало во нееднаквост на оружјата помеѓу апликантите и судиите и судскиот советник. (Advocate-General). Понатаму, кога се аргументирало против г. Хаес и г. Гијзелс врз основа на нивната статија од 14 октомври 1988, Апелациониот суд во Брисел одлучувал за прашањата пред него бидејќи судиите кои биле критикувани во статијата

---

<sup>130</sup> Овој случај е исто така сумарно прикажан во оваа публикација.

не биле страни во случајот пред Апелациониот суд. Тие исто така тврделе дека погрдните изрази употребени во пресудата на Апелациониот суд во Брисел покажувале дека постоел недостиг на субјективна непристрасност.

Судот сметал дека директното отфрлање на барањето на апликантот да се проучи мислењето на тројцата професори чии вештачења ги предизвикале апликантите да ги напишат нивните статии од страна на првостепениот суд во Брисел и Апелациониот суд ги ставило апликантите во суштински неповолна положба наспроти тужителите. Поради тоа, настанала повреда на начелото на еднаквост на оружјата.

Така Судот заклучил дека ваквата констатација сама по себе претставувала повреда на членот 6 и оттука утврдил дека не било неопходно да се разгледаат другите жалбени наводи истакнати од апликантите по таа одредба.

#### Член 41

Судот им досудил на апликантите 113,101 белгиски франци (2,804 евра) во поглед на материјалната штета и 851,697 белгиски франци (21,113 евра) во поглед на трошоци и издатоци.

*Нема повреда на членот 10 кога осудата на новинар за клевета била неопходна за да се заштити угледот на другите и авторитетот на судството*

## **ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ПЕРУЦИ против ИТАЛИЈА**

**[PERUZZI v. ITALY]**

*(Апликација бр. 39294/09)*

**30 јуни 2015**

### **1. Главни факти**

Апликантот, Пјеро Антонио Перуци, бил роден во 1946 и живеел во Сант Анжело ин Кампо, Италија. Тој бил адвокат во времето на настаните.

Во септември 2001, г. Перуци писмено му се обратил на Врховниот совет на судството, при што се жалел на однесувањето на судијата Х од Окружниот суд во Лука. Потоа тој им испратил „циркуларно писмо“ на неколку судии од истиот суд во кое ја репродуцирал содржината од првото писмо, без притоа да упати поименично на судијата Х. Првиот дел од циркуларното писмо дало детали за одлуките усвоени од судијата за кој станувало збор во рамките на постапка за наследување, додека вториот дел се занимавал со тоа што г. Перуци го сметал за неприфатливо однесување од страна на судиите, кое вклучувало и „волево правење грешки од злонамерност или од големо невнимание или поради недостиг на посветеност“.

Судијата Х поднел тужба против г. Перуци за клевета. Г. Перуци бил понатаму обвинет и за навреда, со оглед дека судијата Х исто така добил копија од циркуларното писмо. Во пресудата од 3 февруари 2005 Окружниот суд во Џенова го осудил г. Перуци на четири месеци затвор за клевета и навреда. Тој сметал дека г. Перуци ги беше пречекорил ограничувањата на неговото право да критикува преку тврдењето дека судијата Х беше направил грешки „волево“; тоа претставувало сериозен напад врз честа на судијата за кој станувало збор.

Г. Перуци се жалел и во пресудата од 12 март 2007 Окружниот суд во Џенова тврдел дека во отсуство на жалбен навод, не би можело да се покрене обвинение за делото навреда. Затворската казна која му била изречена на апликантот во прв степен била заменета со парична казна од 400 евра. На апликантот му било исто така наложено да му плати 15,000 евра на судијата Х за нематеријална штета. Во ноември 2008 Касациониот суд ја одбил ревизијата поднесена од г. Перуци.

## 2. Одлука на Судот

Апликантот се жалел, потпирајќи се врз членот 10, дека неговата осуда за клеветата го повредила неговото право на слобода на изразување.

### Член 10

Меѓу страните не било спорно дека дошло до вмешување во правото на апликантот од членот 10. Сепак, за да вмешувањето биде усогласено со Конвенцијата, тоа мора да биде „пропишано со закон“, мора да има легитимна цел и мора да биде „неопходно во едно демократско општество“. Судот нотирал дека исто така не било спорно ниту тоа дека вмешувањето било пропишано со закон. Понатаму, било прифатено дека вмешувањето имало за цел „заштита на угледот или правата на другите“ како и „зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството“.

При утврдувањето дали вмешувањето би можело да се смета за „неопходно во едно демократско општество“, Судот нотирал дека тој не би можел да го прифати аргументот на апликантот дека критиката содржана во циркуларното писмо не била насочена против судијата Х, туку повеќе генерално кон италијанскиот правосуден систем. Поради тоа Судот востановил дека тој треба да провери дали жалбените наводи кои се однесувале на судијата Х биле внатре во рамките на дозволената критика во едно демократско општество. Судот исто така навел дека тој треба да испита дали причините дадени во однос на вмешувањето биле „релевантни и доволни“, и дали спорната осуда била „пропорционална“ на определена цел.

Според Судот, првата критика на судијата направена од страна на г. Перуци, имено дека тој донел неправични и арбитрерни одлуки, не претставувала претерана критика со оглед дека забелешките претставувале вредносни судови кои имале извесна фактичка основа, и чија вистинитост, согласно праксата на Судот, не била подложна на докажување, со оглед дека апликантот бил една од страните во односната постапка за наследување.

Сепак, Судот воочил дека втората критика, во насока на тоа дека судијата бил „пристрасен“ и дека тој беше сторил грешки „волево.. од злонамерност или големо невнимание или поради недостиг на посветеност“ имплицирала дека судијата Х ги пренебрегнал неговите етички обврски како судија или дека тој сторил дури и кривично дело. Г. Перуци не извел какви било докази кои би покажале елемент на злонамерност во одлуките за коишто тој се жалел. Дотолку повеќе, тој го испратил писмото без да го причека исходот

на постапката која тој ја покренал против судијата X пред Врховниот совет на правосудството.

Судот го забележал фактот дека апликантот бил адвокат и дека фактите на случајот се однесувале на дејствија преземени во неговото својство на адвокат. Тој реafirмирал од неговата претходна судска пракса дека адвокатите имаат право да говорат за функционирањето на судството, но дека постојат граници во однос на тоа што може да биде кажано. Сепак, тој исто така напоменал и дека судијата X постапувал по предметот и дека границите на она што претставува прифатлива критика би можеле да се сметаат за пошироки во случајот на судија отколку истите тие граници на обичен граѓанин. Судот исто така нотирал и дека критиките на г. Перуци не биле направени на рочиштето или во текот на самата постапка за наследување, и дека писмото било испратено до судијата X и до бројни судии на Окружниот суд во Лука во контекст кој не бил поврзан со ниту еден чекор во постапката; тоа имало за цел да го поткопа угледот и професионалниот имиџ на судијата X. Овој факт го разграничил овој случај од Никула против Финска [Nikula v Finland].<sup>131</sup> Конечно, Судот споменал и дека затворската казна првично изречена на г. Перуци била заменета во жалбената постапка со мала парична казна од 400 евра. Слично на тоа, износот на надоместот кој му бил досуден на судијата X (15,000 евра) не би можел да се смета за прекумерен.

Поради тоа, Судот заклучил дека осудата на г. Перуци за клеветничките забелешки направени во циркуларното писмо, како и казната која му била изречена, не биле непропорционални на легитимните цели и дека причините дадени од страна на италијанските судови биле „релевантни и доволни“ за да ги оправдаат мерките. Вмешувањето во правото на слобода на изразување на г. Перуци би можело разумно да се смета како „неопходно во едно демократско општество“ со цел да се заштити угледот на другите или да се зачува авторитетот и непристрасноста на судството во рамките на значењето на членот 10 став 2. Соодветно на тоа, немало повреда на таа одредба.

---

<sup>131</sup> Овој случај е исто така вклучен во сужејата на пресудите во овој водич.

# Други случаи по членот 10

*Српската Агенција за разузнавање мора да даде пристап до информациите кои таа ги прибавила преку електронско следење со цел за да го заштити правото на слобода на изразување на една невладина организација*

## ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ МЛАДИНСКА ИНИЦИЈАТИВА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА против СРБИЈА

[YOUTH INITIATIVE FOR HUMAN RIGHTS v. SERBIA]

(Апликација бр. 48135/06)

25 јуни 2013

### 1. Главни факти

Апликантот е невладина организација основана во 2003 со седиште во Белград. Таа го следи спроведувањето на преодните закони во насока на осигурување на почитувањето на човековите права, демократијата и владеењето на правото.

На 31 октомври 2005 апликантот побарал од Агенцијата за разузнавање на Србија да го информира колку лица биле подложени на електронско следење од таа агенција во 2005. На 4 ноември 2005 агенцијата го отфрлила тоа барање, притоа потпирајќи се врз членот 9 став 5 од Законот за слобода на информирање од 2004.

На 17 ноември 2005 апликантот се жалел до Комесарот за информации, домашно тело формирано согласно Законот за слобода на информирање од 2004 за да го осигура почитувањето на тој закон.

На 22 декември 2005 Комесарот констатирал дека агенцијата за разузнавање го прекршила законот и наложил бараната информација да му се направи достапна на апликантот во рок од три дена. Агенцијата се жалела, но на 19 април 2006 Врховниот суд на Србија одлучил дека тој нема активна легитимација и ја одбил нејзината жалба.

На 23 септември 2008 Агенцијата за разузнавање го известила апликантот дека таа не ги чува бараните информации.

### 2. Одлука на Судот

Апликантот се жалел по членот 10 од Конвенцијата дека Агенцијата за

разузнавање на Србија и оневозможила пристап до извесни информации кои се однесувале на електронското следење, и покрај конечната, правосилна и обврзувачка одлука на комесарот за информирање во негова полза.

### Член 10

Судот забележал дека одбивањето да му се дадат бараните информации на апликантот кој очигледно бил инволвиран во легитимно собирање на информации во јавен интерес со намера за споделување на тие информации на јавноста и на тој начин, придонесување кон јавната дебата, претставувало вмешување во правото на слобода на изразување.

Иако остварувањето на слободата на изразување би можело да биде подложено на ограничувања, таквите ограничувања треба да бидат во согласност со законот. Сепак, Судот утврдил дека ограничувањата наложени од Агенцијата за разузнавање во конкретниот случај не го исполниле тој критериум. Домашниот орган кој бил воспоставен со конкретна цел да го осигури почитувањето на Законот за слобода на информирање од 2004 го разгледал случајот и одлучил дека бараната информација требала да му биде обезбедена на апликантот. Точно било дека Агенцијата за разузнавање на крајот одговорила дека не ги чува тие информации, но одговорот бил неуверлив имајќи ја предвид природата на тие информации (бројот на лица подложени на електронско следење од агенцијата во 2005) и иницијалниот одговор на агенцијата.

Судот заклучил дека упорното одбивање на Агенцијата за разузнавање на Србија да постапи според налогот на комесарот за информации претставувало пркосење на домашниот закон и се сведуvalo на арбитражност.

### Член 6

Имајќи ги предвид горенаведените наоди, Судот сметал дека не било неопходно да го разгледа истиот жалбен навод по членот 6.

### Член 46

Во принцип, не било задача на Судот да утврдува кои мерки за ремедирање на состојбата би можеле да бидат соодветни по донесувањето на пресудата. Сепак, повредата утврдена во овој случај, по самата нејзина природа, не оставала каков било реален избор во поглед на мерките кои биле потребни за да се ремедира истата. Поради тоа, најприродниот начин за да ја изврши

неговата пресуда во овој случај бил да се гарантира дека агенцијата ќе ја обезбеди невладината организација која се јавува во својство на апликант со информациите кои таа ги побарала- имено, колку лица биле подложени на електронско следење во 2005.

#### Член 41

Судот сметал дека утврдувањето на повреда и налогот [на апликантот да му бидат обезбедените бараните информации] по членот 46 претставувале доволен правичен надомест за каква било нематеријална штета која апликантот би можел да ја претрпи.

*Доделувањето на отштета за клевета објавена во печатот  
несразмерно на легитимната цел се вмешало во  
правото на слобода на изразување*

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ КОПРИВИЦА против ЦРНА ГОРА  
[KOPRIVICA v. MONTENEGRO]**

*(Апликација бр. 41158/09)*

**22 ноември 2011**

**1. Главни факти**

Апликантот, Веселко Копривица, е црногорски државјанин кој бил роден во 1948 и живее во Подгорица. Тој бил одговорен уредник на црногорскиот опозициски неделен магазин наречен „Либерал“.

На 24 септември 1994, „Либерал“ објавил статија насловена „16“ која се чинело дека била напишана од неговиот специјален известувач од Хаг. Статијата известувала дека на многу новинари, од кои 16 доаѓале од Црна Гора, ќе им биде судено за поттикнување војна од страна на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија (ICTY, Хашкиот трибунал). Две службени лица на Хашкиот трибунал биле идентификувани како лица кои ги беа подготвувале списите на предметот и била приложена листа на 16 црногорски новинари кои биле наводно засегнати.

Во октомври 1994, еден од тие 16, самиот уредник на главниот медиумски бренд во сопственост на државата покренал домашна граѓанска постапка против апликантот, наведувајќи дека статијата го нарушила неговиот углед и побарал надомест на штета.

Во мај 2002, Хашкиот трибунал го информирал првостепениот суд во Подгорица дека тој немал какви било информации кои се однесувале на новинарот кој започнал постапка во врска со статијата на г. Копривица. Г. Копривица во судот тврдел дека тој се беше потпираше врз информации кои биле добиени од специјалниот известувач на магазинот во Хаг. Коментирајќи ја изјавата на Хашкиот трибунал, тој кажал дека тој, сепак, не бил заинтересиран за контекстот на писмото на Хашкиот трибунал или дали новинарот за кој станувало збор се наоѓал на таа листа, затоа што тој лично ја беше видел работата на новинарот во минатото.

Во мај 2004, првостепениот суд одлучил делумно во корист на новинарот. Тој им наредил на г. Копривица, заедно со основачот на „Либерал“ заедно да платат 5,000 евра за да го обесштетат новинарот. Судот заклучил дека

објавеното тврдење било неточно и дека г. Копривица не бил заинтересиран да ја утврди неговата вистинитост. Во ноември 2009, судот прецизирал дека г. Копривица треба да ја плати отштетата преку редовни рати, секоја од нив достигнувајќи половина од неговата пензија. До 14 октомври 2011, преостанатата сума која ја должел г.Копривица изнесувала 853 евра.

## 2. Одлука на Судот

Потпирајќи се врз членот 10, г. Копривица се жалел дека неговото право на слобода на изразување било прекршено како резултат на тоа што нему му било наложено да плати отштета за објавувањето на статијата од 1994.

### Член 10

#### *Допуштеност*

Спротивно на тврдењето на црногорската Влада, Судот утврдил дека г. Копривица не бил должен да бара редресирање пред Уставниот суд на Црна Гора. Иако можноста за уставна жалба била воведена во октомври 2007, жалбите коишто биле поднесени пред тој суд биле систематски отфрлани или одбивани. Поконкретно, заклучно со 31 јули 2009, датумот на кој г. Копривица ја поднел неговата жалба до тој суд, ниту една уставна жалба, ниту, пак, која било донесена одлука била направена достапна до јавноста. Следствено на тоа, жалбениот навод на г. Копривица бил допуштен од причина што тој ги беше исцрпил сите ефективни домашни правни лекови кои му биле достапни.

#### *Основаност*

Судот нотирал дека конечната и правосилна пресуда на граѓанскиот суд несомнено навлегла во правото на слобода на изразување на г.Копривица. Вмешувањето било во согласност со законот и имало легитимна цел за заштита на угледот на другите, како што налагал членот 10.

Потоа Судот испитал дали наодите на домашните судови биле „неопходни во едно демократско општество“. Тој забележал дека статијата во магазинот за која станувало збор јасно наведувала факт и, поради тоа, за истиот можел да се бара и доказ. Објавената информација претставувала сериозно обвинение против новинарот, кое било зголемено со сензитивноста на прашањето на Балканот во тоа време. Следствено на тоа, одговорниот уредник требало да биде посебно внимателен околу проверката на вистинитоста на информацијата пред нејзиното објавување.

Г. Копривица тврдел дека тој не можел да ја провери информацијата со оглед дека во тоа време немало Интернет поврзаност или, пак, официјални контакти помеѓу Сојузна Република Југославија и Хашкиот трибунал. Судот сметал дека тие причини не можеле да го оправдаат тоа што тој не се обидел да употреби други средства за да стапи во контакт со Хашкиот трибунал и повторно да ја провери веродостојноста на информацијата којашто тој ја објавил на крајот. Всушност, Судот увидел дека веста била производ со краток рок на траење и доколку го одложил нејзиното објавување тој би ризикувал да ја ослободи од нејзината вредност и интерес. Сепак, статијата за која станувало збор била објавена во неделен магазин, а не во дневен весник, така што г. Копривица повеќе не можел да ја провери неговата информација. Дополнително, тој отворено изјавувал дека не бил загрижен околу проверката на вистинитоста или поверливоста на информацијата пред нејзиното објавување.

Судот утврдил дека г. Копривица пропуштил да го направи тоа што тој можел да го стори за да ја провери вистинитоста на информацијата која неговата публикација ја презентирала како факт. Истовремено, црногорските судови одбиле да сослушаат релевантни сведоци кои биле предложени од г. Копривица, особено посебниот известувач на магазинот кој всушност ја беше напишал статијата.

Во секој случај, Судот заклучил дека тој не треба да зазема цврсто стојалиште по овие прашања со оглед дека отштетата која на г. Копривица му било наложено да ја плати била несразмерна, особено ако истата со спореди со неговата пензија. Иако црногорската Влада беше тврдела дека неговата пензија не била неговиот единствен приход, таа не поднела докази за да го поткрепи нејзиното тврдење. Освен тоа, дури и доколку се споредат со највисоките приходи во Црна Гора, отштетата и трошоците кои г. Копривица бил обврзан да ги плати биле сепак прекумерни.

Според тоа, имало повреда на членот 10.

#### Член 41

Судот сметал дека прашањето за примена на членот 41 од Конвенцијата не било готово за одлучување и соодветно на тоа, целото прашање го резервирал.

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ШАБАНОВИЌ против ЦРНА ГОРА  
[ŠABANOVIĆ v. MONTENEGRO]**

*(Апликација бр. 5995/06)*

**31 мај 2011**

**1. Главни факти**

Апликантот, Зоран Шабановиќ, е црногорски државјанин кој живеел во Херцег Нови.

На 6 февруари 2003 еден црногорски дневен весник објавил статија во која навел дека водата во реонот на Херцег Нови била „полна со бактерии“, а врз основа на извештајот изготвен на барање на главниот државен инспектор за води. Г. Шабановиќ, директор на јавното претпријатие за водоснабдување и член на една, во тоа време опозициона политичка партија, веднаш одржал прес конференција на која тој ги негирал таквите наводи, тврдејќи дека целата вода во цевките и славините била филтрирана и безбедна за јавна употреба. Тој понатаму тврдел дека инспекторот за води фаворизирал две приватни компании за води во нивната понуда да развијат дополнителни извори на води и дека тој имал налог од Демократската партија на социјалистите, главниот партнер во владејачката коалиција во тоа време.

Како резултат на тоа, инспекторот за води покренал постапка за клевета против г. Шабановиќ и на 4 септември 2003 тој бил прогласен за виновен за давање изјави кои биле неточни и штетни за честа и угледот на инспекторот. Тој бил осуден на условна казна затвор од три месеци. Домашните судови го отфрлиле барањето на г. Шабановиќ да се прочита статијата во весникот во која биле изнесени наводите за контаминирана вода за пиење, затоа што тие сметале дека тоа не било релевантно и дека таквиот чекор само би ја одолговлечил постапката. Таа одлука била потврдена по жалба во ноември 2005.

**2. Одлука на Судот**

Потпирајќи се врз членот 10, г. Шабановиќ се жалел за неговата осуда за клевета за сметка на изјавите кои тој ги беше дал на прес конференцијата во февруари 2003.

## Член 10

Од причина што кривичната постапка против г. Шабановиќ била целосно спроведена од страна на црногорските судови, Судот одлучил да го отфрли делот од неговиот жалбен навод кој се однесувал на Србија.

Вмешувањето во слободата на изразување на г. Шабановиќ врз основа на Кривичниот законик на Република Црна Гора било „пропишано со закон“, и имало „легитимна цел“ за заштита на угледот на другите.

Сепак, било прилично разбирливо тоа што г. Шабановиќ, во својство на директор на јавното претпријатие за водоснабдување, почувствувал дека било негова должност да одговори на наводите во печатот дека водата за пиење во реонот на Херцег Нови била загадена, со цел да ја информира јавноста дека водата за пиење била филтрирана и безбедна за употреба. Неговите забелешки претставувале цврсто разјаснување на прашање од голем јавен интерес и истите не претставувале произволен атак врз приватниот живот на инспекторот за води, туку критика врз него во неговото својство на службено лице. Всушност, судовите заземале прилично рестриктивен пристап кон прашањето, притоа пропуштајќи да ги постават неговите коментари во поширокиот контекст на генерална дебата во печатот за квалитетот на водата за пиење во тој реон.

Судот заземал став дека постои мал опсег за такви ограничувања на дебатите од јавен интерес и поради тоа тој утврдил дека вмешувањето во слободата на изразување на г. Шабановиќ не било неопходно во едно демократско општество, што претставувало повреда на членот 10. Судот понатаму со голема загриженост забележал дека на г. Шабановиќ му била одредена затворска казна за клевета, која иако не му била навистина изречена, Советот на Европа ги повикал неговите држави-членки да ја укинат без одлагање.

## Член 41

Судот го одбил барањето за правичен надомест на г. Шабановиќ согласно член 41, бидејќи тоа било поднесено по истекот на рокот.

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ ЛЕПОЈИЌ против СРБИЈА**  
**[ЛЕПОЈИЌ v. SERBIA]**  
(Апликација бр. 13909/05)  
**6 ноември 2007**

## 1. Главни факти

Апликантот, Зоран Лепојиќ, е српски државјанин кој бил роден во 1975 и живеел во Бабушница, Србија. Тој бил претседател на локалниот огранок на Демокристијанската партија во Србија.

Случајот се однесувал на кривичната осуда на апликантот за клевета во врска со неговата статија за градоначалникот на Бабушница, напишана во предвечерјето на изборите во 2002.

Во август 2002, во новинската брошура „Народни лужнички новини“ се појавил напис на апликантот наречен „Деспотски градоначалник“. Во неговиот напис, г. Лепојиќ тврдел дека г. П.Ј. повеќе не може да биде градоначалник на општината Бабушница бидејќи тој бил протеран од неговата политичка партија и поради тоа нему не му било дозволено да остане на позицијата. Тоа мислење било базирано врз информации добиени од Министерството за правда и локална самоуправа. Второ, врз основа на информациите прибавени од Министерството за внатрешни работи и Јавниот обвинител на Република Србија, г. Лепојиќ го обвинил градоначалникот дека сторил „правни прекршувања кои претставувале кривични дела“, наведувајќи дека против него биле поднесени кривични пријави и дека тој ја злоупотребил неговата власт како директор на компанијата „Лиска“ која била во државна сопственост. Конечно, апликантот го критикувал она што тој го нарекувал „речиси лудо“ (*sumanuto*) трошење на општинските пари на спонзорства и гала ручеци.

Како одговор на објавувањето на натписот, градоначалникот поднел приватна кривична пријава против апликантот кој на 11 јуни 2003 бил прогласен за виновен за клевета врз основа на негото реферирање на „речиси лудо“ трошење на општинските пари на спонзорства и гала ручеци. Нему му била одредена условна парична казна од 15,000 динари и му било побарано да плати 11,000 динари за трошоците, што во тоа време било еднакво на приближно 400 евра. Судот образложил дека апликантот не успеал да ја докаже ниту вистинитоста на тврдењето за коешто станувало

збор, ниту, пак, да докаже дека тој имал разумни причини да верува дека истото било вистина. Изразот „речиси лудо“ исто така наговестувал дека градоначалникот имал душевна болест. Пресудата била потврдена во постапката по жалба.

На 8 февруари 2005 градоначалникот поднел посебна парнична тужба за надомест на штета, во која навел дека тој претрпел душевна болка како последица на објавувањето на написот. На 18 март 2005 на апликантот му било наредено да плати 120,000 динари како надомест на штета плус камата и трошоци од 39,000 динари, што тогаш било еднакво на приближно 1,970 евра. Надлежниот суд образложил дека честа на градоначалникот била поважна од таа на обичен поединец. По жалба досудениот износ на трошоци бил намален на 24,200 динари, што тогаш било еднакво на приближно 295 евра.

## 2. Одлука на Судот

Г. Лепојиќ се жалел за кривичната осуда и парничната пресуда против него, притоа потпирајќи се врз членот 10 и член 6 став 1.

### Член 10

Судот нотирал дека конечните и правосилни кривични и парнични пресуди за кои станувало збор несомнено претставувале вмешувања во правото на слобода на изразување на апликантот, кои биле „пропишани со закон“ и направени во насока на остварување на легитимната цел за „заштита на угледот“ на друго лице.

Во однос на тоа дали кривичната осуда и досудената отштета биле пропорционални на дадена легитимна цел, Судот забележал дека апликантот јасно го напишал односниот напис во приквечерината на изборите и во својство на политичар. Цел на критиката на апликантот бил градоначалник, кој бил јавна личност, и изразот „речиси лудо“ очигледно не бил употребен за да се опише душевната состојба на градоначалникот, туку повеќе за да се објасни начинот на кој тој наводно ги трошел парите на локалните даночни обврзници. Иако апликантот не можел да докаже пред домашните судови дека другите негови тврдења биле точни, дури и ако се претпостави дека сите тие биле фактички тврдења и како такви подложни на докажување, тој јасно имал извесна причина да верува дека градоначалникот би можел да биде вмешан во криминална активност и исто така дека неговата функција била незаконита. Во секој случај, иако написот на апликантот содржел помалку силен јазик, тој не претставувал произволен личен напад и се

концентрирал на прашања од јавен интерес, наместо на приватниот живот на градоначалникот. Образложението на кривичните и парничните судови за пресудувањето на штета на апликантот не било „доволно“, со оглед на досудениот износ на надомест на штета и трошоци (кој бил еднаков на приближно осум просечни месечни плати во Србија во односното време), како и на изречената условна парична казна, која при постоење на извесни околности, би можела да биде преиначена во казна затвор.

Имајќи ја предвид сериозноста на кривичните санкции кои биле опфатени, како и дубиозното, двосмислено образложение дека честа на градоначалникот била поважна од онаа на обичниот граѓанин, Судот заклучил дека имало повреда на членот 10.

#### Член 6 став 1

Судот сметал дека не било неопходно да го разгледа посебно жалбениот навод на апликантот дека тој немал правично судење.

#### Член 41

Судот му досудил на г. Лепојиќ 3,000 евра во поглед на нематеријална штета и 250 евра за трошоци и издатоци.

*Приведувањето на фотограф и неговата осуда за непослушност кон полицијата додека покривал демонстрација, без санкција, било пропорционално*

**ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СОВЕТ ВО СЛУЧАЈОТ ПЕНТИКЕИНЕН  
против ФИНСКА [PENTIKÄINEN v. FINLAND]**

*(Апликација бр. 11882/10)*

**20 октомври 2015**

## **1. Главни факти**

Апликантот, г. Пентикеинен, бил роден во 1980 и живее во Хелсинки. Тој бил фотограф и новинар вработен во неделниот магазин „Суомен Кувалехти“ [Suomen Kuvalehti].

На 9 септември 2006, апликантот бил испратен од неговиот работодавач да направи фотографии од протестот против Азиско-европскиот собир (ASEM) во Хелсинки. По ескалацијата на насилство, полицијата конечно поставила кордон пред зоната за протестирање и ѝ наредила на толпата да се растури. По телефонскиот разговор со неговиот работодавач, апликантот одлучил дека било неопходно тој да остане внатре во кордонот, заедно со малиот број демонстранти. Заедно со нив тој бил приведен. Тој останал во полициски притвор од околу 21.30 сè до неговото ослободување наредниот ден во 15 часот.

Апликантот бил осуден од страна на Окружниот суд во Хелсинки за тврдоглавост, односно противење на полицијата во декември 2007. И Апелациониот и Врховниот суд ја потврдиле пресудата во 2009. Не била изречена казна до оглед дека прекршокот можел да биде „простен“ благодарение на конфликтните очекувања од апликантот искажани од страна на полицијата и неговиот работодавец.

## **2. Одлука на Судот**

Во пресудата на неговиот совет од 4 февруари 2014, Судот со мнозинство гласови констатирал дека домашните судови постигнале фер баланс помеѓу конкурентните интереси за кои станувало збор и соодветно на тоа не настанала повреда на членот 10. Барањето на апликантот случајот да биде упатен на одлучување до Големиот совет согласно членот 43 било усвоено од страна на панелот на Големиот совет.

Апликантот се пожалил дека неговите права од членот 10 му биле нарушени

со неговото приведување, задржување и осуда, што сочинувало „ефект на одвраќање“ врз неговото право и работа.

## Член 10

Судот прифатил дека дошло до навлегување, односно вмешување во правото на слобода на изразување на апликантот. Оваа интервенција имала основ во финското право и следела легитимна цел, а таа била, имено, заштитата на јавната безбедност и спречувањето на нереди и криминал, односно сторување на кривични дела.

При оценката дали постапувањето со апликантот било „неопходно во едно демократско општество“, Судот нотирал дека финската полиција, посебно со нејзиното претходно искуство на немири кои се беа случиле истата година, имала добра причина да очекува дека протестот би можел да премине во насилство. Затоа, полициските наредби до толпата да се дисперзира биле засновани врз разумна проценка на фактите. Уште повеќе, апликантот не бил спречен да известува за настанот. Тој можел да зема фотографии во текот на самите демонстрации сè до моментот кога тој бил приведен.

Апликантот бил приведен во зоната која се наоѓала до полицискиот кордон, во којашто тој останал заедно со преостанатите демонстранти. Од достапните видео записи Судот забележал дека апликантот не носел какви било препознатливи белези кои би го утврдиле неговиот идентитет како новинар, ниту, пак, неговиот беџ за претставник на печатот бил видлив. На тој начин апликантот пропуштил да направи доволно јасно дека тој бил новинар пред неговото приведување.

Окружниот суд во Хелсинки утврдил дека апликантот бил свесен за полициските наредби да го напушти местото на настанот, но сепак одлучил да ги игнорира истите. Тоа, меѓу другото, било потврдено со фактот дека апликантот го повикал неговиот работодавец да дискутираат дали тој треба да го напушти просторот. Со непотчинувањето на наредбите дадени од страна на полицијата, апликантот свесно го преземал ризикот да биде приведен. Судот исто така утврдил дека било релеватно и тоа што сите други новинари во таа фаза го беа напуштиле местото на настанот. Ништо не укажувало на тоа дека доколку апликантот се покорел на наредбата, тој не би можел да продолжи да ја извршува неговата професионална задача во близина на просторот на кој се наоѓал кордонот.

Во поглед на неговото задржување, Судот согледал дека апликантот бил еден од првите кои биле приведени за да бидат испрашани, а подоцна

и ослободен со оглед на неговиот статус на новинар. Иако бил задржан за времетраењето на неговото приведување, камерата на апликантот и фотографскиот материјал му биле вратени во целост и непроменети.

Во однос на неговата осуда, Судот нотирал дека на апликантот не му била изречена казна. Судот нагласил дека однесувањето за коешто тој бил осуден не претставувало новинарска активност, туку се работело за одбивањето да го напушти просторот по полициската наредба. Дотолку повеќе, каква била интервенција во остварувањето на неговата новинарска слобода била со ограничен опсег, имајќи ги предвид можностите кои му биле достапни за тој адекватно да го покрие настанот.

Кривичното гонење било насочено против вкупно 86 лица. Судот повторил дека новинарите не можат да бидат изземени од нивната должност да се покоруваат на вообиченото кривично право, исклучиво врз основа на тоа дека членот 10 ним им пружа заштита. Судот прифатил дека новинарите понекогаш се соочуваат со конфликт помеѓу генералната должност да се придржуваат кон редовниот кривичен закон и нивната професионална должност да прибавуваат и дисеминираат информации. Сепак, тој потенцирал дека концептот на одговорно новинарство подразбира дека кога и да прави избор да се потчини на редовниот кривичен закон, новинарот треба да биде свесен за ризикот да биде изложен на правни санкции. Посебно имајќи го на ум отсуството на штетни материјални консеквенци за апликантот, Судот сметал дека неговата осуда била уверливо сразмерна на легитимната цел која се имала предвид.

Судот заклучил дека домашните власти ги беа засновале нивните одлуки врз релевантни и доволни причини и тие постигнале правична рамнотежа помеѓу конкурентните интереси за кои се работело. Апликантот не бил спречен во вршењето на неговата работа како новинар ниту за време на демонстрациите ниту после нив. Следствено на тоа, немало повреда на членот 10.

**ПРЕСУДА ВО СЛУЧАЈОТ СЕЛМАНИ И ДРУГИ против  
МАКЕДОНИЈА<sup>132</sup>  
(Апликација бр. 67259/14)  
9 февруари 2017**

**1. Главни факти**

Апликантите, Насер Селмани, Тони Ангеловски, Билјана Дамеска, Фросина Факова, Снежана Лупевска, и Наташа Стојановска, се шест македонски државјани кои живеат во Скопје и работат како акредитирани новинари.

На 24 декември 2012 апликантите известувале од собраниската галерија, како означен простор за новинарите кои се овластени да известуваат за работата на Собранието. Тие ја следеле дебатата за одобрување на државниот буџет од 2013, која беше извор на тензија помеѓу пратениците од опозицијата и владејачката партија и која привлече значително внимание во јавноста и во медиумите.

За време на постапката, пратениците од опозицијата му пристапиле на Претседателот на Собранието и започнале да создаваат неред со удирање по масата. Подоцна, лицата од обезбедувањето присилно ги исфрлиле пратениците од опозицијата од галеријата. Некои новинари се покориле [односно не реагирале на повикот да ја напуштат собраниската галерија], додека апликантите одбиле да го сторат тоа, верувајќи дека јавноста има право да биде информирана. Тоа имало за последица истите да бидат присилно отстранети. Истовремено, две спротивставени групи луѓе протестираа пред зградата на Собранието.

Потоа апликантите поднеле барање за заштита на слободите и правата до Уставниот суд во кое навеле дека нивното право на слобода на изразување по членот 10 од Конвенцијата било нарушено, со оглед дека тие биле спречени да известуваат за прашање од јавен интерес. Тие исто така барале од Уставниот суд да одржи јавна седница во нивниот случај.

Во април 2014 била одржана седница во отсуство на страните на која Уставниот суд ги одбил жалбените наводи на апликантите. Тој утврдил дека

---

<sup>132</sup> Оваа пресуда ќе стане конечна и правосилна под околностите наведени во членот 44 став 2 од Конвенцијата.

отстранувањето од галеријата било неопходно од безбедносни причини, и тоа не било насочено кон ограничување на нивната слобода на изразување.

## 2. Одлука на Судот

Потпирајќи се врз членот 10 и членот 6 од Конвенцијата, апликантите се жалеле за нивното отстранување од собраниската галерија како и за отсуството на усна расправа во постапката пред Уставниот суд која произлегла од тоа.

### Член 6

Апликантите се жалеле дека пропустот на Уставниот суд да им овозможи усна расправа претставувал повреда на членот 6 од Конвенцијата.

Судот најпрвин потврдил дека во постапката пред судот од прва и последна инстанца, како што тоа бил случај овде, правото на „јавна расправа“ подразбира право на „усна расправа“ согласно членот 6 став 1 од Конвенцијата, освен ако постојат исклучителни околности.

Судот напоменал дека прашањето за кое станувало збор, односно дали присилното отстранување на апликантите од собраниската галерија го повредило нивното право на слобода на изразување, вклучувало повеќе одошто само правни прашања, како што тврдела Владата. Спротивно на тоа, прашањето за неопходноста и пропорционалноста на побиваната мерка се засновало врз фактички прашања кои било потребно да ги разјасни Уставниот суд. Овие спорни прашања се однесувале и на тоа дали причините за отстранување на апликантите им биле објаснети; на степенот на сила употребен од страна на лицата од обезбедувањето; дали лице од обезбедувањето било повредено за време на инцидентот; безбедносниот ризик кој наводно барал нивно отстранување; како и дали апликантите имале можност да ги следат настаните во собраниската сала после нивното отстранување. Судот рекол дека ова имало за последица апликантите да имаат право на усна расправа, согледување кое претежно во однос на аргументите на Владата кои се однесувале на ефикасноста. Уште повеќе, Судот нотирал дека Уставниот суд не дал какви било причини зошто тој сметал дека не била неопходна усна расправа.

Судот заклучил дека не постоеле исклучителни околности кои би можеле да го оправдаат откажувањето од усна расправа, и соодветно на тоа, тој констатирал дека настанало нарушување на членот 6 став 1 од Конвенцијата.

Меѓу страните не било спорно дека отстранувањето на апликантите од собраниската галерија одкадешто тие известувале за собраниските постапки како и подоцнежните инциденти во салата претставувале „попречување, односно вмешување“ во нивното право на слобода на изразување по членот 10 став 1 од Конвенцијата.

Преминувајќи на прашањето дали мерката била „пропишана со закон“, Судот потврдил дека тоа бара мерката да има правен основ во домашното право, и таа да биде предвидлива во однос на ефектите за засегнатото лице. Тука, Судот согледал дека мерката била заснована врз членот 43 од Законот за Собранието како и членовите 91-94 од Деловникот за работа на Собранието. Според мислењето на Судот, тоа што лицата од собраниското обезбедување би отстраниле новинари од галеријата, не било неразумна, самоволна или непредвидлива примена на овие одредби. Така, Судот утврдил дека мерката била „пропишана со закон“.

Потоа Судот прифатил дека попречувањето, односно вмешувањето ги имало предвид легитимните цели за осигурување на јавната безбедност и спречување на нереди и оттука, тој преминал кон испитување дали тоа било „неопходно во едно демократско општество“. Судот ја повторил круцијалната улога на медиумите како јавен пес-чувар во едно демократско општество, посебно во ситуации каков што е случајот на апликантите каде властите требале да се справат со неуредното однесување на пратениците за време на собраниската седница. Медиумите, во рамките на извесни ограничувања, имаат должност да споделуваат информации и идеи за сите прашања од јавен интерес, како на пример, нередот во собраниската сала. Дотолку повеќе, јавноста има право да ја прима таквата информација. Како резултат на тоа, каков било обид новинарите да се спречат да ја исполнуваат оваа улога треба да биде предмет на строга контрола.

Судот воочил дека властите имале задача да ги балансираат двете категории на интереси, кои биле јавни по својата природа, имено интересите за безбедносна услуга во одржувањето на редот во Собранието и осигурувањето на јавната безбедност, од една, како и интересите на јавноста за примање информации за прашање од општ интерес, од друга страна. При проценката дали бил постигнат соодветен баланс помеѓу овие два спротивставени интереси, Судот испитувал дали побиваното попречување, односно вмешување погледнато во неговата целина, било поткрепено со релевантни и доволни причини, и дали истото било сразмерно на легитимните цели кои се сакало да се постигнат.

Во тој поглед, во однос на протестите надвор од зградата на Собранието, Судот напоменал дека Уставниот суд не отишол подалеку од тоа да наведе дека „неколку луѓе биле повредени“ во протестите. Уставниот суд не се произнесол по однос на фактичката заснованост на извештаите за овие протести, како и по однос на тоа до кој степен, ако воопшто, тие би ја загрозиле безбедноста на оние лица кои се наоѓале внатре во зградата, вклучително и апликантите. Во поглед на настаните внатре во собраниската сала, не било негирано дека апликантите не претставувале закана по јавната безбедност. Судот согледал дека Уставниот суд не го утврдил фактот во однос на наводот дека лице од обезбедувањето било повредено во кавга со еден од апликантите. Судот исто така сметал за значајно да се спомене дека отстранувањето на апликантите од галеријата не било последица на нивното одбивање да се потчинат на наредбите од собраниската служба за обезбедување или на нивниот отпор, туку тоа било последица на проценката на ризикот која била направена од истата служба дека натамошното присуство на апликантите во галеријата носело закана по нивните животи и нивниот физички интегритет. Сепак, Судот не утврдил назнака, односно предупредување дека неуредното однесување на пратениците во салата би ги довело во опасност животите на апликантите и нивниот физички интегритет. Конечно, Судот нагласил дека нивното отстранување ги спречило да прибават непосредни сознанија, од прва рака, засновани врз нивното лично искуство од настаните кои се одвивале во салата.

Поради тоа, Судот заклучил дека Владата не успеала да востанови дека отстранувањето на апликантите од галеријата било „неопходно во едно демократско општество“ и дека тоа го исполнило барањето за постоење на „неодложна општествена потреба“. Соодветно на тоа, Судот констатирал повреда на членот 10 од Конвенцијата.

#### Член 41

Судот сметал дека државата треба на секој од апликантите поединечно да му исплати износ од 5,000 евра во поглед на нематеријалната штета. Во поглед на трошоците и издатоците, Судот напоменал дека апликантите пропуштиле да поткрепат со докази дека трошоците за застапувањето биле причинети во домашната постапка или во постапката пред Судот и затоа не досудил надомест.



Foreign &  
Commonwealth  
Office

Подготовката на оваа публикација беше поддржана од страна на Министерството за надворешни работи (Foreign and Commonwealth Office) на Обединетото кралство. Гледиштата презентирани во публикацијата нужно не ја одразуваат официјалната позиција на Министерството за надворешни работи.



Regional Cooperation Council

Овој документ беше изготвен со финансиска помош на Регионалниот совет за соработка. Гледиштата изразени во него не може да се смета дека на ниту еден начин го одразуваат официјалниот став на Регионалниот совет за соработка.

